

Tělesná výchova a sport ve školách v Evropě

Studie Eurydice

*Vzdělávání
a odborná
příprava*

Tělesná výchova a sport

ve školách v Evropě

Studie Eurydice

Tento dokument vydala Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA, Eurydice a podpora politiky).

Citace publikace:

Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2013. *Tělesná výchova a sport ve školách v Evropě*. Studie Eurydice. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

ISBN 978-92-9201-550-3

doi:10.2797/67333

Publikace je k dispozici také na internetu (<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>).

Konečné znění textu: březen 2013.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2013.

© Dům zahraniční spolupráce, 2014.

Obsah publikace může být částečně reprodukován, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Výňatku musí předcházet odkaz na "sít' Eurydice" s datem vydání publikace.

Žádosti o povolení reprodukovat celou publikaci je třeba adresovat EACEA Eurydice a podpora politiky.

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
Eurydice and Policy Support
Avenue du Bourget 1 (BOU 2)
B-1140 Brussels
Tel. +32 2 299 50 58
Fax +32 2 292 19 71
E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Website: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

OBSAH

Seznam obrázků	5
Úvod	7
Shrnutí	11
Kapitola 1: Národní strategie a rozsáhlé iniciativy	13
1.1. Národní strategie	13
1.2. Rozsáhlé iniciativy	15
1.3. Monitorování národních strategií	15
Kapitola 2: Vzdělávací programy	17
2.1. Národní cíle	17
2.2. Výsledky učení	18
2.3. Postavení tělovýchovných aktivit	20
2.4. Výchova ke zdraví	21
2.5. Politické důvody volby konkrétních povinných činností	22
2.6. Osvobození z tělesné výchovy	23
Kapitola 3: Doporučená časová dotace	25
3.1. Doporučení týkající se časové dotace v povinném vzdělávání	25
3.2. Změny v časové dotaci mezi lety 2006/07 a 2011/12	26
3.3. Podíl časové dotace na tělesnou výchovu ve vzdělávacích programech	28
Kapitola 4: Hodnocení žáků	31
Kapitola 5: Učitelé	35
5.1. Míra specializace učitelů	35
5.2. Přípravné vzdělávání a kvalifikace specializovaných učitelů	37
5.3. Další vzdělávání učitelů	37
Kapitola 6: Mimoškolní pohybové činnosti a sporty	41
6.1. Orgány nebo jiné subjekty zajišťující nabídku mimoškolních aktivit	41
6.2. Hlavní cílové skupiny	43
6.3. Hlavní druhy aktivit	44

Kapitola 7: Plánované reformy	47
7.1. Na cestě k novým národním strategiím a rozsáhlým iniciativám	47
7.2. Reforma centrálních vzdělávacích programů	48
7.3. Reformy týkající se učitelů	49
7.4. Zlepšení sportovního vybavení a infrastruktury	50
Glosář, statistické databáze a bibliografie	51
Přílohy	55
Příloha 1: Národní strategie a nejdůležitější rozsáhlé iniciativy, 2011/12	55
Příloha 2: Doporučená časová dotace	66
Poděkování	69

SEZNAM OBRÁZKŮ

Kapitola 1:	Národní strategie a rozsáhlé iniciativy	13
Obr. 1.1:	Národní strategie a rozsáhlé iniciativy na podporu tělesné výchovy a pohybových činností v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	14
Obr. 1.2:	Monitorování národních strategií v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	16
Kapitola 2:	Vzdělávací programy	17
Obr. 2.1:	Kvalitativní a kvantitativní výsledky učení v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním (ISCED 2) vzdělávání v jednotlivých zemích, 2011/12	19
Obr. 2.2:	Činnosti uváděné v řídicích dokumentech pro primární (ISCED 1) a nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	20
Obr. 2.3:	Postavení výchovy ke zdraví v řídicích dokumentech v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	21
Obr. 2.4:	Konkrétní politické důvody pro volbu povinných činností v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	22
Obr. 2.5:	Osvobození z tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	23
Kapitola 3:	Doporučená časová dotace	25
Obr. 3.1:	Vývoj doporučené minimální hodinové dotace na povinnou výuku tělesné výchovy v typickém ročníku v primárním a denním povinném všeobecném sekundárním vzdělávání, 2006/7 a 2011/12	26
Obr. 3.2:	Minimální časová dotace tělesné výchovy jako povinného vyučovacího předmětu vyjádřená jako podíl celkové vyučovací doby v primárním a denním povinném všeobecném sekundárním vzdělávání, 2011/12	28
Kapitola 4:	Hodnocení žáků	31
Obr. 4.1:	Hodnocení tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	32
Kapitola 5:	Učitelé	35
Obr. 5.1:	Doporučení ohledně aprobace pro učitele tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	36
Obr. 5.2:	Úroveň přípravného vzdělávání specializovaných učitelů tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12	37
Přílohy		55
	Doporučená minimální roční hodinová dotace tělesné výchovy jako povinného předmětu v denním povinném všeobecném vzdělávání, 2011/12	66

ÚVOD

Tělesná výchova ve školách poskytuje v dětství a mládí skvělou možnost naučit se a používat dovednosti, jež pravděpodobně posílí celoživotní kondici a upevní dobrý zdravotní stav. Takovými aktivitami mohou být každodenní běhání, plavání, jízda na kole, horolezectví, ale také strukturovanější hry a sporty. Časné zvládnutí těchto základních dovedností zásadně pomůže mladým lidem vykonávat tyto činnosti a lépe chápat jejich význam v průběhu pozdějšího vzdělávání nebo v dospělosti v práci či ve volném čase.

Tělesná výchova se však neomezuje jen na procvičování tělesných dovedností a její funkce překračují rámec pouhé rekreace. Účast v mnoha pohybových činnostech s sebou přináší poznání a pochopení zásad a pojmů, jako jsou „pravidla hry“, fair play a respekt, taktika, vědomí vlastního těla a sociální vědomí spojené s osobní interakcí a týmovým úsilím v mnoha sportech. Cíle, jež přesahují hranice tělesné výchovy a sportu, například dobré zdraví, zdravý osobní rozvoj a sociální začlenění, dále posilují argumenty, proč je důležité zařadit tento předmět do školního vzdělávacího programu. V různých dokumentech Evropské komise byl rovněž zdůrazněn společenský význam tělesné výchovy a sportu.

V Bílé knize o sportu (Evropská komise, 2007a) Komise poukázala na to, že čas strávený sportováním, ať už v hodinách tělesné výchovy nebo při mimoškolních aktivitách, by mohl mít podstatný výchovný a zdravotní přínos.

V *Pokynech EU* pro „zdraví upevňující pohybové činnosti“ (pracovní skupina EU Sport a zdraví, 2008) se požadovalo, aby byla věnována zvláštní pozornost tělesným a duševním zdravotním problémům způsobeným poklesem pohybových činností u mladých lidí a s tím souvisejícím nárůstem sedavého způsobu života a obezity. V *Pokynech* se odhadovalo, že až 80 % dětí ve školním věku se věnuje pohybové aktivitě jenom ve škole a že by děti potřebovaly alespoň hodinu lehkých pohybových činností denně. Dostatečná doba vyhrazená ve škole sportu a pohybovým činnostem, ať už ve formálním vzdělávacím programu nebo formou mimoškolních aktivit, může významně přispět ke zdravějšímu životnímu stylu.

Evropská komise dlouhou dobu postrádala jakýkoliv právní základ pro další šetření v této oblasti, protože za opatření týkající se tělesné výchovy a sportu ve školách byly odpovědné pouze členské státy EU. Tyto aktivity nebyly uznávány jako klíčové kompetence celoživotního učení ani v Evropském referenčním rámci (Evropská komise, 2007b). V důsledku toho politická prohlášení jako uvedená Bílá kniha a *Pokyny EU* neměly žádný právní nebo regulační základ. Neexistoval ani žádný aktuální přehled toho, jak členské státy definují úlohu tělesné výchovy a pohybových činností ani jaký mají jejich vlastní politiky v této oblasti vztah k nejnovějšímu vývoji v oblasti zdraví, vzdělávání a sportu.

Článek 165 Lisabonské smlouvy EU z roku 2009 ⁽¹⁾ tuto situaci mírně změnil, neboť dává Evropské unii právní základ pro novou pravomoc v oblasti sportu, která by měla rozvíjet evropskou dimenzi ve sportu. Smlouva rovněž opravňuje Evropskou unii „přispívat k podpoře evropské dimenze ve sportu“ a uznává společenskou a výchovnou funkci sportu. Na základě této rozšířené pravomoci Evropská komise vydala sdělení o sportu (Evropská komise, 2011), v němž byly uvedeny obavy některých členských zemí o kvalitu programů tělesné výchovy a kvalifikaci učitelů, kteří jsou do nich zapojeni.

(¹) Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, Úř. věst. C83, 30.03.2010, s. 47–199.

Tuto publikaci Eurydice lze tudíž právem považovat za první pokus Komise věnovat se podrobněji těmto obavám a popsat situaci v tělesné výchově a ve sportovních aktivitách ve školách v Evropě. Na základě jejich zjištění by mohly být do budoucího pracovního plánu EU pro sport a do programu Erasmus pro všechny začleněny konkrétnější kroky a opatření v této oblasti.

Metodika

Předkládanou studii o tělesné výchově ve školách připravilo oddělení Eurydice v úzké spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro vzdělávání a kulturu. Jedná se o stručný pokus zmapovat situaci a poskytnout komparativní informace ze třiceti zemí zapojených do sítě Eurydice ⁽²⁾. Za vypracování zprávy, kterou zkontrolovala všechna národní oddělení, jež do ní přispěla, odpovídá oddělení Eurydice a podpory politiky fungující v rámci Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast.

Údaje s referenčním rokem 2011/12 byly shromážděny prostřednictvím krátkých dotazníků, které připravilo centrální oddělení Eurydice a vyplnila jednotlivá národní oddělení. Obsahují informace o primárním a nižším sekundárním vzdělávání (úroveň ISCED 1 a 2). Údaje o časové dotaci, již dříve shromážděné a zveřejněné na internetové stránce Eurydice, se nicméně týkají denního povinného všeobecného vzdělávání.

Struktura zprávy

Zpráva začíná shrnutím, které poukazuje na hlavní zjištění a závěry tohoto stručného pokusu o zmapování situace.

Kapitola 1 se věnuje národním strategiím a rozsáhlým iniciativám týkajícím se tělesné výchovy a pohybových činností. Informuje také o monitorování národních strategií.

Kapitola 2 zkoumá vzdělávací program včetně jeho národních cílů, výsledků učení, činností uvedených v centrálním vzdělávacím programu a řídicích dokumentech a možností osvobození z tělesné výchovy. Krátký oddíl je věnován výchově ke zdraví.

Kapitola 3 se zabývá doporučenou časovou dotací tělesné výchovy a vyhodnocuje změny těchto doporučení za uplynulých pět let. Analyzuje také podíl časové dotace tohoto předmětu ve srovnání s jinými předměty.

Kapitola 4 představuje použití hlavních metod hodnocení v tělesné výchově. Popisuje také centrální nástroje hodnocení určené pro tělesnou výchovu. Kromě toho také zkoumá, zda se výsledky žáků v této oblasti uvádějí na vysvědčení na konci školního roku.

Kapitola 5 se zaměřuje na učitele tělesné výchovy. Zkoumá, zda tento předmět vyučují nespécializovaní učitelé (univerzalisté) nebo učitelé specializovaní, a analyzuje potřebnou kvalifikaci specializovaných učitelů. Tato kapitola se věnuje také možnostem dalšího vzdělávání učitelů.

Kapitola 6 o mimoškolních pohybových aktivitách a sportech přináší mnoho příkladů dobré praxe a ukazuje, jak lze rozšířit praktikování pohybových činností mimo hodiny povinné tělesné výchovy.

Kapitola 7 se věnuje plánovaným reformám se vztahem k tělesné výchově a sportovním aktivitám. Shrnuty jsou zde nejčastější druhy reforem, jako jsou například národní strategie pro podporu tělesné výchovy, změny týkající se vzdělávacího plánu a učitelů a zlepšování sportovní infrastruktury ve školách.

⁽²⁾ Lucembursko, Nizozemí a Švýcarsko neposkytly informace pro tuto studii.

Na závěr obsahuje publikace dvě přílohy. První přináší ucelený přehled národních strategií a hlavních rozsáhlých iniciativ týkajících se tělesné výchovy a pohybových činností v Evropě se stručným popisem a odkazy na internetové stránky. Druhá příloha podává přehled časové dotace tělesné výchovy v denním povinném všeobecném vzdělávání.

SHRNUTÍ

Všechny evropské země uznávají význam tělesné výchovy ve školách. Předmět je součástí všech centrálních rámcových vzdělávacích programů a je v celé Evropě v primárním a nižším sekundárním vzdělávání povinný. Země také zdůraznily, že pohybové činnosti a sport jsou důležité jako prospěšný způsob trávení volného času.

Zhruba v polovině vzdělávacích systémů existuje národní strategie pro podporu rozvoje tělesné výchovy a pohybových činností (kapitola 1) a přibližně ve dvou třetinách vzdělávacích systémů existují rozsáhlé iniciativy zaměřené na tuto oblast. Z toho je zřejmá politická vůle rozvíjet a podporovat tyto aktivity jakožto faktory významně ovlivňující socializaci a zdraví. Řídící dokumenty pro tělesnou výchovu uvádějí jako jeden z hlavních cílů tělesný, osobnostní a sociální rozvoj žáků (kapitola 2). I když v národních cílech a výsledcích učení tělesné výchovy bývá často kladen důraz na zdraví a zdravý způsob života, výchova ke zdraví je samostatným předmětem jen v několika zemích. V některých zemích jsou určité činnosti v tělesné výchově povinné, zatímco v jiných zemích si školy mohou samy vybrat činnosti, které budou vyučovat. V několika málo zemích existují povinné aktivity a autonomie škol současně.

Mezi jednotlivými zeměmi existují značné rozdíly, pokud jde o doporučenou minimální časovou dotaci tělesné výchovy (kapitola 3). Časová dotace v průběhu povinného vzdělávání zpravidla nemá velké výkyvy a činí 50–80 hodin za rok, přičemž v posledních pěti letech zůstává zhruba stejná. Ve srovnání s jinými předměty je však poměrně nízká. Její podíl obvykle činí méně než 10 % celkové vyučovací doby a ve srovnání s matematikou je zhruba poloviční.

Téměř všechny země hodnotí individuální pokrok a výsledky v tělesné výchově, třebaže v prvních čtyřech ročnících toto hodnocení nemá podobu formální klasifikace (kapitola 4). V primárním a nižším sekundárním vzdělávání se používá jak formativní, tak sumativní hodnocení, přičemž sumativní hodnocení je o něco častější. Systém klasifikace je obvykle stejný jako v ostatních povinných předmětech. Malta, Rumunsko, Slovinsko, Švédsko a Spojené království (Anglie a Wales) vytvořily celostátní stupnice pro hodnocení výsledků v tělesné výchově. Ve Francii se od školního roku 2012/2013 poprvé testuje nová celostátní stupnice hodnocení. Takovýto standardizovaný nástroj má dvojitý účel: pomáhá učitelům při hodnocení a vytváří rámec pro celostátní srovnávání výsledků učení. Národní zkoušky z tělesné výchovy proběhly pouze ve Slovinsku v roce 2009.

Co se týče učitelů tělesné výchovy (kapitola 5), na primární úrovni předmět vyučují nesespecializovaní učitelé (univerzalisté) nebo učitelé specializovaní. V některých zemích se mohou školy samy rozhodnout, zda touto výukou pověřit nesespecializovaného nebo specializovaného učitele. Na nižší sekundární úrovni jsou normou specializovaní učitelé. Pokud jde o jejich kvalifikaci, specializovaní učitelé na primární úrovni obvykle mají bakalářský titul, kdežto na nižší sekundární je počet zemí vyžadujících magisterský titul téměř stejný jako počet zemí vyžadujících bakalářský titul. Možnosti dalšího vzdělávání v oblasti tělesné výchovy nejsou nabízeny jen specializovaným učitelům tělesné výchovy, ale také univerzalistům a specialistům na jiné předměty. Podporuje se tím mezipředmětový přístup k tělesné výchově a zařazování pravidelných pohybových činností do jiných předmětů.

Tělesná výchova se vyučuje v rámci řádného rozvrhu. Mimoškolní aktivity doplňují nebo rozšiřují rozsah pohybových činností (kapitola 6). Často jsou zaměřeny na soutěže nebo jiné akce organizované školami a školními kluby nebo v partnerství s dalšími subjekty. Řecko a Finsko uvádějí, že u nich došlo k zajímavému posunu v koncepci sportovních soutěží, jež nyní kladou důraz spíše na

účast než na soupeření. Obě země zmiňují, že je důležité žáky motivovat, ale že tito žáci by se měli ze sportování i radovat a pociťovat uspokojení. Zdá se, že takovéto akce pomáhají také omezovat násilí a šikanu ve školách. Několik zemí se snaží zařazovat více pohybových činností do běžné školní praxe a věnovat se jim v průběhu dne, o přestávkách nebo dokonce cestou do školy.

Zhruba třetina dotazovaných zemí plánuje reformy týkající se tělesné výchovy (kapitola 7). Portugalsko a Finsko hodlají posílit ve výuce pohybové činnosti zvýšením minimální časové dotace na tělesnou výchovu, zatímco Řecko a Maďarsko chtějí zavést rozmanitější nabídku organizovaných pohybových činností ve školách. Národní reformy se rovněž snaží zlepšit podmínky pro výuku tělesné výchovy a podpořit přípravu učitelů.

KAPITOLA 1: NÁRODNÍ STRATEGIE A ROZSÁHLÉ INICIATIVY

Podpora tělesné výchovy ve školách se neobejde bez zavedení nebo uzpůsobení politiky zaměřené na zvýšení obecného povědomí o sociálním a výchovném významu pohybových a sportovních aktivit v průběhu celého života. V mnoha zemích tento krok vyžaduje strategický a racionální přístup k vedení mladých lidí k přijetí této zásady a k vytváření možností pro jejich zapojení do pohybových činností. Reformami v této oblasti může dát vláda pracovníkům ve školství najevo, kterou konkrétní věc považuje za prioritu. Národní strategie mohou zahrnovat taková opatření, jako je například reforma vzdělávacích programů, podpora učitelů, kontrola financování, různé regionální nebo místní iniciativy a další vhodné kroky. Většinou je zpracovávají ústřední orgány (např. ministerstvo školství a tělovýchovy nebo ministerstvo zdravotnictví). Obvykle však bývají výsledkem úzké spolupráce řady různých orgánů a skupin, mezi něž mohou patřit sportovní sdružení a svazy, olympijské výbory, učitelé, žáci, rodiče a partneři ze soukromého sektoru.

To, že určitá země nemá národní strategii, může znamenat, že její ústřední orgány za nejpovolanejší k vykonání příslušných kroků považují místní orgány nebo školy. Jinde může být národní strategie už zavedena nebo se může připravovat (viz kapitola 7). Dále některé země mohly vytvořit rozsáhlé centrálně koordinované iniciativy na podporu tělesné výchovy a pohybových činností bez ohledu na to, zda v této oblasti mají či nemají národní strategii.

Tato kapitola podává přehled přístupů k otázce národní strategie. Pak se zabývá rozsáhlými iniciativami, jež tuto strategii v některých zemích nahrazují nebo doplňují. Na závěr se věnuje tomu, zda a jak je tato národní strategie monitorována. Oficiální názvy a internetové odkazy na existující strategie a na významné školní nebo mimoškolní rozsáhlé iniciativy jsou uvedeny v příloze 1.

1.1. Národní strategie

K vypracování strategií na podporu tělesné výchovy a pohybových činností přistupují evropské země různě. Přijaté národní strategie často staví na výsledcích předchozích strategií či na projektech nebo na poznatcích výzkumů v oblasti tělesné výchovy. Mohou také vzejít z konzultací s rozličnými zainteresovanými subjekty, např. se specializovanými orgány nebo odborníky v oblasti sportu. Přijaté strategie nestanovují vždy konkrétní opatření. Ukazují však směr a oblasti, v nichž je nutno provést změny a zlepšení. Předpokládají tedy přípravu a zavedení konkrétních opatření nebo kroků v určitých oblastech.

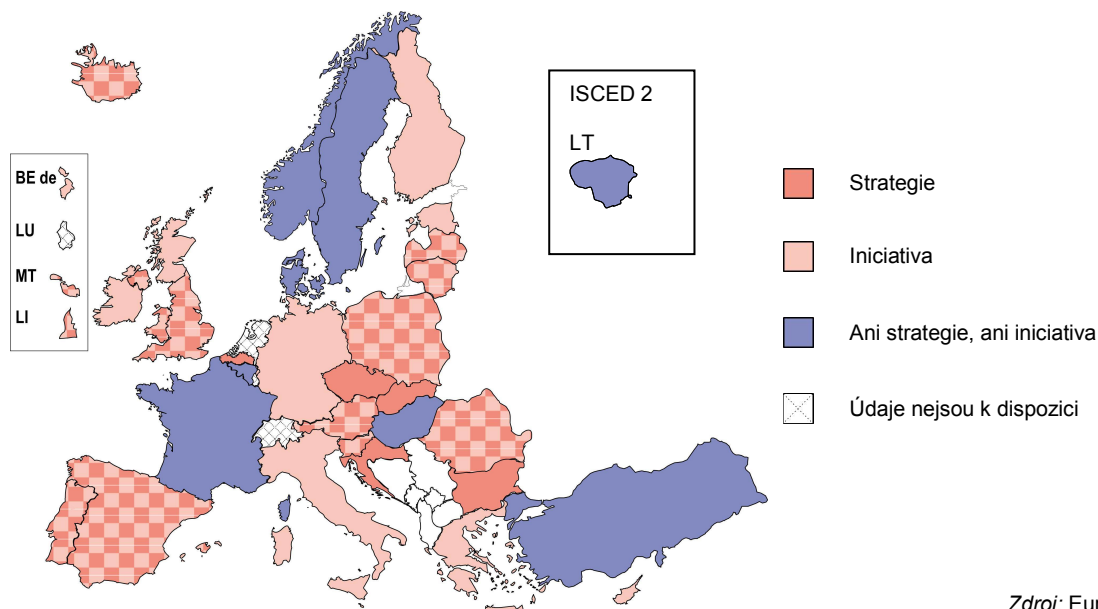
Strategie mohou být zaměřeny na tělesnou výchovu ve školách nebo šířeji na celou společnost a současně obsahovat opatření určená konkrétně pro žáky. Strategie často poskytuje celkový rámec rozvoje tělesné výchovy a pohybových činností. Konkrétní opatření jsou pak popsána přímo v ní nebo rozvedena později v souladu s jejími celkovými cíli (viz oddíl 1.2).

Země, které nemají národní strategii ani žádnou rozsáhlou iniciativu, často uvádějí národní rámce a vzdělávací programy jako hlavní dokumenty, jimiž se řídí tělesná výchova. Ačkoliv se nejedná o strategie, mohou to být velmi podrobné dokumenty postihující veškeré aspekty rozvoje školní nebo mimoškolní tělesné výchovy. Tato kapitola se však zabývá pouze oficiálními strategiemi. Vzdělávacímu programu je věnována kapitola 2. A konečně státní politika v oblasti tělesné výchovy může být stanovena také právními předpisy; těmi se nicméně tato publikaci nezabývá.

Téměř polovina vzdělávacích systémů zahrnutých do této studie přijala národní strategie podpory a rozvoje tělesné výchovy a pohybových činností ve školách (viz obr. 1.1). Názvy těchto strategií,

jejich časový plán a stručný popis spolu s odkazy na internetové stránky s podrobnějšími informacemi jsou uvedeny v příloze 1.

◆◆◆ **Obr. 1.1: Národní strategie a rozsáhlé iniciativy na podporu tělesné výchovy a pohybových činností v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Poznámky k jednotlivým zemím

Dánsko: Nová strategie z roku 2012 bude plně zavedena ve školním roce 2013/14.

Rozsah a cílové skupiny

Strategie v dotazovaných zemích se buď jako v Lotyšsku a ve Slovinsku zaměřují na tělesnou výchovu v primárním a nižším sekundárním vzdělávání v rámci obecné strategie pro širší skupiny obyvatelstva, nebo se jako ve Spojeném království (Anglie) věnují přímo mládeži. Některé strategie, například v Bulharsku, Španělsku a Chorvatsku, jsou však vytvořeny výhradně pro tělesnou výchovu a sporty ve škole.

Strategie jsou zaměřeny buď na tělesnou výchovu jako celek, nebo na určité vzdělávací úrovně. Velmi často pojímají celé sekundární vzdělávání, tedy jeho nižší i vyšší úroveň.

V některých zemích strategie obsahují opatření nebo politiky zaměřené speciálně na určité cílové skupiny. Nejčastěji bývají uváděny skupiny od žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků se zdravotním postižením po dívky a nadané mladé sportovce.

Záměry a cíle

Cíle národních strategií se mezi jednotlivými zeměmi mohou lišit podle aktuálních politických, hospodářských a sociálních priorit. Nejčastěji uváděnými cíli bylo zvyšovat počet mladých lidí věnujících se sportovním aktivitám, prohlubovat povědomí o významu tělesné výchovy, vytvářet kladný postoj k pohybovým činnostem a motivovat mladé lidi k tomu, aby se jim v průběhu života věnovali. Mnohé strategie tedy odkazují na úlohu pohybových činností a sportu při podpoře zdraví a zdravého životního stylu a také na jejich širší příspěvek k tělesnému, osobnostnímu a sociálnímu rozvoji.

Některé národní strategie se však více zaměřují na určité konkrétní problémy a sledují tedy pouze některé z obecných cílů. Například současné strategie Rakouska, Rumunska, Slovinska a Spojeného království (Wales) kladou důraz na zdravý a zdravý vývoj žáků. Hlavním tématem několika strategií, například lotyšské nebo chorvatské, je nutnost vhodných sportovních zařízení a vybavení. Všechny strategie zdůrazňují potřebu zlepšit kvalitu a dostupnost sportovní infrastruktury pro žáky a otevřít ji širší veřejnosti.

A konečně strategie obvykle zahrnují jak školní (viz kapitola 2), tak mimoškolní aktivity (viz kapitola 6).

1.2. Rozsáhlé iniciativy

V devíti vzdělávacích systémech bez oficiální národní strategie pro podporu tělesné výchovy a pohybových činností byly zavedeny centrálně koordinované rozsáhlé iniciativy, jež mají podpořit a rozvíjet pohybové činnosti (viz obr. 1.1). Dále ve 14 vzdělávacích systémech s národními strategiemi vedle příslušné strategie nebo v jejím rámci existují významné iniciativy, jež mají podpořit jeden či více jejich cílů. Obvykle mají formu programů nebo projektů se stanovenými lhůtami, rozpočtem, kroky a zúčastněnými subjekty.

Centrálně koordinované iniciativy bývají zpravidla řízeny subjekty odpovídajícími za podporu tělesné výchovy a pohybových činností. Pomáhají školám, mladým lidem nebo jiným zainteresovaným subjektům v úsilí o rozvoj a podporu sportu a pohybových činností. Školy a další zainteresované subjekty v rámci těchto programů a projektů dostávají nejčastěji finanční prostředky. Realizaci těchto programů a projektů bývají pověřeni zvláště za tímto účelem jmenovaní koordinátoři nebo poradci působící na školách nebo v subjektech veřejného sektoru, ve sportovních svazech a v různých sdruženích.

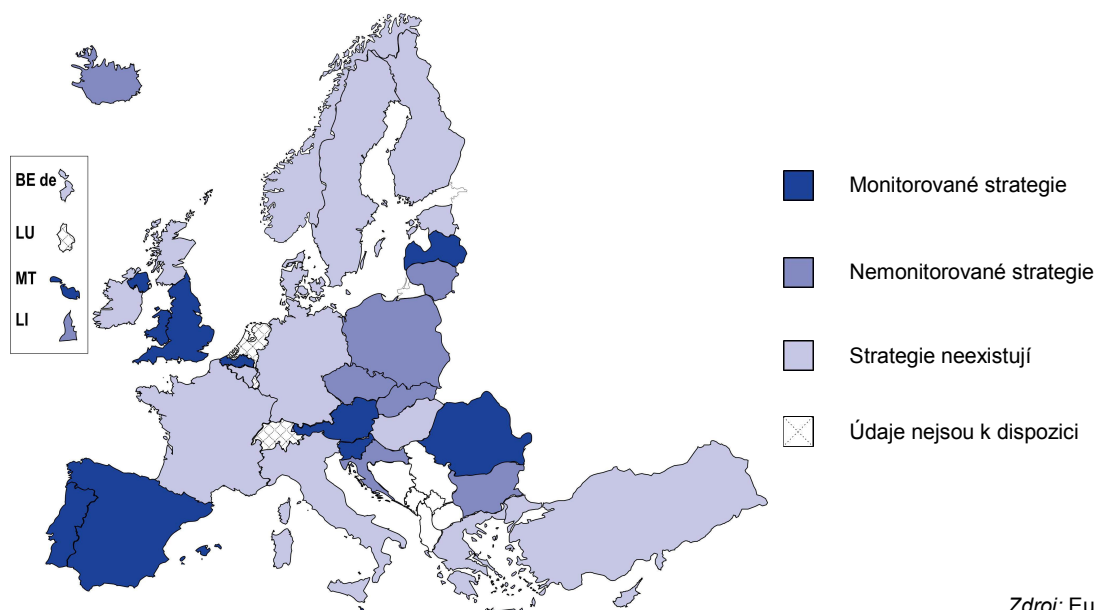
Školní a mimoškolní aktivity podobně jako strategie zahrnují také rozsáhlé iniciativy. Z obsahového hlediska se obvykle zaměřují na dvě věci. Za prvé vedou a podporují školy, aby všem svým žákům poskytovaly vysoce kvalitní tělesnou výchovu, a za druhé vedou a motivují žáky k tomu, aby se těchto aktivit zúčastňovali.

1.3. Monitorování národních strategií

Ve všech evropských zemích je téměř každý aspekt školního vzdělávání včetně tělesné výchovy předmětem pravidelného interního nebo externího hodnocení (případně obou), do něhož je obvykle zapojena školní inspekce. Tento typ pravidelného hodnocení však není tématem tohoto oddílu. Spíše krátce pojednává o centrálně organizovaném monitorování při zavádění výše uvedených národních strategií.

Jak je zřejmé z obr. 1.2, příslušná strategie se monitoruje v 11 z 19 vzdělávacích systémů. Použité metody se v jednotlivých zemích liší. Do monitorování jsou v závislosti na tom, o jakou zemi se jedná, zapojeny celostátní, regionální nebo místní orgány a samotné školy.

◆◆◆ **Obr. 1.2: Monitorování národních strategií v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Výsledkem monitorování bývá nejčastěji zpráva, kterou obvykle připravují subjekty odpovědné za národní strategii. Tyto zprávy pomáhají ústředním orgánům zjistit, které aspekty jejich politiky vyžadují změnu, nebo optimalizovat využití finančních nebo jiných zdrojů. Zprávy bývají obvykle zveřejněny na internetových stránkách subjektů, jež za ně odpovídají.

V Belgii (Vlámské společenství), ve Španělsku, v Rakousku, v Rumunsku a ve Spojeném království (Severní Irsko) přijaly subjekty veřejného sektoru jiné metody monitorování. Belgie (Vlámské společenství) ustanovila kontrolní výbor, jenž kontroluje, jak organizace, jež dostávají dotace, realizují sportovní aktivity ve školách. Podobně také v Rakousku monitorování provádí řídicí výbor. Ve Španělsku byla pro roky 2016 a 2020 stanovena srovnávací kritéria a za monitorování odpovídá Vyšší sportovní rada. Rumunsko pro monitorování a revizi své strategie ustanovilo Státní společnou komisi. Ve Spojeném království (Severní Irsko) proběhl jednorázový základní průzkum školní tělesné výchovy v primárním a sekundárním vzdělávání.

KAPITOLA 2: VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

Tělesná výchova je ve všech dotazovaných zemích na primární a nižší sekundární úrovni vzdělávání povinným předmětem. Přístup jednotlivých zemí k tomuto předmětu vykazuje mnoho podobností, ale i určité rozdíly. Tato kapitola popisuje nejprve hlavní cíle tělesné výchovy definované v ústředních řídicích dokumentech. Poté se zabývá tím, co se považuje za očekávané výsledky učení, jaké povinné a volitelné pohybové činnosti se na školách učí a proč byly určité činnosti zavedeny jako povinné. Sleduje také, zda výchova ke zdraví existuje jako samostatný předmět nebo zda je zařazena do jiných předmětů. Na závěr uvádí stručný přehled možných důvodů pro osvobození z tělesné výchovy. O plánovaných reformách národních vzdělávacích programů informuje kapitola 7.

2.1. Národní cíle

Všechny země stanovují hlavní cíle tělesné výchovy ve školách, v některých případech je doplňují národní definice. Tělesnou výchovu nelze zúžit pouze na zlepšování fyzických schopností, neboť zahrnuje mnohem širší spektrum dovedností, částečně citových a sociálních, a také kognitivní procesy, motivaci a morální hodnoty. Proto téměř všechny země uvádějí jako její hlavní cíl tělesný, osobnostní a sociální rozvoj mladých lidí.

2.1.1. Tělesný rozvoj

Charakter tělesné výchovy je takový, že v její výuce dostává hlavní prioritu rozvoj tělesných a motorických dovedností. Děti a mládež se proto učí rozvíjet své tělesné dovednosti, zlepšovat koordinaci, pohotověji reagovat, dosahovat větší rychlosti, vytrvalosti, obratnosti, rovnováhy a síly. Litva a Maďarsko poukazují na potřebné další dovednosti, jako jsou správné držení těla a správný dechový stereotyp. Výuka se rovněž snaží rozvíjet motorické dovednosti související s určitými konkrétními sporty a hrami. Dalším úkolem tělesné výchovy je kompenzovat hodiny strávené sezením při výuce většiny ostatních předmětů a obecněji odrazovat od sedavého způsobu života.

Tělesný rozvoj úzce souvisí s podporou zdraví a zdravého životního stylu včetně celoživotní záliby v pohybových činnostech a cvičeních. Téměř všechny země zdůrazňují, že pro zkvalitnění života je důležité chápat význam těchto činností pro zdraví. Mladí lidé by měli mít ve škole také možnost dovědět se více o faktorech, které ovlivňují jejich tělesné schopnosti. A konečně tělesná výchova jim poskytuje prostor, v němž si mohou nezávisle ověřit svoji tělesnou zdatnost, vyzkoušet určité činnosti a věnovat se jim ve svém volném čase, pokud budou chtít.

2.1.2. Osobnostní rozvoj

Tělesná výchova může zásadně přispět k osobnostnímu růstu mladých lidí tím, že jim pomáhá uvědomovat si vlastní tělo a důvěřovat svým tělesným schopnostem, cítit se celkově v dobré fyzické kondici, a tak si posilovat sebedůvěru a sebeúctu. Tělesná výchova rovněž upevňuje jejich vůli, smysl pro odpovědnost, trpělivost a odvalu. Zároveň jim pomáhá realisticky hodnotit vlastní tělesné a jiné schopnosti, rozhodovat se a jednat, a tak je naučí přijímat sama sebe a tolerovat odlišnost druhých.

Zdravotní přínos pohybových činností má rovněž vliv na vyváženost psychických postojů. Tělesná výchova se snaží rozvíjet nezávislé asertivní chování v různých situacích a učí mladé lidi komunikovat a konstruktivně nakládat s negativními pocity a stresem.

Několik zemí – Lotyšsko, Maďarsko, Malta a Spojené království (Anglie) – kromě toho zdůrazňuje, jak tělesná a sportovní výchova obohacují osobnostní rozvoj o soutěživost. Žáci se účastní sportovních soutěží nebo akcí, v nichž se učí soupeřit a utkat se s různými výzvami. Učí se také plánovat, realizovat a hodnotit různé kroky, nápady a výkony. Mají možnost vyzkoušet si různé role, například hráče, rozhodčího, organizátora či diváka, a používat strategii a taktiku. Finsko však uvádí protikladný přístup, který podněcuje rozvoj dovedností pro individuální aktivitu i spolupráci, ale bez stejného důrazu na soutěživost.

2.1.3. Sociální rozvoj

Sociální rozvoj zahrnuje velmi široké spektrum dovedností. Některé země uvádějí nabytí „měkkých dovedností“, jako jsou například dobrá komunikace a konstruktivní spolupráce s ostatními jako rovný s rovným.

Mnohé země zdůrazňují, že důležitou součástí plného rozvíjení sociální osobnosti mladých lidí je jejich začlenění do společnosti a pěstování a posilování jejich smyslu pro solidaritu, sociální interakci, týmovou práci a týmového ducha, jejich smyslu pro fair play a respektu k pravidlům a k druhým lidem.

Několik zemí upozornilo na význam obecnějších lidských a environmentálních hodnot. Island poukazuje na význam odpovědnosti vůči živým tvorům a životnímu prostředí, zatímco Dánsko zdůrazňuje, že tělesná výchova by měla dětem a mladým lidem vštípit vědomí odpovědnosti za vlastní život a ukázat jim, jak se zapojit do života společnosti. Některé země jdou ještě dále a vyzdvihují klíčový příspěvek sportu k prevenci násilí.

Některé země zdůrazňují, že tělesná výchova má význam pro sport v celé společnosti. Česká republika, Estonsko a Maďarsko zdůrazňují fakt, že tělesná výchova podněcuje mladé lidi k tomu, aby sledovali sportovní události, účastnili se sportovních akcí a pravidelně se o sportu informovali. Lichtenštejnsko sport považuje za kulturní složku společnosti, a tedy za něco, co je ve veřejném zájmu.

2.2. Výsledky učení

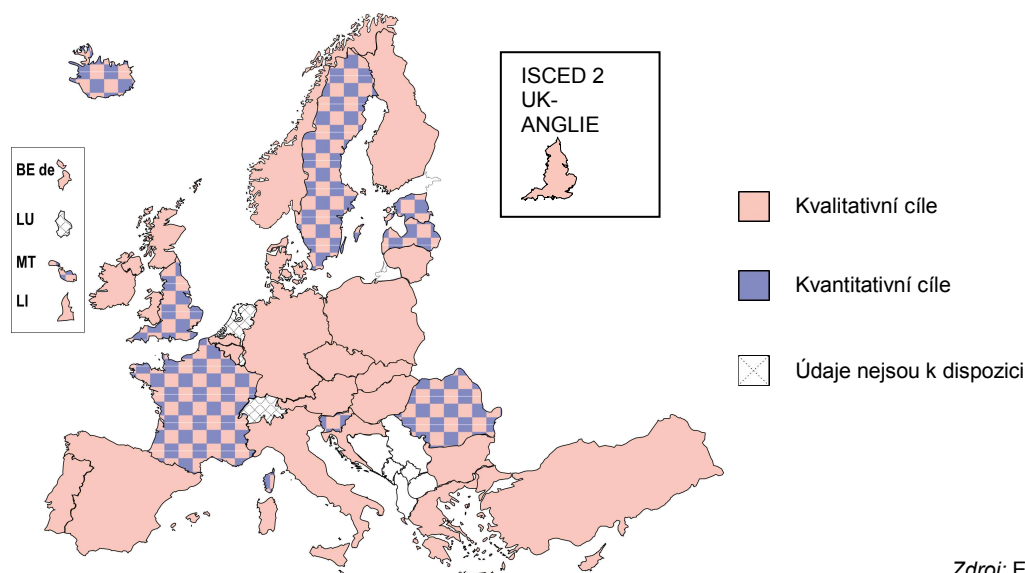
Jednotlivé země definují výsledky učení v tělesné výchově ve škole různými způsoby. Většina z nich uvádí jako její těžiště obecné kvalitativní cíle (viz obr. 2.1). Rozdíl mezi národními cíli a výsledky učení v tělesné výchově není příliš jasný a může být obtížné je odlišit.

Podobně jako u národních cílů bývají mezi výsledky učení obvykle uváděny dovednosti související s tělesným, osobnostním a sociálním rozvojem a vyzdvihuje se význam zdravého životního stylu. Platí to zvláště pro země, v nichž si školy mohou samy vybírat a provádět v tělesné výchově činnosti, jež jsou nejvhodnější pro jejich kvalitativní cíle. Některé země, jež pro tělesnou výchovu stanovily kvalitativní cíle, také uvádějí jako výsledky učení konkrétní sportovní aktivity, například gymnastiku nebo atletiku (viz oddíl 2.3).

Na rozdíl od dovedností a schopností uvedených jako národní cíle v oblasti tělesné výchovy jsou výsledky učení popsány podrobněji než hlavní cíle nebo rozšiřují jejich záběr. Například zdravotní otázky a celoživotní kladný postoj k pohybovým aktivitám jsou součástí národních cílů a téměř všechny země je uvádějí rovněž jako výsledky učení. Konkrétněji to však znamená také boj proti obezitě a osvětu v záležitostech týkajících se výživy a stravování. Kromě toho se tělesná výchova snaží rozvíjet osobní hygienické návyky, předcházet úrazům, zvyšovat povědomí a znalosti o rizicích a bezpečnostních opatřeních a učit mladé lidi, jak se mají zachovat v mimořádných situacích.

Mezi zeměmi udávajícími kvalitativní výsledky učení existuje jasně ohraničená skupina (viz obr. 2.1), jež také definuje kvantifikovatelné výsledky učení. V těchto zemích se od žáků očekává, že budou po určitou pevně stanovenou dobu běhat, uplavou určitou vzdálenost nebo zvládnou určité cviky ve stanovených sportech.

◆◆◆ **Obr. 2.1: Kvalitativní a kvantitativní výsledky učení v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním (ISCED 2) vzdělávání v jednotlivých zemích, 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Výsledky učení jsou konkrétní žádoucí úrovně znalostí definované na základě vědomostí, dovedností a kompetencí. Mohou být kvantitativní nebo kvalitativní.

Země, které mají na obrázku kvantitativní cíle, uvádějí alespoň jednu aktivitu, u níž je kvantitativní cíl stanoven.

Poznámky k jednotlivým zemím

Šlovinsko: Kvantitativní cíle jsou stanoveny pouze pro běh (atletika), plavání a pěší turistiku.

Švédsko a Island: Kvantitativní cíle jsou stanoveny pouze pro plavání.

Spojené království (Anglie): Kvantitativní cíle jsou stanoveny jenom pro plavání a pouze na úrovni ISCED 1.

Některé výsledky učení se váží také k jiným předmětům než tělesná výchova. Například v Německu, Portugalsku, ve Spojeném království a v severských zemích uplatňují v tomto školním předmětu interdisciplinární přístup, v němž má tělesná výchova své osobité cíle, ale je také propojena s jinými předměty. Žáci se tak mohou dovědět, jak se doplňují tělesná výchova, přírodní vědy a společenské vědy, a mohou mezi nimi objevovat zajímavé praktické vazby.

Severské země například uvádějí, že se žáci učí, jak zacházet s mapou a dalšími pomůckami pro orientaci v přírodě. V České republice, v Německu a v Norsku jsou do programu tělesné výchovy zařazena dopravní pravidla pro chodce a cyklisty, v některých zemích zase první pomoc. Zcela pochopitelně Řecko, ale také Česká republika a Polsko kladou důraz na seznamování mladých lidí s olympijskými ideály a symboly.

Dále Lotyšsko, Rakousko, Slovinsko a Finsko zavedly opatření, jejichž cílem je přimět všechny učitele, aby do různých školních předmětů zařazovali pohybové činnosti.

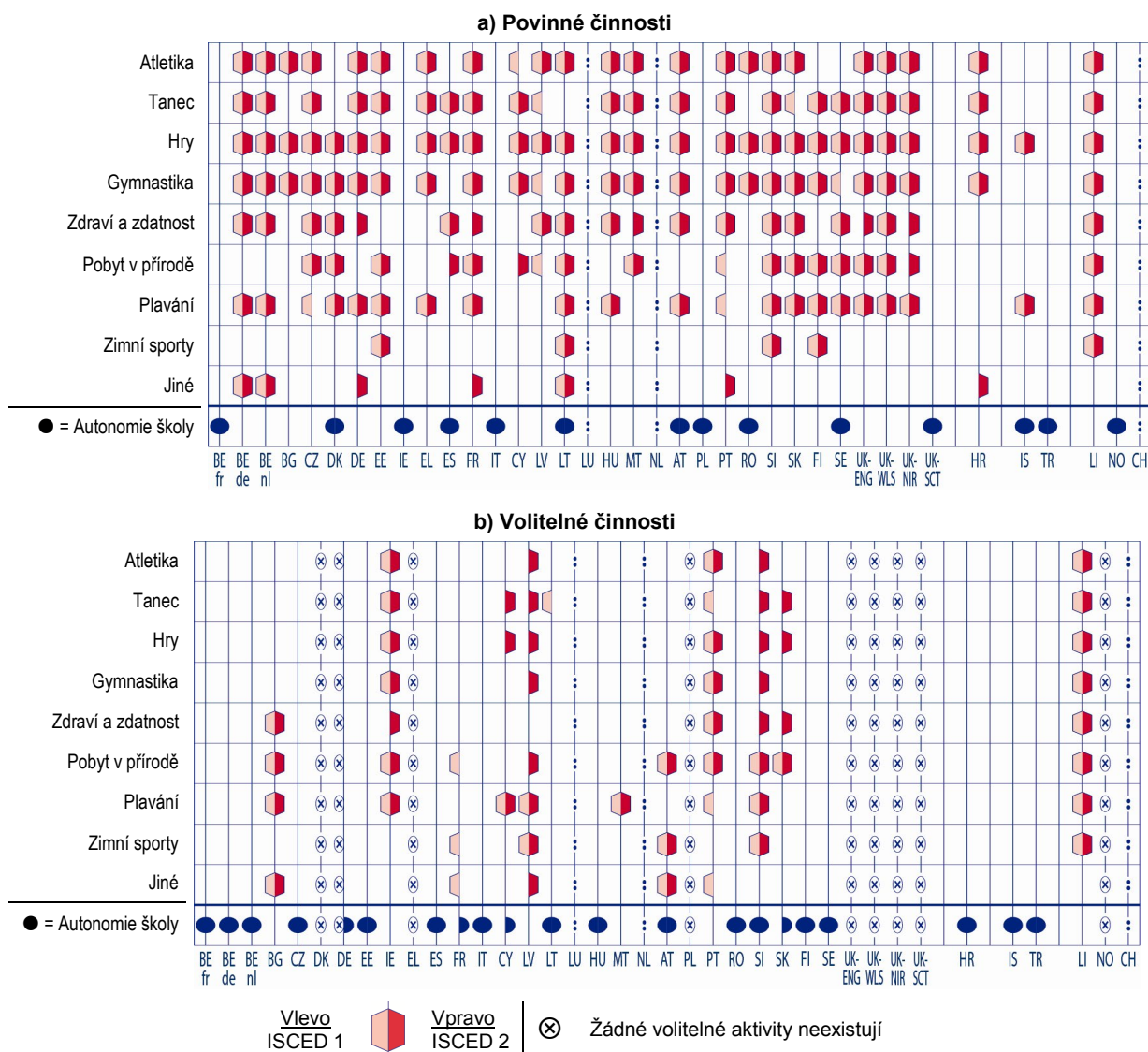
Ministerstvo školství v **Lotyšsku** podpořilo projekt výuky správného držení těla v primárním vzdělávání a pomohlo s organizací doplňkového školení pro učitele o boji se skoliózou. Učitelé nejrůznějších předmětů nyní žákům během výuky dopřávají dvou až pětiminutové aktivní nebo dynamické přestávky.

Ve **Slovinsku** se ve vzdělávacím programu tělesné výchovy doporučuje tzv. „minuta pro zdraví“ (*minuta za zdravje*), což znamená, že učitelé jiných předmětů jsou vyzýváni, aby občas přerušili výuku, vyvětrali a doporučili žákům vykonávat pohybové činnosti a chvíli si odpočinout.

2.3. Postavení tělovýchovných aktivit

Ústřední orgány mnoha zemí zařazují do vzdělávacích programů pro první ročníky primárního vzdělávání základní motorické činnosti, jako je chůze, běh, skok a hod. Programy vycházejí z těchto základních dovedností a postupně je rozšiřují o další motorické dovednosti, jež si děti procvičují ve sportovních disciplínách. Nejčastější pohybové činnosti uvádíme v obr. 2.2. Jsou v něm jasně rozlišeny povinné a volitelné činnosti, jež si školy v některých vzdělávacích systémech samy vybírají. Mezi primárním a nižším sekundárním vzděláváním neexistují žádné významné rozdíly.

◆ ◆ ◆ **Obr. 2.2: Činnosti uváděné v řídicích dokumentech pro primární (ISCED 1) a nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Činnost, jež je zahrnuta na tomto obrázku, se vyučuje alespoň jeden rok na úrovni ISCED 1 nebo 2.

Zhruba ve třetině vzdělávacích systémů se na obou vzdělávacích úrovních mohou školy samy rozhodnout, které činnosti by měly být povinné. Školy a učitelé tak rozhodují, které činnosti s největší pravděpodobností povedou k žádoucím učebním výsledkům. I když v některých zemích mají školy značnou míru autonomie, existují v nich také předepsané, doporučené nebo běžně prováděné povinné činnosti, jež jsou proto uvedeny na obr. 2.2. Platí to pro Dánsko, Španělsko, Litvu, Rakousko Rumunsko, Švédsko a Island. V ostatních zemích jsou pohybové činnosti předepsané ve vzdělávacím programu.

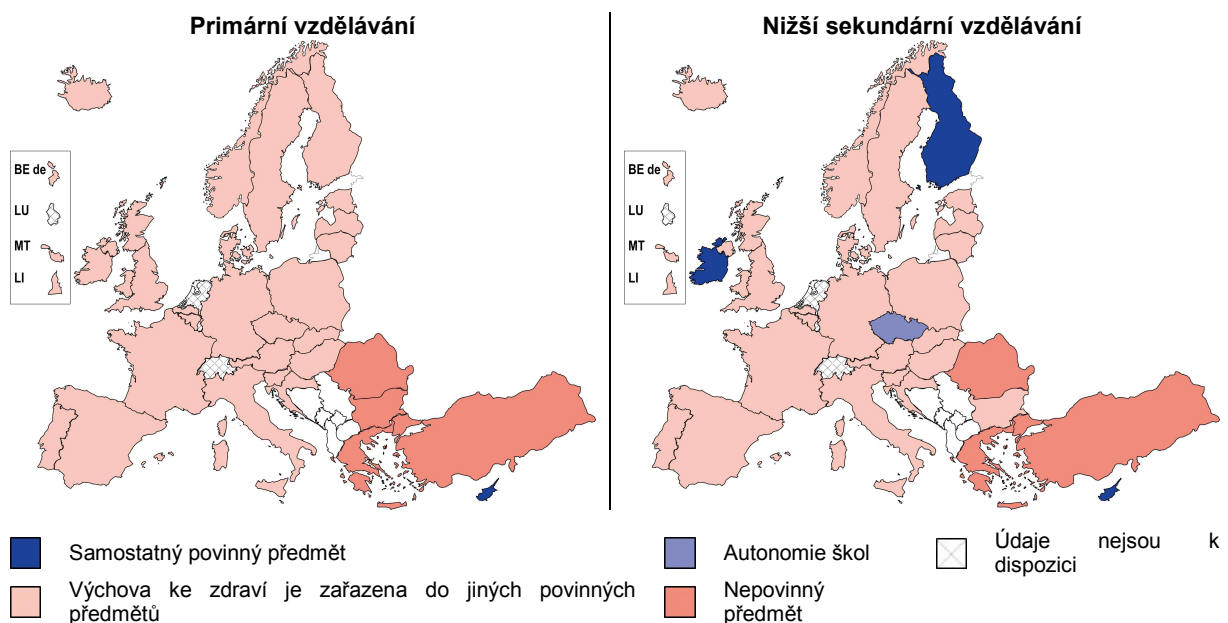
Nejčastěji se mezi povinnými pohybovými činnostmi na školách vyskytují hry. Některé země uvádějí, že žáci hrají standardní hry, obvykle míčové. Jiné země uvádějí „hry“ obecně, ale upřesňují, jaké dovednosti se mají žáci naučit, například odpálit, nést, hodit, pustit a chytit. Po „hrách“ následují gymnastika, atletika a tanec. Jiné aktivity než uvedené na obr. 2.2, které zmínilo několik zemí, zahrnují zejména bojová umění a vodní sporty.

Ústřední orgány některých zemí stanovují některé volitelné pohybové činnosti. Uvádějí však, že záleží hlavně na školách, jestli tyto činnosti budou vyučovat, a pakliže ano, tak jaké. Autonomii škol uvádí celkem 17 vzdělávacích systémů na primární úrovni a 21 na nižší sekundární úrovni.

2.4. Výchova ke zdraví

Jako jeden z hlavních cílů tělesné výchovy ve školách země uvádějí zdravý životní styl. Kromě toho, jak je zřejmé z obr. 2.2, činnosti spojené se zdravím a zdatností bývají zastoupeny často. A opravdu, mnoho zemí zařazuje do výuky jiných předmětů, například biologie a společenských věd, různé aspekty výchovy ke zdraví.

◆◆◆ Obr. 2.3: Postavení výchovy ke zdraví v řídicích dokumentech v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Je-li výchova ke zdraví vyučována jako samostatný povinný předmět, učí se alespoň jeden školní rok.

Poznámky k jednotlivým zemím

Rumunsko: Výchova ke zdraví je v primárním i nižším sekundárním vzdělávání na celostátní úrovni volitelným předmětem a školy se mohou rozhodnout, zde ji budou nebo nebudou vyučovat.

Několik zemí má ve svých vzdělávacích programech výchovu ke zdraví jako samostatný povinný předmět. Týká se to Kypru a v nižším sekundárním vzdělávání i Irska a Finska. Téměř ve všech ostatních zemích je výchova ke zdraví zařazena do jiných povinných předmětů.

V České republice se školy mohou v nižším sekundárním vzdělávání rozhodnout, zda témata výchovy ke zdraví budou vyučovat jako samostatný předmět nebo jako součást jiných předmětů.

Dotazované země uvádějí, že výchova ke zdraví obvykle obsahuje jedno či více z následujících témat: dobrá tělesná a duševní kondice, socializace; zdraví a prevence nemocí; hygiena; bezpečnost; sexuální zdraví; strava a výživa; zdraví a společenské škody (užívání alkoholu, tabáku a návykových látek).

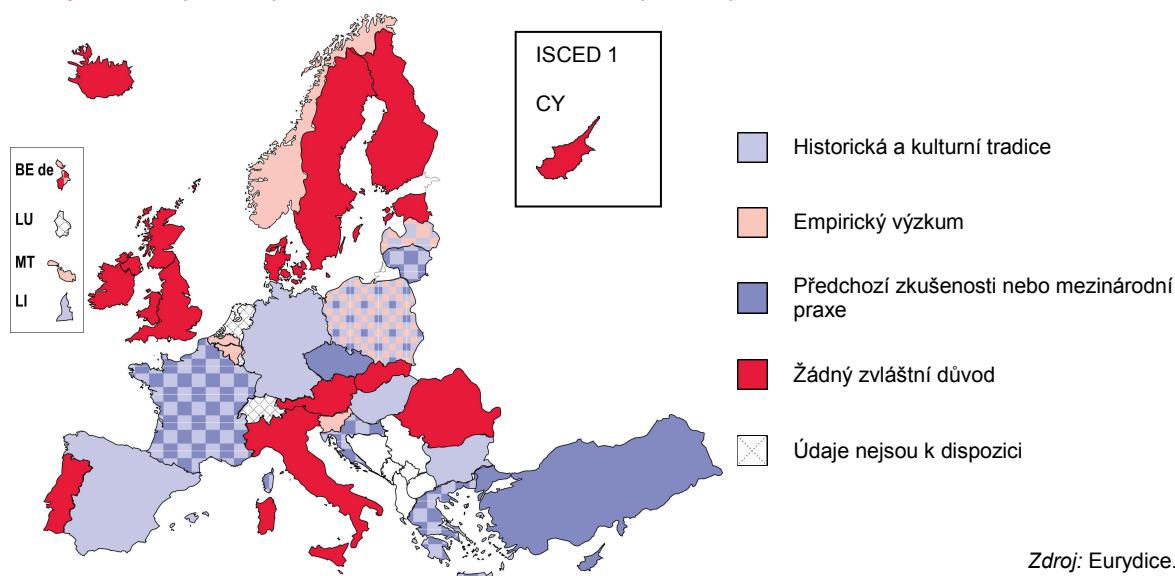
2.5. Politické důvody volby konkrétních povinných činností

I když školy celá desetiletí zařazují do vzdělávacích programů určité pohybové činnosti a sportovní disciplíny, důvody jejich volby nejsou zcela jasné. Země obvykle zdůrazňují význam dlouhodobého provozování pohybových činností. Tělesnou výchovu považují za prostředek, jak vést mladé lidi k tomu, aby si vyzkoušeli různé činnosti, a získali tak motivaci věnovat se pohybové rekreaci v průběhu celého jejich života.

Volba konkrétních povinných činností provozovaných na školách bývá podmíněna praktickými faktory. Školy musí být schopny pro zhruba hodinu trvající výuku tělesné výchovy poskytnout vhodné prostory a vybavení. Možnosti pro organizování pohybových činností a pro zlepšení kvality jejich provozování může také rozšířit existence místní sportovní infrastruktury.

Zatímco některé země pro tělesnou výchovu předepisují povinné činnosti, jinde si tyto činnosti mohou zvolit školy samy a v dalších zemích zase kombinují oba přístupy (viz oddíl 2.3). Všechny země si však vybírají povinné činnosti podle určitých kritérií. Na otázku, jaké má jejich volba politické důvody nebo zdůvodnění, se téměř většina zemí odvolává na cíle vzdělávacích programů a na výsledky učení. Ať už na ústřední úrovni nebo na úrovni samotných škol si proto vybírají ty pohybové činnosti, jež považují za nejvhodnější pro dosažení stanovených cílů. Několik zemí však pro volbu některých povinných pohybových činností uvádí určité konkrétní důvody.

◆ ◆ ◆ Obr. 2.4: Konkrétní politické důvody pro volbu povinných činností v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12

Zdroj: Eurydice.

Nejčastějším důvodem volby školních pohybových činností je historická a kulturní tradice. Ta se také odráží ve výuce tanců a her zakořeněných v kultuře dané společnosti. Španělsko jmenuje konkrétní pohybové činnosti, jež se učí ve školách kvůli požadovaným výsledkům učení, ale také uvádí, že většina autonomních společenství do svých vzdělávacích programů jako povinné aktivity zahrnuje vlastní tradiční sporty a hry.

V tělesné výchově ve školách se uplatňují pohybové činnosti a sportovní disciplíny provozované již odedávna. Avšak k pohybové činnosti by mohly žáky motivovat také nové nebo moderní sporty. Lotyšsko a Litva uvádějí, že kromě tradičních oblíbených her zavedly do tělesné výchovy také nové sporty jako florbal a frisbee, aby pomohly budovat u mladých lidí pozitivní postoj ke sportu.

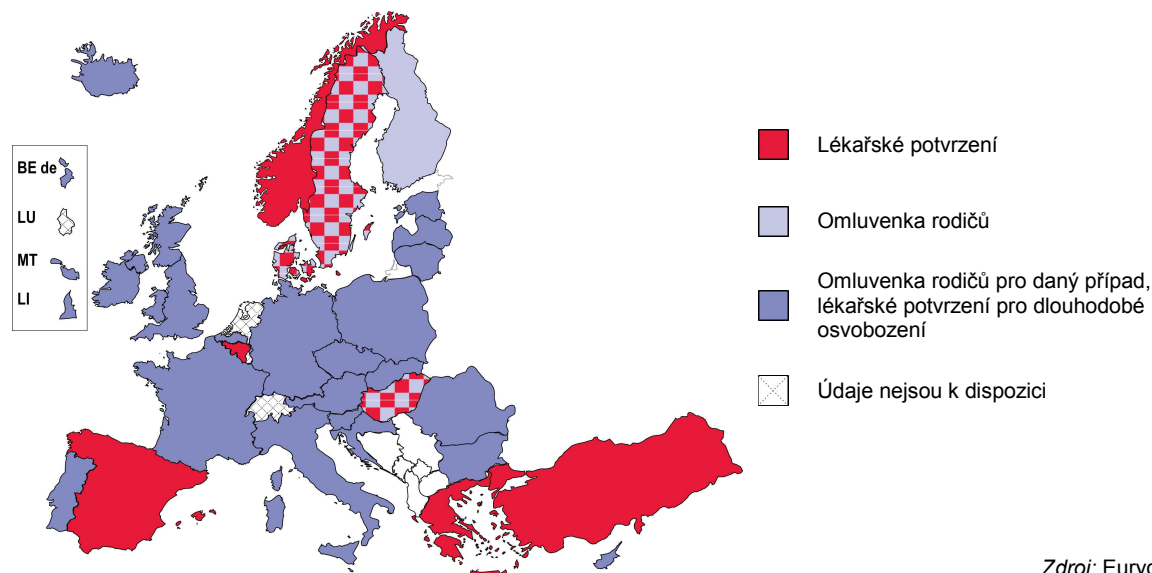
Osm vzdělávacích systémů vyzdvihuje práci odborníků, kteří provádějí výzkum a pak publikují výsledky, z nichž se vychází při výběru vhodných školních pohybových činností.

A konečně na volbu pohybových aktivit v nižším sekundárním vzdělávání na Kypru a v primárním i nižším sekundárním vzdělávání v České republice, v Řecku, ve Francii, v Litvě, v Polsku, v Chorvatsku a v Turecku mají významný vliv předchozí zkušenosti a mezinárodní praxe. V Polsku mají pro výběr činností stejný význam všechny tři typy důvodů (viz obr. 2.4).

2.6. Osvobození z tělesné výchovy

Z různých zdravotních důvodů žáci nemusí být vždy schopni účastnit se tělesné výchovy. V takovém případě z ní mohou být buď dočasně, nebo trvale osvobozeni. Zda je osvobození z tělesné výchovy částečné nebo úplné, závisí na tom, zda jsou žáci schopni vykonávat alespoň některé z příslušných činností.

◆ ◆ ◆ Obr. 2.5: Osvobození z tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Osvobození se týká částečného nebo úplného osvobození, a to dočasného nebo trvalého.

Postupy pro osvobození se v dotazovaných zemích liší. Některé země vyžadují, aby žáci předložili lékařské potvrzení o neschopnosti vykonávat činnosti v tělesné výchově, a v takovém případě nestačí

jen omluvenka od rodičů. Jiné země běžně přijímají písemnou omluvenku od rodičů jako dostatečný důvod pro osvobození z tělesné výchovy, nicméně většina z nich jen krátkodobě. Pokud má být osvobození dlouhodobější, mohou vyžadovat lékařské potvrzení. Belgie (Vlámské společenství) uvádí, že omluvenku rodičů lze odmítnout, existují-li pochybnosti o její odůvodněnosti, zatímco lékařské potvrzení je pro školy závazné. V Dánsku, v Maďarsku a ve Švédsku se mohou školy samy rozhodnout, zda stačí omluvenka od rodičů, nebo je zapotřebí lékařské potvrzení.

Pokud jsou žáci osvobozeni z tělesné výchovy kvůli úrazu nebo nemoci, obvykle se předpokládá, že budou vykonávat ty činnosti, jež odpovídají jejich zdravotnímu stavu. V případě částečného osvobození by to mohly být činnosti, jež dotyční žáci mohou bezpečně provádět navzdory svému úrazu nebo zdravotnímu stavu. V ostatních případech mohou žáci plnit intelektuální nebo v zásadě nefyzické úkoly související s tělesnou výchovou, například psát o ní zprávy jako v Belgii (Francouzské společenství), dělat rozhodčí, poskytovat zpětnou vazbu nebo vést záznamy jako v Irsku nebo v Itálii. Tak se zajistí, aby tito žáci měli z vyučovacích hodin určitý užitek i přes to, že do nich nebudou aktivně zapojeni. Také pak nebudou mít tendenci se místo hodin tělesné výchovy věnovat domácím úkolům nebo třeba práci pro jiné předměty.

KAPITOLA 3: DOPORUČENÁ ČASOVÁ DOTACE

Význam tělesné výchovy zdůrazňují vzdělávací programy ve všech evropských zemích a tělesná výchova je v nich povinným předmětem po celou dobu denního povinného všeobecného vzdělávání. Předepsaná časová dotace pro tělesnou výchovu se však mezi jednotlivými zeměmi významně liší. První oddíl této kapitoly se zabývá minimální doporučenou časovou dotací v primárním a všeobecném sekundárním vzdělávání. Druhý oddíl zkoumá změny těchto doporučení mezi léty 2006/07 a 2011/12. Nakonec pro lepší představu o tom, jaký význam se tělesné výchově přikládá ve srovnání s ostatními předměty, se třetí oddíl zabývá podílem časové dotace pro tělesnou výchovu ve vzdělávacím programu pro obě dotčené vzdělávací úrovně.

3.1. Doporučení týkající se časové dotace v povinném vzdělávání

Zhruba ve dvou třetinách evropských zemí ústřední vzdělávací orgány předepisují minimální počet hodin pro všechny roky denního povinného všeobecného vzdělávání (viz příloha 2). V některých zemích se však mohou školy samy rozhodnout, jak časovou dotaci pro tělesnou výchovu rozdělí. V Estonsku, v Polsku, na Slovensku, ve Finsku, na Islandu a v Norsku je doporučená časová dotace stanovena pro každý ročník v rámci dané vzdělávací úrovně, zatímco ve Švédsku je doporučen počet hodin pro celou dobu denního povinného všeobecného vzdělávání. V Belgii (Německy mluvící společenství), v Itálii, a v Portugalsku (v první až čtvrté třídě) je flexibilní časová dotace pro tělesnou výchovu stanovena pouze na primární úrovni vzdělávání. V Belgii (Vlámské společenství), v Nizozemsku a ve Spojeném království se oficiální doporučení časových dotací vztahují na všechny školní předměty jako celek. Školy se tudíž mohou samy rozhodnout, jak tento objem času na základě svých konkrétních podmínek rozdělí mezi jednotlivé předměty. Ačkoliv tyto země nemají žádnou přesně stanovenou časovou dotaci, některé z nich vydaly strategie nebo doporučení, kolik času má být v rámci vzdělávacího programu věnováno pohybovým činnostem. Podle těchto pokynů by se žáci v Belgii (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství) a ve Spojeném království (Wales) měli věnovat organizovaným pohybovým aktivitám a sportu alespoň dvakrát týdně.

Co se týče celého rozsahu denního povinného všeobecného vzdělávání, v některých zemích se časová dotace pro tělesnou výchovu mění jen nepatrně, zatímco v jiných zemích jsou mezi jednotlivými ročníky značné rozdíly (viz příloha 2). V zemích, v nichž jsou rozdíly nepatrné, je dotace buď stále relativně vysoká, například ve Francii a ve Spojeném království (Skotsko), nebo stále relativně nízká, například v Irsku a v Lotyšsku. V zemích s významnými rozdíly mezi ročníky, například v Německu, ve Španělsku, v Lucembursku, na Maltě, v Chorvatsku a v Turecku, se udávaná časová dotace po prvních čtyřech až šesti rocích denního povinného všeobecného vzdělávání snižuje. V několika zemích, například v Dánsku, v Řecku a na Kypru, se naopak časová dotace zvyšuje.

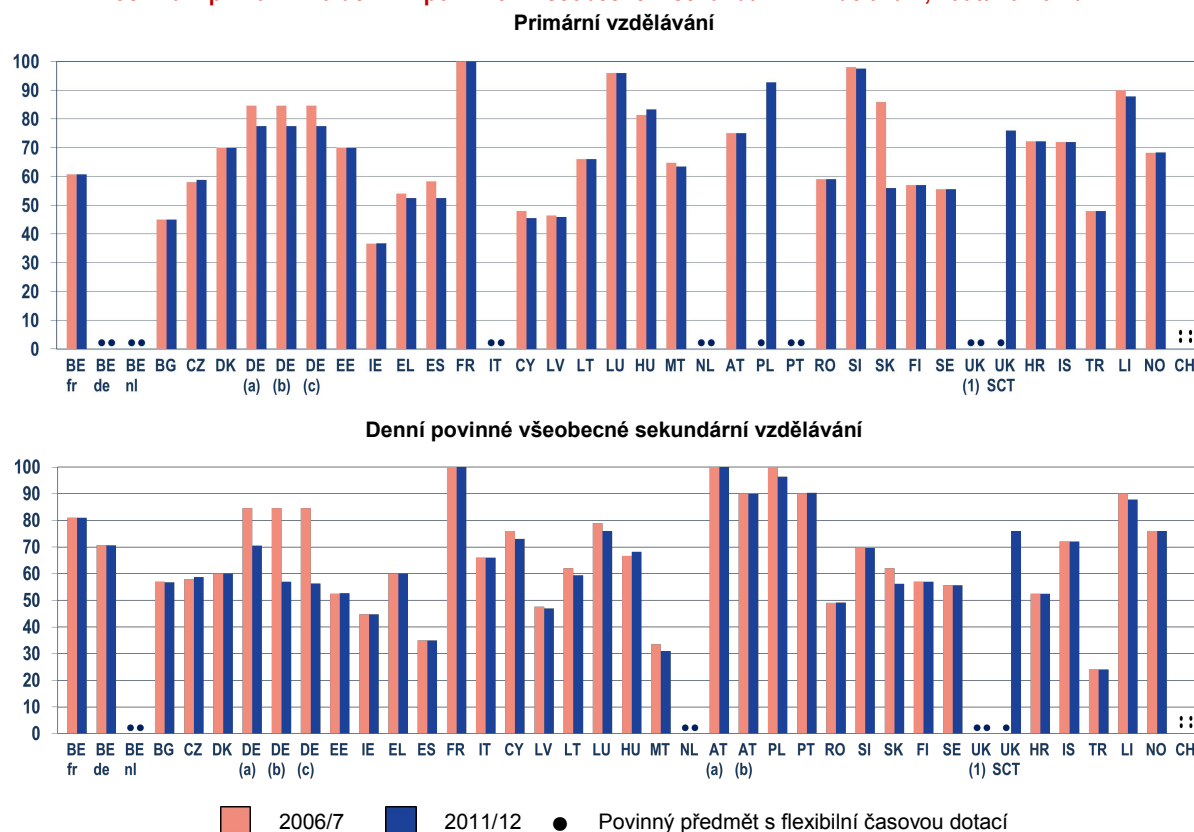
Při porovnání časové dotace pro tělesnou výchovu na primární a všeobecné sekundární úrovni jsou mezi jednotlivými zeměmi patrné velké rozdíly (viz obr. 3.1). V roce 2011/12 se průměrná časová dotace v primárním vzdělávání vycházející z doporučeného minima pro typický ročník pohybovala od 37 hodin v Irsku po 108 hodin ve Francii. Na úrovni sekundárního vzdělávání činila tato dotace od 24–35 hodin ve Španělsku, na Maltě a v Turecku po 102–108 hodin ve Francii a v Rakousku (*Allgemeinbildende Höhere Schule – AHS*).

3.2. Změny v časové dotaci mezi lety 2006/07 a 2011/12

Mezi lety 2006/07 a 2011/12 se doporučovaný roční počet vyučovacích hodin tělesné výchovy ve většině evropských zemí nezměnil. V některých zemích se změnil jen nepatrně. Obecně tyto změny nesouvisely přímo s organizací tělesné výchovy, nýbrž jako například v České republice, na Kypru a v Lichtenštejnsku s proměnlivým počtem vyučovacích dní za školní rok nebo s proměnlivou délkou vyučovacích hodin. Reforma, která v Německu zkrátila sekundární vzdělávání, se logicky dotkla také časové dotace tělesné výchovy, jež se mezi oběma referenčními roky snížila.

Pouze Slovensko v důsledku reorganizace výuky tělesné výchovy významně změnilo časovou dotaci pro tento předmět. Časová dotace na primární úrovni se tak mezi lety 2006/7 a 2011/12 značně snížila.

◆ ◆ ◆ Obr. 3.1: Vývoj doporučené minimální hodinové dotace na povinnou výuku tělesné výchovy v typickém ročníku v primárním a denním povinném všeobecném sekundárním vzdělávání, 2006/7 a 2011/12

Zdroj: Eurydice.

UK (1) = UK-Anglie/Wales/Severní Irsko

Údaje (obr. 3.1)

	Primární		Denní povinné všeobecné sekundární			Primární		Denní povinné všeobecné sekundární	
	2006/07	2011/12	2006/07	2011/12		2006/07	2011/12	2006/07	2011/12
BE fr	61	61	81	81	NL	●	●	●	●
BE de	●	●	71	71	AT – <i>Volkschule</i>	75	75		
BE nl	●	●	●	●	AT – AHS (a)			102	102
BG	45	45	57	57	AT – <i>Hauptschule</i> + PTS (b)			90	90
CZ	58	59	58	59	PL	●	93	110	96
DK	70	70	60	60	PT	●	●	90	90
DE - <i>Grundschule</i>	85	78			RO	59	59	49	49
DE - <i>Gymnasium</i> (a)			85	71	SI	98	98	70	70
DE - <i>Hauptschule</i> (b)			85	57	SK	86	56	62	56
DE - <i>Realschule</i> (c)			85	56	FI	57	57	57	57
EE	70	70	53	53	SE	56	56	56	56
IE	37	37	45	45	UK-ENG/WLS/NIR	●	●	●	●
EL	54	53	60	60	UK-SCT	●	76	●	76
ES	58	53	35	35					
FR	108	108	108	108	HR	72	72	53	53
IT	●	●	66	66					
CY	48	46	76	73	IS	72	72	72	72
LV	46	46	48	47	TR	48	48	24	24
LT	66	66	62	59					
LU	96	96	79	76	LI	90	88	90	88
HU	81	83	67	68	NO	68	68	76	76
MT	65	63	34	31	CH	:	:	:	:

● Povinný předmět s flexibilní časovou dotací

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Obrázek 3.1 zachycuje doporučený minimální počet celých hodin (60 minut) vyčleněných pro povinnou výuku tělesné výchovy v primárním a denním povinném všeobecném sekundárním vzdělávání na základě doporučeného minima, které vzdělávací programy jednotlivých zemí stanoví pro každý referenční rok. Podrobnosti o způsobu výpočtu jsou uvedeny v dokumentu *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe 2011/12* (Doporučené roční učební plány pro denní formu povinného vzdělávání v Evropě, 2011/12), (EACEA/Eurydice, 2012a).

Typický ročník se vypočítal tak, že celkový počet vyučovacích hodin v primárním a denním povinném sekundárním vzdělávání se vydělil počtem ročníků, které tvoří tyto úrovně vzdělávání. Pokud jde o přesný počet celých hodin vyčleněných v každém školním roce po celé denní povinné všeobecné vzdělávání, viz příloha 2.

Denní povinné všeobecné vzdělávání se obvykle završuje ukončením nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) nebo vzdělávání v rámci jednotné struktury (ISCED 1 a 2). Výjimku tvoří Belgie, Bulharsko, Francie, Itálie, Maďarsko, Nizozemsko (VVO a HAVO), Slovensko a Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko), kde může být součástí denního povinného všeobecného vzdělávání úroveň ISCED 3 nebo její část. Další informace jsou uvedeny v dokumentu *Structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams* (Struktura vzdělávacích systémů v Evropě ve školním roce 2011/2012: schematické diagramy) (EACEA/Eurydice, 2011).

Definice pojmu „flexibilní časová dotace“ viz Glosář.

Poznámky k jednotlivým zemím

Belgie (BE de, BE nl) a Spojené království (WLS): I když nebylo vydáno žádné oficiální doporučení časové dotace pro tělesnou výchovu, v praxi je pro tento předmět vyčleněno 61 (BE de), 59 (BE nl) a 76 (UK-WLS) hodin na typický ročník. V Německy mluvícím společenství Belgie se tento údaj vztahuje výlučně k primárnímu vzdělávání.

Polsko: Údaje o denním povinném sekundárním vzdělávání za rok 2006/07 se týkají skutečné časové dotace na typický ročník, kterou školy měly vyčlenit pro tělesnou výchovu, zatímco údaje za rok 2011/12 se týkají minimální časové dotace.

Portugalsko: V 1.–4. ročníku primárního vzdělávání se tělesná výchova (*expressão físico-motora*) vyučuje v předmětové oblasti „vyjádření“; není pro ni vyčleněna žádná konkrétní časová dotace. V 5. a 6. ročníku je roční časová dotace pro tělesnou výchovu 81 hodin.

Švédsko: Časová dotace pro tělesnou výchovu je přidělena na celý rozsah denního povinného všeobecného vzdělávání.

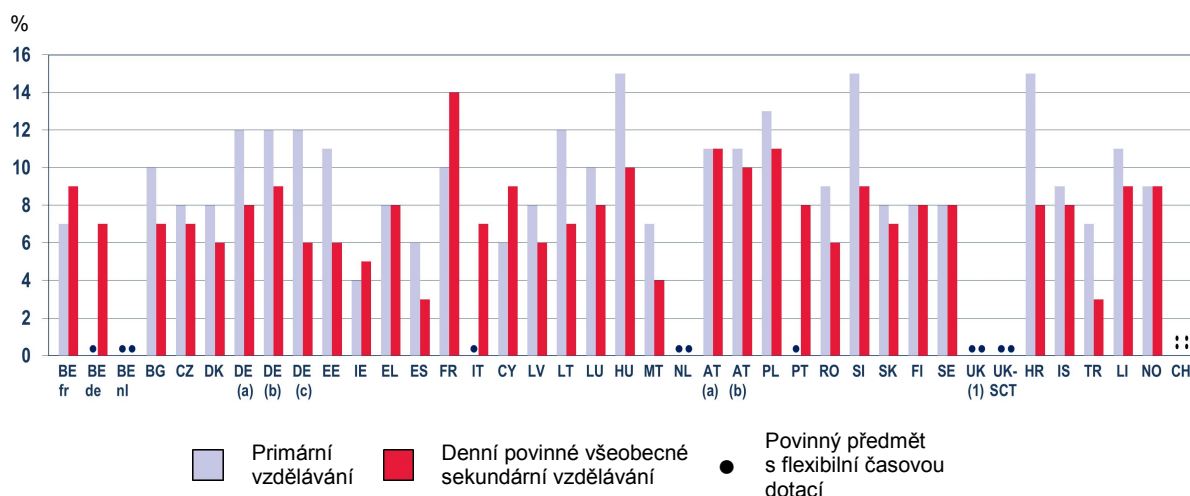
Turecko: Ve vzdělávacím systému Turecka sice formálně neexistuje úroveň ISCED 2, ale pro účely srovnání s ostatními zeměmi lze 1.–5. ročník považovat za úroveň ISCED 1 a 6.–8. ročník za úroveň ISCED 2.

3.3. Podíl časové dotace na tělesnou výchovu ve vzdělávacích programech

Ve většině zemí, ve kterých existuje doporučení ohledně časové dotace tělesné výchovy, je relativní podíl časové dotace tělesné výchovy v poměru k celkové vyučovací době vyšší v primárním než v sekundárním vzdělávání (viz obr. 3.2). Povinná tělesná výchova v primárním vzdělávání zaujímá v polovině zemí 9–10 % celkové vyučovací doby. V Maďarsku, ve Slovinsku a v Chorvatsku tento podíl dosahuje 15 %, zatímco v Irsku pouze 4 %.

◆◆◆ Obr. 3.2: Minimální časová dotace tělesné výchovy jako povinného vyučovacího předmětu vyjádřená jako podíl celkové vyučovací doby v primárním a denním povinném všeobecném sekundárním vzdělávání, 2011/12

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

	Primární (%)	Denní povinné všeobecné sekundární (%)		Primární (%)	Denní povinné všeobecné sekundární (%)
BE fr	7	9	NL	●	●
BE de	●	7	AT Volksschule + AHS (a)	11	11
BE nl	●	●	AT Volksschule + Hauptschule + PTS (b)	11	10
BG	10	7	PL	13	11
CZ	8	7	PT	●	8
DK	8	6	RO	9	6
DE Grundschule + Gymnasium (a)	12	8	SI	15	9
DE Grundschule + Hauptschule (b)	12	9	SK	8	7
DE Grundschule + Realschule (c)	12	6	FI	8	8
EE	11	6	SE	8	8
IE	4	5	UK-ENG/WLS/NIR	●	●
EL	8	8	UK-SCT	●	●
ES	6	3			
FR	10	14	HR	15	8
IT	●	7	IS	9	8
CY	6	9	TR	7	3
LV	8	6			
LT	12	7	LI	11	9
LU	10	8	NO	9	9
HU	15	10	CH	:	:
MT	7	4			

● Povinný předmět s flexibilní časovou dotací

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Obr. 3.2 ukazuje poměr mezi časovou dotací pro výuku tělesné výchovy jako povinného vyučovacího předmětu a celkovou vyučovací dobou během celého primárního a denního povinného vzdělávání. Výpočet vychází z minimální hodinové dotace (60 minut), která je na celostátní úrovni doporučena.

Podrobnosti o způsobu výpočtu jsou uvedeny v dokumentu *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe 2011/12* (Doporučené roční učební plány pro denní formu povinného vzdělávání v Evropě, 2011/12), (EACEA/Eurydice, 2012a).

Denní povinné všeobecné vzdělávání se obvykle završuje ukončením nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) nebo vzdělávání v rámci jednotné struktury (ISCED 1 a 2). Výjimku tvoří Belgie, Bulharsko, Francie, Itálie, Maďarsko, Nizozemsko (VWO a HAVO), Slovensko a Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko), kde může být součástí denního povinného všeobecného vzdělávání úroveň ISCED 3 nebo její část. Další informace jsou uvedeny v dokumentu *Structure of European education systems 2011/2012: schematic diagrams* (Struktura vzdělávacích systémů v Evropě ve školním roce 2011/2012: schematické diagramy) (EACEA/Eurydice, 2011).

Definice pojmu „flexibilní časová dotace“ viz Glosář.

Poznámky k jednotlivým zemím

Portugalsko, Švédsko a Turecko: viz obr. 3.1

V sekundárním vzdělávání dosahuje podíl doporučené minimální časové dotace tělesné výchovy ve většině zemí obecně 6–8 % celkové vyučovací doby. Z toho se vymyká Francie se 14% podílem předepsané časové dotace pro tělesnou výchovu, zatímco na opačném konci jsou Španělsko, Malta a Turecko s pouhým 3–4% podílem.

Rozdíl mezi časovou dotací tělesné výchovy v primárním a všeobecném sekundárním vzdělávání je v některých zemích mimořádně velký. Například v Estonsku, ve Španělsku, na Maltě, v Chorvatsku a v Turecku je časová dotace pro tělesnou výchovu v primárním vzdělávání zhruba dvojnásobná oproti časové dotaci na úrovni sekundárního vzdělávání. Belgie (Francouzské společenství), Francie a Kypr naopak zase kladou na tento předmět větší důraz na úrovni sekundárního vzdělávání než na úrovni primárního vzdělávání. Ve čtyřech zemích je časová dotace tělesné výchovy na obou úrovních téměř stejná: v Rakousku (AHS) tvoří zhruba 11 % z celkové vyučovací doby, v Norsku 9 %, ve Finsku 8 % a v Irsku méně než 5 %.

Srovnání podílu celkové časové dotace pro tělesnou výchovu s podílem časové dotace jiných předmětů ukazuje, že je ve srovnání s nimi považována za méně důležitou (EACEA/Eurydice, 2012b). Tento rozdíl je zvláště výrazný v primárním vzdělávání. Zde je podíl celkové časové dotace pro tělesnou výchovu zhruba třetinový ve srovnání s podílem dotace pro vyučovací jazyk a zhruba poloviční ve srovnání s podílem dotace pro matematiku. V některých zemích, například na Kypru a v Turecku, je tento podíl pro výuku tělesné výchovy zhruba šestinový až pětinový oproti podílu pro výuku vyučovacího jazyka a třetinový až poloviční oproti podílu pro výuku matematiky. Ve většině zemí je však podíl časové dotace pro tělesnou výchovu nepatrně vyšší než podíl pro výuku přírodovědy nebo cizích jazyků. Časová dotace přidělená tělesné výchově a uměleckým aktivitám bývá zpravidla podobně velká.

Denní povinné sekundární vzdělávání tento trend ve vztahu k vyučovacím jazykům, matematice a uměleckým předmětům kopíruje. Tělesné výchově je přidělena zhruba poloviční dotace ve srovnání s vyučovacím jazykem nebo matematikou. V Rakousku (AHS) je však podíl časové dotace pro tělesnou výchovu bližší podílu přidělenému uvedeným předmětům než v ostatních dotazovaných zemích. Obecně platí, že tělesná výchova a umělecké předměty mají na sekundární úrovni podobný podíl časové dotace jako v primárním vzdělávání. Avšak na rozdíl od primárního vzdělávání je podíl časové dotace tělesné výchovy na sekundární úrovni nižší než u přírodních věd a cizích jazyků.

KAPITOLA 4: HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Kapitola 2 se věnovala hlavním cílům tělesné výchovy a pohybových činností organizovaných ve škole i jejich žádoucím studijním výsledkům. Ve všech evropských zemích se během školního roku pravidelně sleduje a hodnotí aktivita, pokrok a vývoj žáků v tělesné výchově. V závislosti na zemi a na úrovni vzdělávání se nicméně mohou lišit metody hodnocení. Tato kapitola nejprve stručně představí využití nejpoužívanějších metod formativního a sumativního hodnocení. Pak se bude věnovat speciálním nástrojům pro hodnocení tělesné výchovy. Nakonec se zaměří na to, zda se výsledky dětí v této oblasti uvádějí na celkovém vysvědčení na konci každého školního roku a zda jednotlivé země pořádají celostátní zkoušky z tělesné výchovy.

Tělesná výchova je povinným předmětem ve všech dotazovaných zemích na primární i nižší sekundární úrovni. Ve většině zemí se pokrok žáků v tělesné výchově hodnotí stejně jako pokrok v ostatních předmětech. Jen v několika zemích nejsou žáci v hodinách tělesné výchovy formálně hodnoceni. Na Maltě a v Norsku se to týká primární úrovně, zatímco v Irsku neexistuje žádné formální hodnocení ani na primární, ani na nižší sekundární úrovni.

Přestože hodnocení tělesné výchovy není v **Irsku** povinné ze zákona, předpokládá se, že školy na nižším sekundárním stupni budou rodičům žáků podávat zprávu o pokroku a aktivitě jejich dětí v hodinách tělesné výchovy. Od učitelů se rovněž očekává, že ve své výuce budou používat metody hodnocení.

Většina evropských zemí vydává jasná doporučení ohledně metod hodnocení, jež se mají ve škole používat k hodnocení tělesné výchovy. V Belgii a na Islandu však vzdělávací instituce mohou používat své vlastní metody hodnocení.

Dvěma nejpoužívanějšími metodami hodnocení v tělesné výchově jsou podle dotazovaných zemí formativní a sumativní hodnocení. **Formativní hodnocení** je zejména kvalitativní a popisné (tzn. vyjádřeno ústně nebo písemně). Sděluje výsledky učení a úspěchy žáků za určité období a poukazuje na to, v čem by se mohli zlepšit.

Na **Kypru** je formativní hodnocení v nižším sekundárním vzdělávání založeno na těchto kritériích: pokrok, jehož žák dosáhl za dané období (50 %); aktivita a pozitivní zapojení v hodinách tělesné výchovy (30 %); postoje žáka k tělesné výchově při cvičení pro zdraví a sportu (20 %).

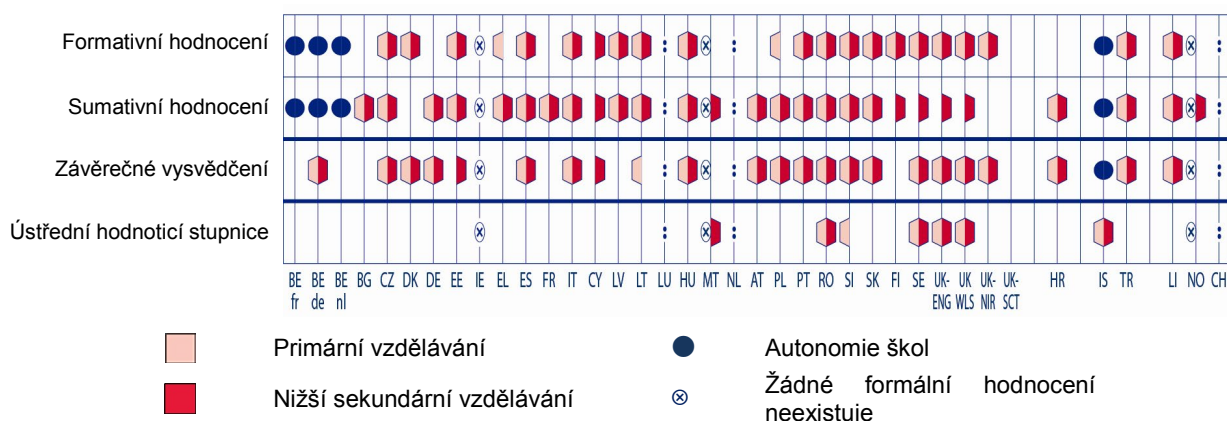
Ve **Španělsku** se proces učení žáků v tělesné výchově pravidelně hodnotí. V nižším sekundárním vzdělávání se hodnotí osvojení zdravých návyků, uplatňování toho, co se žák naučil, nároky žáka na sebe sama, schopnost překonávat obtíže, rozvoj tělesných dovedností, týmová práce, sociální rozvoj, účast na sportovních činnostech, aktivita, snaha, kreativita, teoretické i praktické vědomosti a kritické dovednosti.

V primárním a nižším sekundárním vzdělávání ve **Slovinsku** učitelé během celého roku a ve všech fázích výuky monitorují tělesný, motorický a praktický rozvoj žáků a zvládnutí různých sportovních dovedností. Hodnotí se také mimoškolní pohybové aktivity a osobní sportovní úspěchy v hodinách tělesné výchovy, ve škole a v dalších soutěžích.

Naproti tomu **sumativní hodnocení** se obecně vyjadřuje známkami (udávanými číslem nebo písmenem) udělovanými během určitého období za splnění určitých úkolů nebo absolvování testů. Znamky se obvykle odvozují z určité stupnice (například od 1 do 10 nebo od A do E), jež se většinou používá pro všechny předměty ve vzdělávacím programu.

V nižším sekundárním vzdělávání v **Řecku** učitelé tělesné výchovy hodnotí žáky během výuky nebo na základě krátkých testů zdatnosti. Čas věnovaný testům musí být co nejkratší, aby se nezkracovala vlastní výuka. Hodnotící stupnice osobního výkonu ve všech předmětech má rozpětí od 1 do 20. Závěrečná známka z tělesné výchovy za školní rok se vypočítá jako průměr známek za tři trimestry.

◆ ◆ ◆ **Obr. 4.1: Hodnocení tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Poznámky k jednotlivým zemím

Řecko: Známký za tělesnou výchovu se udělují až od 3. ročníku primárního vzdělávání.

Francie: V roce 2012/13 se poprvé bude testovat nový celostátní rámec hodnocení tělesné výchovy (viz oddíl 7.2).

Lotyšsko, Polsko a Slovinsko: Známký za tělesnou výchovu se udělují až od 4. ročníku primárního vzdělávání.

Maďarsko: Známký za tělesnou výchovu se mohou udělovat od konce 2. ročníku primárního vzdělávání.

Portugalsko: Známký za tělesnou výchovu se udělují až od 5. ročníku primárního vzdělávání.

Finsko: Známký za tělesnou výchovu se udělují povinně pouze v 8. a 9. ročníku (ISCED 2).

Švédsko: Známký za tělesnou výchovu na konci každého pololetí se udělují až od 8. ročníku. Od roku 2012/13 se budou udělovat již od 6. ročníku.

Ačkoliv polovina zemí používá k hodnocení tělesné výchovy na obou zmiňovaných úrovních sumativní i formativní metody, zdá se, že sumativní hodnocení je o něco častější (viz obr. 4.1). Některé země, například Bulharsko, Německo, Francie, Rakousko a Chorvatsko jako jedinou metodu v primárním i nižším sekundárním vzdělávání používají sumativní hodnocení, zatímco Dánsko a Spojené království (Severní Irsko) na obou úrovních používají výhradně formativní hodnocení.

Formativní hodnocení se používá častěji v primárním než nižším sekundárním vzdělávání. V některých zemích, které používají v primárním vzdělávání sumativní hodnocení (viz obr. 4.1), se známky v prvních ročnících této úrovně neudělují. Je tomu tak v Řecku, v Lotyšsku, v Maďarsku, v Polsku, v Portugalsku a ve Slovinsku. V těchto ročnících se nejčastěji uplatňuje formativní hodnocení, jež se později kombinuje se sumativním hodnocením.

Jak již bylo uvedeno, při sumativním hodnocení je zvykem používat stejné známky jako při hodnocení všech ostatních předmětů vzdělávacího programu. Není však nijak neobvyklé, že školy si vytvoří speciální nástroje pro hodnocení tělesné výchovy, aby mohly hodnotit výsledky učení v tomto předmětu co nejpřesněji. Takové nástroje mají obvykle formu stupnice, kterou doplňuje seznam sportovních aktivit, popis cílových výsledků učení, očekávání ohledně výkonu žáka a příslušných známek, na nichž je hodnocení založeno.

Francie má národní referenční rámec dovedností v tělesné výchově na primární úrovni, ale nemá odpovídající hodnoticí stupnice pohybových činností. Jednotlivé školy si proto vytvářejí vlastní hodnoticí kritéria podle sportovních aktivit, které se v nich provozují.

Některé země zavedly **centrální hodnoticí stupnice**, které zajišťují standardizované hodnocení tělesné výchovy v celé zemi, ale umožňují také celostátní srovnávání výsledků učení.

Cíle výuky a výsledky učení jsou na **Maltě** stanoveny pro všechny jednotlivé pohybové činnosti, jako jsou například atletika, tanec, kondiční cvičení a gymnastika. Každý cíl má deset úrovní pokročilosti, jež jsou konkrétně popsány a používají se k hodnocení pokroku žáků v tělesné výchově.

Ve **Švédsku** jsou stanoveny a popsány požadavky na dovednosti v tělesné výchově, které si mají žáci osvojit do ukončení každého ze dvou stupňů vzdělávání (do konce 6. a 9. ročníku). Pro každý z uvedených stupňů jsou vymezeny cílové úrovně pokročilosti a známky (od A do E) odpovídající jednotlivým úrovním.

Ve **Spojeném království (Anglie a Wales)** obsahují řídicí dokumenty vzdělávacího programu „popis úrovní“ (od 1 do 8) a poskytují základ pro sumativní hodnocení výkonu žáků, jež se obvykle provádí na konci klíčové etapy vzdělávání (na konci 2. a 6. ročníku). Popis umožňuje provádět hodnocení podle cílů pokročilosti a uvádí druhy a rozsah výsledků, které by měl žák na konkrétní úrovni vzdělávání po určité době typicky vykazovat.

V několika zemích existují hodnotící stupnice určené pro některou konkrétní sportovní aktivitu zařazenou do vzdělávacího programu tělesné výchovy. Týká se to například Slovinska a Islandu, které plavání nehodnotí stejně jako ostatní sporty provozované v hodinách tělesné výchovy během povinného vzdělávání.

Školy ve **Slovinsku** kontrolují pokrok dětí v plavání přinejmenším dvakrát, poprvé v 2. nebo v 3. ročníku a později pak v 6. ročníku. Žáci jsou hodnoceni na stupnici s úrovněmi pokročilosti v plavání od 0 do 8.

Na **Islandu** se plavání hodnotí velice důkladně během celého povinného vzdělávání (ročníky 1–10) formou zkoušek na konci každého školního roku, kdy se očekává, že žáci si již osvojili určité dovednosti.

Ve většině zemí žáci na konci školního roku dostávají **vysvědčení**, na němž jsou uvedeny jejich výsledky v tělesné výchově spolu s výsledky v dalších předmětech. Nicméně v Litvě se tělesná výchova objevuje na závěrečném vysvědčení pouze na primární úrovni, zatímco na Kypru a v Estonsku na nižší sekundární úrovni. V některých zemích se závěrečné hodnocení tělesné výchovy neobjevuje na vysvědčeních za jednotlivé ročníky, ale až na závěrečném certifikátu, jenž se uděluje při dokončení nižšího sekundárního vzdělávání. Tak je tomu například ve Francii, ve Finsku a na Islandu.

Celostátní zkoušky z tělesné výchovy jsou v Evropě velmi vzácné. Nicméně ve Slovinsku byla v roce 2009 tělesná výchova vybrána jako předmět celostátních závěrečných zkoušek na konci nižšího sekundárního vzdělávání.

KAPITOLA 5: UČITELÉ

Při zavádění strategických cílů tělesné a sportovní výchovy do praxe ve školách hrají klíčovou roli učitelé. Kapitola 2 představila různé pohybové činnosti obsažené ve vzdělávacích programech stanovených na centrální úrovni, zatímco kapitola 4 ukázala, jak lze výsledky žáků v tělesné výchově hodnotit. Od učitelů tohoto předmětu se však očekává, že budou nejen schopni provozovat a organizovat sportovní a pohybové aktivity, nýbrž také umět propagovat zdravý životní styl, motivovat mladé lidi k tělesným cvičením a zapojování do různých sportů. Mají-li plnit tato očekávání, měli by absolvovat náležité přípravné vzdělávání a vhodné další vzdělávání učitelů. Tato kapitola se bude věnovat oběma těmito tématům.

První oddíl této kapitoly se zabývá otázkou, zda tělesnou výchovu na primární a nižší sekundární úrovni vyučují nespécializovaní nebo specializovaní učitelé. Druhý oddíl se zaměřuje na kvalifikaci, kterou potřebují specializovaní učitelé. Třetí oddíl pojednává o možnostech dalšího vzdělávání učitelů tělesné výchovy. Tématem jsou cíle, obsah a poskytovatelé dalšího vzdělávání.

5.1. Míra specializace učitelů

Zda jsou výukou tělesné výchovy pověřeni nespécializovaní učitelé (univerzalisté) nebo specializovaní učitelé závisí do značné míry na vzdělávací úrovni. Na primární úrovni jsou tři možnosti: tělesnou výchovu učí buď nespécializovaní učitelé, nebo specializovaní učitelé, nebo oba typy učitelů, a to v závislosti na autonomii školy a na lidských zdrojích. Na nižší sekundární úrovni je zvykem, že jejími učiteli bývají specializovaní učitelé tělesné výchovy (viz obr. 5.1).

V několika zemích mohou vyučovat tělesnou výchovu na primární úrovni pouze specializovaní učitelé, kteří ji vystudovali. Týká se to Belgie (Francouzské a Vlámské společenství), Bulharska, Řecka, Španělska, Lotyšska, Polska (ve 4.–6. ročníku) Portugalska (v 5. a 6. ročníku), Rumunska a Turecka.

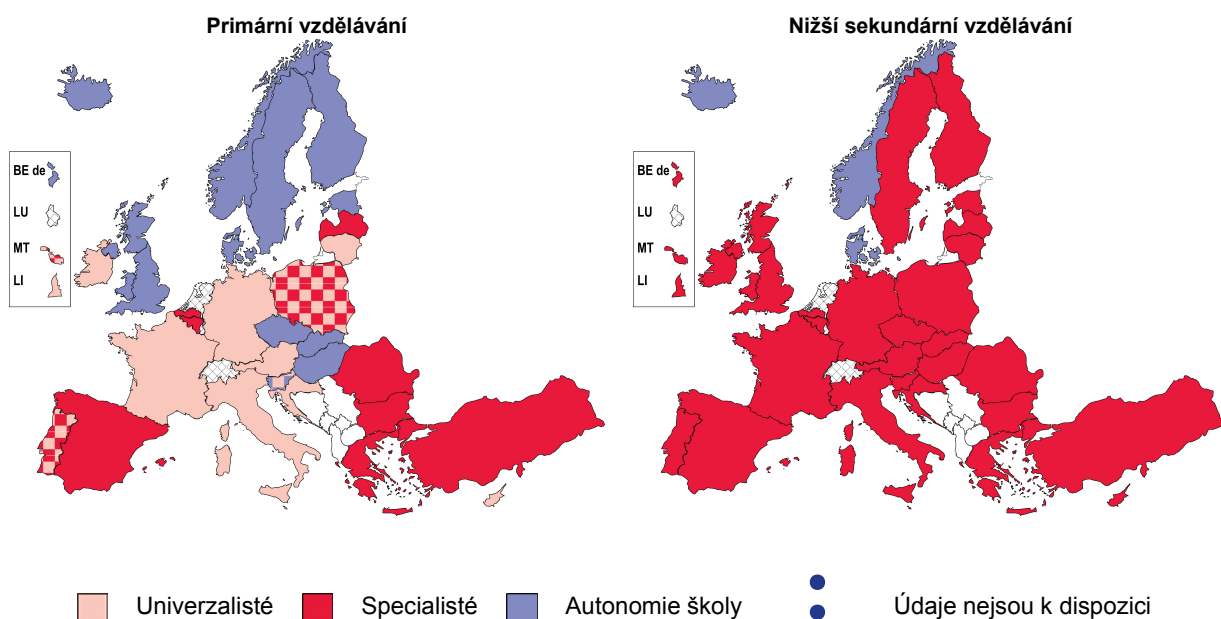
V některých zemích tělesnou výchovu vyučují univerzalisté s aprobační pro výuku všech (nebo téměř všech) předmětů vzdělávacího programu včetně tělesné výchovy. Týká se to například Německa, Irsko, Francie, Itálie, Polska (v 1.–3. ročníku), Portugalska (v 1.–4. ročníku) a Slovinska (v 1.–3. ročníku). V zemích, v nichž učí tělesnou výchovu univerzalisté, může těmito učiteli pomáhat sportovní instruktor nebo poradce najatý školou, jako je tomu například v Německu, ve Francii či v Irsku, nebo specializovaný učitel, jako je tomu ve Slovinsku. Malta uvádí, že každá třída má oba typy učitelů: jednu hodinu týdně vyučuje specialista, zatímco zbývající hodiny vyučuje univerzalista. Hodiny se žáky mírají také externí instruktoři.

V několika zemích se školy mohou rozhodnout, zda tělesnou výchovu na primární úrovni budou vyučovat univerzalisté kvalifikovaní pro výuku tohoto předmětu, nebo specialisté. Toto rozhodnutí závisí zejména na dostupnosti a rozdělení úvazků učitelů na jednotlivých školách. Například v Belgii (Německy mluvící společenství) a ve Spojeném království (Skotsko) mají univerzalisté formální kvalifikaci pro výuku tělesné výchovy na dané škole, ale škola může použít také specializované učitele. V obou těchto regionech činí podíl specialistů vyučujících tento předmět zhruba 50 %. V jiných zemích dovoluje jednotná struktura institucí primárního a nižšího sekundárního vzdělávání, aby na obou úrovních na dané škole vyučovali tělesnou výchovu specializovaní učitelé. Týká se to České republiky, Dánska, Estonska, Maďarska, Slovinska (ve 4.–6. ročníku), Slovenska, Finska, Švédska, Islandu a Norska.

V některých zemích, v nichž na primární úrovni standardně vyučují tělesnou výchovu specialisté, mohou tuto výuku za určitých mimořádných okolností, například pokud škola nemá dostatek specializovaných učitelů, provádět i univerzalisté. Týká se to Belgie (Francouzské společenství), Řecka a Rumunska. V Rumunsku, kde ve venkovských oblastech bývá nedostatek specializovaných učitelů, se podíl univerzalistů učících tělesnou výchovu na primární úrovni odhaduje na 15 %.

Na nižší sekundární úrovni tělesnou výchovu obvykle učí specialisté. Pouze v Dánsku, na Islandu a v Norsku si mohou školy vybrat, zda na této úrovni zaměstnají univerzalisty, nebo specialisty. Čtyři země uvádějí poněkud neobvyklejší situaci. Za prvé, v Bulharsku a Maďarsku mohou univerzalisté vyučovat tělesnou výchovu v 5. a 6. ročníku, pokud mají dodatečnou kvalifikaci, jež je k tomu speciálně opravňuje. V Bulharsku to však není rozšířená praxe, protože podíl univerzalistů v nižším sekundárním vzdělávání v této situaci činí zhruba 20 %. Dále pokud v České republice určitá škola nemá dostatek specializovaných učitelů tělesné výchovy, může ji na nižší sekundární úrovni vyučovat učitel s aprobací pro jiné předměty, ale pouze výjimečně a dočasně. Konečně v Irsku je sice doporučováno, aby tělesnou výchovu vyučovali specialisté, ale v praxi bývá její výuka občas svěřena univerzalistům se zvláštním zájmem o sport nebo instruktorskou kvalifikací pro určitý sport. Týká se to zhruba jedné třetiny učitelů na této vzdělávací úrovni.

◆ ◆ ◆ **Obr. 5.1: Doporučení ohledně aprobační kvalifikace pro učitele tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Univerzalista: Učitel s aprobací pro výuku všech (nebo téměř všech) vyučovacích předmětů ve vzdělávacím programu včetně tělesné výchovy. Těmto učitelům je svěřena výuka tělesné výchovy bez ohledu na to, zda v této oblasti absolvovali nějakou přípravu.

Specialista: Učitel s aprobací pro výuku jednoho nebo dvou různých vyučovacích předmětů. V případě učitele specializovaného na výuku tělesné výchovy to znamená buď jen na tělesnou výchovu, nebo na tělesnou výchovu a jeden další předmět.

Poznámky k jednotlivým zemím

Estonsko: Učitelé univerzalisté mají aprobační kvalifikaci pro výuku tělesné výchovy jen v 1.–4. ročníku primárního vzdělávání.

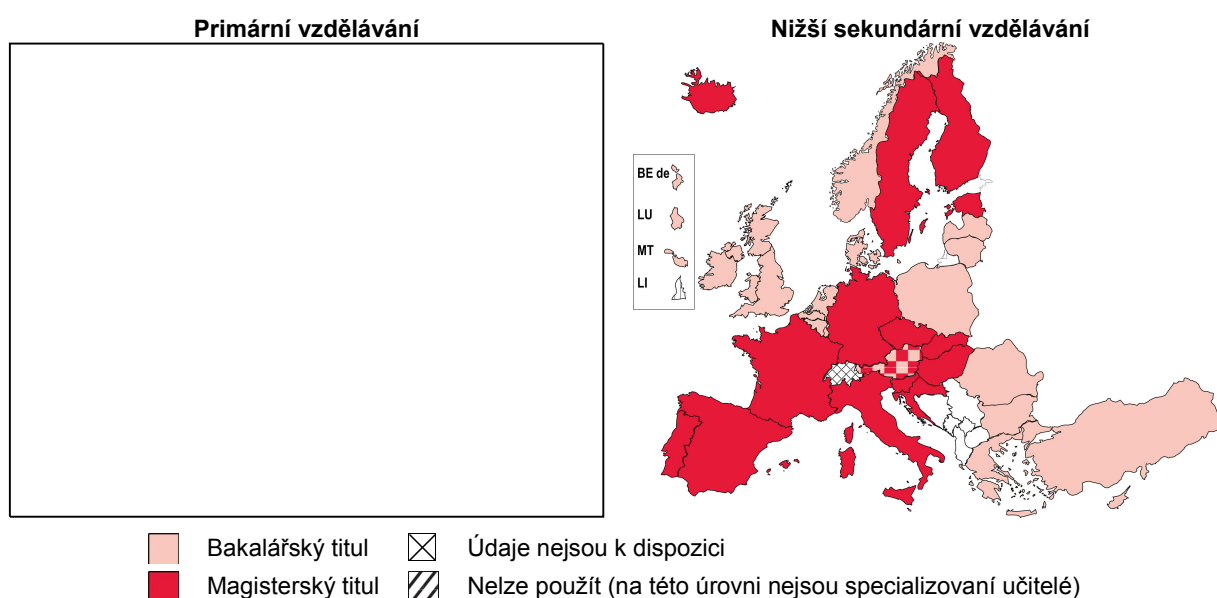
Finsko: Učitelé univerzalisté mají aprobační kvalifikaci pro výuku tělesné výchovy jen v 1.–6. ročníku primárního vzdělávání.

5.2. Přípravné vzdělávání a kvalifikace specializovaných učitelů

Ve většině zemí, v nichž tělesnou výchovu na primární úrovni vyučují specializovaní učitelé, je minimální požadovanou kvalifikací bakalářský titul. V nižším sekundárním vzdělávání je ve více než polovině zemí přípravné vzdělávání učitelů zakončeno také tímto titulem. V 15 zemích učitelé tělesné výchovy na nižší sekundární úrovni nyní absolvují magisterské studium (viz obr. 5.2). Ve většině zemí musí specializovaní učitelé získat příslušný titul z tělesné výchovy a sportu. Ve Švédsku a na Islandu se tituly vztahují také na výchovu ke zdraví.

◆ ◆ ◆ **Obr. 5.2: Úroveň přípravného vzdělávání specializovaných učitelů tělesné výchovy v primárním (ISCED 1) a nižším sekundárním vzdělávání (ISCED 2), 2011/12**

Zdroj: Eurydice.

Poznámky k jednotlivým zemím

Rakousko: Na *Hauptschule* je požadovanou kvalifikací učitelů tělesné výchovy bakalářský titul, zatímco na *Allgemeinbildende Höhere Schule* (AHS) magisterský titul.

Lichtenštejnsko: Vzdělávání učitelů probíhá v zahraničí.

5.3. Další vzdělávání učitelů

Evropské země systematicky nabízejí svým učitelům možnosti pro další profesní rozvoj. V některých z nich je další vzdělávání povinné pro každého učitele v prvním a nižším sekundárním vzdělávání včetně těch, kteří vyučují tělesnou výchovu.

Země většinou mají obecné strategie, které zahrnují programy dalšího vzdělávání nebo kurzy pro všechny učitele. V některých zemích jsou pro specializované, ale i nespécializované učitele, kteří si chtějí zdokonalit své dovednosti v předmětu, dostupné rozmanité formy dalšího vzdělávání zaměřené na tělesnou výchovu. Organizace a poskytovatelé těchto kurzů v jednotlivých zemích se liší. Kurzy dalšího vzdělávání mají různou délku, cíle a obsah. V některých zemích je jejich organizace zcela decentralizovaná a nejsou k dispozici žádné informace.

Některé země zmiňují aktivity dalšího vzdělávání zaměřené speciálně na učitele tělesné výchovy. Jejich cílem je zlepšovat kvalitu výuky a učebních procesů, modernizovat dovednosti učitelů a seznamovat učitele s novými postupy a trendy v metodice výuky tělesné výchovy ve školách. Součástí těchto aktivit jsou také strategie pro motivaci žáků k aktivnímu sportování.

Kypr a Turecko pro učitele tělesné výchovy pravidelně organizují povinné další vzdělávání. Na Kypru jsou pořádány dvakrát do roka celostátní semináře a kurzy dalšího vzdělávání a každý rok mezi pololetími dvoudenní program dalšího vzdělávání. V Turecku se kurzy dalšího vzdělávání obvykle konají na začátku každého pololetí.

V evropských zemích jsou obsahem dalšího vzdělávání týkajícího se tělesné výchovy ve školách nejrozličnější témata včetně jednotlivých pohybových činností, metodologických otázek a bezpečnostních pokynů. Jedná se například o tato témata:

- „Pohyb, postoj, tanec v primárním vzdělávání“ v Belgii (Německy mluvící společenství);
- „Gymnastika v sekundárním vzdělávání“ v Belgii (Německy mluvící společenství);
- „Kurzy pro instruktory sjezdového lyžování“ v České republice a na Slovensku;
- „Úvod do metodiky hodnocení tělesné výchovy“ v Lichtenštejnsku;
- „Vývoj koordinačních dovedností žáků v primárním vzdělávání“ na Slovensku;
- „Úvodní školení o novém vybavení a jeho bezpečném používání“, například o horolezeckých stěnách, v Lichtenštejnsku;
- „Předcházení úrazům ve výuce tělesné výchovy a sportu“ na Slovensku.

Národní programy dalšího vzdělávání učitelů jsou v některých zemích spojeny také se zaváděním nových školních vzdělávacích programů nebo nových obecných vzdělávacích programů. Mají pomoci učitelům vyrovnat se s určitými úkoly souvisejícími s těmito změnami. Týká se to nových vzdělávacích programů v Estonsku, na Kypru a na Maltě, jež byly postupně zaváděny od školního roku 2011/12.

Od roku 2011/12 byl v **Estonsku** postupně zaváděn nový vzdělávací program pro primární a nižší sekundární vzdělávání. Pro všechny učitele bylo připraveno další vzdělávání vztahující se k tomuto vzdělávacímu programu. Pro učitele tělesné výchovy jsou k dispozici speciální kurzy dalšího vzdělávání vypracované Estonským sdružením pro tělesnou výchovu.

Na **Kypru** byl postupně od roku 2011/12 zaváděn nový vzdělávací program pro tělesnou výchovu. Do škol proto docházeli inspektoři a poradci pro tělesnou výchovu, aby učitelům pomáhali. Zároveň byl pro učitele vytvořen podpůrný materiál, jenž na svých internetových stránkách uveřejnilo Ministerstvo školství a kultury.

V **Litvě** byl v roce 2012 schválen všeobecný program výchovy ke zdraví. Zavádění tohoto programu vyžaduje, aby si učitelé tělesné výchovy zdokonalili kvalifikaci.

Na **Maltě** byl postupně od roku 2011/12 zaváděn nový vzdělávací program pro tělesnou výchovu v nižším sekundárním vzdělávání. Učitelé tělesné výchovy navštěvují 24hodinové kurzy dalšího vzdělávání vztahující se k tomuto programu.

Potřeby dalšího vzdělávání učitelů tělesné výchovy se mohou analyzovat nejen na celostátní úrovni, ale také na oblastní nebo místní úrovni, jako je tomu v Litvě, nebo uvnitř škol samotných, jako je tomu v Německu, na Maltě, na Slovensku, ve Švédsku, ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) a v Lichtenštejnsku. Kurzy a programy mohou být navrženy v souladu s konkrétními podmínkami vyplývajícími z plánu rozvoje učitelského sboru, s profesními požadavky týkajícími se kvalifikace učitelů nebo konkrétních potřeb učitelského sboru. V některých spolkových zemích v Německu za kurzy dalšího vzdělávání odpovídají zvláštní poradci pro tělesnou výchovu, které vzdělávací instituce zaměstnávají, aby učitele školili. Na Maltě se všichni specializovaní učitelé tělesné výchovy zúčastňují ve škole každý týden 90minutového školení v rámci dalšího vzdělávání. Tito specializovaní učitelé pak mají za úkol předávat myšlenky týkající se tělesné výchovy nespécializovaným učitelům.

Účelem rozsáhlých programů a projektů, které se realizují v některých zemích (viz kapitola 1), je zlepšit kvalitu tělesné výchovy v těchto zemích a prohloubit znalosti a dovednosti učitelů v této oblasti. V České republice zajišťují výměny učitelů, v Irsku nabízejí nejrůznější kurzy týkající se sportu a tělesné výchovy ve školách nebo ve Spojeném království (Wales) poskytují pokyny a standardy pro další vzdělávání učitelů.

V **České republice** fakulta tělesné výchovy Palackého univerzity v Olomouci a fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze pořádají pravidelná setkání učitelů tělesné výchovy působících v primárním a nižším sekundárním vzdělávání. Ve zvoleném městě se seje na 300 účastníků. Programy těchto setkání se týkají nových trendů ve sportu a teorie a praxe tělesné výchovy.

Od roku 2010 poskytuje v **Irsku** podporu tělesné výchově jednotný celostátní program, který zahrnuje primární a nižší sekundární vzdělávání. Služba pro další odborný rozvoj učitelů (PDST – *Professional Development Service for Teachers*) vytváří celostátní síť skupin učitelů pro účely dalšího vzdělávání. Tyto skupiny mají být základem sdružení profesního vzdělávání zaměřených na tělesnou výchovu. Učitelům primárního vzdělávání byly kromě toho nabízeny kurzy týkající se vztahu mezi praktickou tělesnou výchovou a gramotností/matematickou gramotností. Učitelé nižšího sekundárního vzdělávání mohli navštěvovat kurzy o IKT v tělesné výchově, o pohybové gramotnosti a o pedagogických otázkách, například „jak zapojit zdráhajícího se účastníka“.

Slovenský projekt „školení odborných pracovníků v oblasti sportu 2011–14“ byl finančně podpořen Evropským sociálním fondem. Cílem projektu je podpořit zaměstnanost a zajistit pracovníkům věnujícím se oblasti sportu větší mobilitu a možnosti dalšího vzdělávání. Účastníci mohou v rámci dalšího vzdělávání navštěvovat vysoce kvalitní kurzy a zapojit se do dalších programů, po jejichž absolvování získají licenci v oborech, jako je sportovní turistika, mimoškolní tělesná výchova pro děti a mládež, sport pro zdravotně postižené, sportovní soutěže, správa sportovní infrastruktury atd.

Ve **Spojeném království (Wales)** v roce 2001 pracovní skupina pro tělesnou výchovu a školní sport doporučila, aby se vybraly prioritní oblasti pro rozvoj učitelů tělesné výchovy a učinila opatření k zaplnění mezer v jeho zajišťování. Od té doby vznikla pestrá škála kurzů doplněných vysoce kvalitními zdroji. Kromě toho byl vypracován dokument „Další vzdělávání učitelů tělesné výchovy a pravidla chování“, aby se vyjasnilo, co by měli učitelé a poskytovatelé tělesné výchovy (družináři, asistenti atd.) očekávat od možností dalšího vzdělávání. Dokument stanovuje standardy pro aktivity dalšího vzdělávání, aby se zajistila jeho kvalita. Tato pravidla jsou součástí projektu tělesná výchova a školní sport (viz příloha 1) financovaného velšskou vládou. Podstatnou součástí tohoto projektu jsou možnosti dalšího vzdělávání.

Některé země, například Lotyšsko (viz oddíl 2.2), Litva, Švédsko, Slovinsko (viz oddíl 2.2), Spojené království (Skotsko) a Norsko, vypracovaly strategie obsahující aktivity dalšího vzdělávání učitelů v oblasti tělesné výchovy, jež jsou určeny nejen pro specializované, ale také pro nespécializované učitele a učitele jiných předmětů, kteří mají zájem prohloubit si vědomosti a zdokonalit se v dovednostech týkajících se tohoto předmětu. Tyto kurzy dalšího vzdělávání učitelů jsou velmi důležité, neboť účastníkům pomáhají osvojit si mezipředmětový přístup k tělesné výchově a zařazovat pohybové aktivity do vyučovacích hodin v průběhu celého školního dne.

Ve **Švédsku** existuje program „účinné pomoci učitelům“, jehož cílem je poskytnout možnosti dalšího vzdělávání učitelům bez potřebné formální kvalifikace pro předměty, které už v rámci svého úvazku vyučují. V oblasti tělesné výchovy tato iniciativa nabízí několik kurzů určených přímo pro učitele univerzalisty, kteří vyučují tělesnou výchovu v primárním vzdělávání.

V **Norsku** existuje celostátní strategie „způsobilost ke kvalitě“, jejímž cílem je pomoci učitelům, aby si zdokonalili učitelké dovednosti v nejrůznějších předmětech, mimo jiné i v tělesné výchově. Program dalšího vzdělávání PE 1 je určen pro učitele, kteří nejsou specializováni na tělesnou výchovu, aby se seznámili s cíli, obsahem a organizací tohoto předmětu a s hodnocením, které se v něm používá. Kromě toho jsou učitelé vedeni k tomu, aby chápali pohybové činnosti jako každodenní součást školního života a tělesnou výchovu v interdisciplinárním pohledu. Program PE 2 je

určen pro učitele, kteří mají kvalifikaci pro výuku tělesné výchovy, a vychází z programu PE1. Náklady spojené s programem hradí vláda, obce a zúčastnění učitelé.

Poskytovateli kurzů nebo programů dalšího vzdělávání učitelů tělesné výchovy bývají různé subjekty. V některých zemích, například v Bulharsku, v České republice, v Rakousku, ve Finsku a na Slovensku, organizují tyto kurzy vysokoškolské instituce. V České republice a v Rumunsku tento úkol plní také střediska dalšího vzdělávání učitelů, ale například v Belgii (Vlámské společenství), která pro tento účel využívá také sítě škol, v Portugalsku a ve Slovinsku poskytují další vzdělávání sdružení učitelů tělesné výchovy.

Některé z těchto subjektů vydávají pro učitele tělesné výchovy pomocné materiály. Například sdružení učitelů tělesné výchovy v Portugalsku připravuje pedagogické materiály podporující zájem o vědecký a pedagogický přístup k tělesné výchově. V Německu a na Maltě kurzy dalšího vzdělávání probíhají ve školách a v některých spolkových zemích Německa je vedou specializovaní poradci nebo učitelé tělesné výchovy, jak bylo uvedeno výše.

KAPITOLA 6: MIMOŠKOLNÍ POHYBOVÉ ČINNOSTI A SPORTY

Vedle povinné tělesné výchovy ve školním vzdělávacím programu se evropské země nejrůznějšími způsoby snaží vést mladé lidi k aktivnímu pohybu mimo běžnou vyučovací dobu. Nabízejí jim příležitosti poznávat sportovní a pohybovou aktivitu jako přitažlivou a dostupnou činnost tak, aby měli silnější motivaci se jí ve větším počtu věnovat. Mimoškolními aktivitami se zde rozumějí aktivity pro mladé lidi ve školním věku, které neprobíhají v rámci normálního rozvrhu školního vzdělávacího programu (viz kapitola 2).

Mimoškolní aktivity sledují stejné cíle, jaké stanovují národní cíle tělesné výchovy ve školách. Ve srovnání s povinnou výukou předmětu je jejich hlavním účelem rozšířit nebo doplnit aktivity uvedené v řídicím dokumentu.

Tyto aktivity obvykle posilují týmovou práci, komunikaci, spolupráci a vazby mezi školami a širším okolím. Jsou rovněž chápány jako vhodný prostředek k řešení problémů s násilím a se šikanou ve školách a obecněji k upevnění univerzálních hodnot rovnosti a míru.

První oddíl této kapitoly zkoumá, jak jsou mimoškolní aktivity organizovány a kdo je do nich zapojen. Druhý oddíl se zaměřuje na hlavní cílové skupiny a typy nabízených aktivit.

6.1. Orgány nebo jiné subjekty zajišťující nabídku mimoškolních aktivit

Nabídku mimoškolních aktivit zmiňují prakticky všechny dotazované země. Tyto aktivity se organizují a podporují z iniciativy národních, regionálních nebo místních orgánů či škol samotných. V některých zemích existuje právní základ, jenž těmto aktivitám poskytuje obecný rámec.

V **Bulharsku** ministerstvo každoročně vydává národní sportovní kalendář s informacemi o všech druzích mimoškolních aktivit naplánovaných na školní rok.

Na **Kypru** je poskytování mimoškolních pohybových činností na školách upraveno zákonem.

V **Portugalsku** právním předpisem zakotvený program činností rozšiřujících vzdělávací program umožňuje školám primární úrovně (1.–4. ročník) nabízet různé mimoškolní aktivity, které povinnou tělesnou výchovu doplňují.

Ve **Slovinsku** se v národním vzdělávacím programu tělesné výchovy uvádí, že podle zákona musí školy na primární a nižší sekundární úrovni nabízet mimoškolní pohybové činnosti a doplňkové sportovní programy nad rámec aktivit uvedených ve vzdělávacím programu.

V několika zemích ministerstva uzavírají dohody se subjekty veřejného sektoru na různých úrovních a poskytují rozpočet na mimoškolní aktivity. Tyto subjekty velmi často vyhledávají, organizují nebo financují celostátní, regionální a místní sportovní soutěže a akce.

Ve **Španělsku** řídí Vyšší sportovní rada ve spolupráci s autonomními společenstvími iniciativu *Deporte en edad escolar* (Sport ve školním věku). Jejím cílem je podporovat mimoškolní aktivity ve školách, klubech, sdruženích a dalších subjektech. Zapojuje sportovce školního věku do celostátních šampionátů, sportovních cen i grantů a snaží se motivovat školy, aby pořádaly pohybové a sportovní činnosti.

V rámci týdenního rozvrhu tělesné výchovy není ve **Francii** snadné zalyžovat si v Alpách nebo plavit se Atlantikem. Proto učitelům bývá často umožněno zorganizovat tyto aktivity jako vícedenní pobyt, který finančně podporuje především jejich region. Různé formy podpory se vztahují na vybavení, dopravu, ubytování atd.

V **Rakousku** uzavřelo Ministerstvo školství dohodu s Ministerstvem sportu. Podporovány jsou celostátní, regionální a místní sportovní soutěže zhruba ve 30 sportovních disciplínách.

Školy na **Slovensku** mohou zakládat tělovýchovné zájmové kroužky. Žáci dostávají od ministerstva vzdělávací poukázky, které mohou použít k financování pohybových aktivit těchto kroužků.

Ve **Spojeném království (Skotsko)** skotská vláda financuje program *Active Schools* (Aktivní školy), který řídí *Sportscotland*, národní sportovní agentura, ve spolupráci s místními orgány. Cílem programu je umožnit dětem více se zapojovat do pohybových činností a sportu a vytvářet vazby mezi školami, sportovními kluby a místní sportovní obcí.

V **Chorvatsku** byla zákonem zřízena Chorvatská asociace školních sportů, což je celostátní subjekt, jehož posláním je podporovat a organizovat na školách různé sportovní aktivity. Každoročně pořádá národní mistrovství, jímž obvykle předchází místní a regionální soutěže, které organizují školní sportovní kluby a místní sportovní sdružení – subjekty financované místními nebo regionálními orgány.

Kromě subjektů veřejného sektoru realizují mimoškolní aktivity i mnohé další subjekty působící v oblasti sportu, například olympijské výbory, sportovní svazy, sdružení a nadace, které tak přispívají k rozšíření jejich nabídky. Při jejich organizaci a zavádění pochopitelně musí spolupracovat se školami.

V **Lotyšsku** se mimoškolní aktivity organizují ve spolupráci se subjekty, jako je například Lotyšský svaz školních sportů, a s místními orgány.

Maltská Sportovní rada zajišťuje mimoškolní aktivity jak v rámci školního vyučování, tak mimo ně. Spolupracuje se sportovními kluby na zajišťování kvalitní výuky ve školách pro všechny žáky. Sportovní svazy organizují aktivity pro mladé sportovce po vyučování a o víkendech.

Ve **Slovinsku** se při školních sportovních soutěžích spojují žáci, učitelé, rodiče a školy s osobami odpovědnými za sport na místní úrovni a se sportovními sdruženími a organizacemi.

Kromě různých iniciativ organizovaných shora i samotné školy často navrhují, organizují a finančně podporují mimoškolní aktivity za pomoci žáků, rodičů a dobrovolníků. Mimoškolní aktivity mohou učitelé nebo školy zařadit například do vzdělávacích projektů nebo akčních plánů. Tyto projekty mohou často efektivněji zohledňovat individuální potřeby a zájmy mladých lidí ve školách a lépe reagovat na geografické, finanční a jiné podmínky, jímž školy musí čelit. V mnoha školách se za tímto účelem zřizují školní sportovní kluby. Hrají důležitou úlohu při organizování mimoškolních aktivit a v souladu se svými finančními, materiálními, technickými a personálními možnostmi a se zájmy a schopnostmi dotčených mladých lidí nabízejí celou řadu sportovních disciplín.

Asociace školních sportovních klubů v **České republice** organizuje zájmové kurzy tělesné výchovy na školách a školní soutěže od meziškolní po celostátní úroveň. Nejlepším žákům asociace umožňuje účastnit se mezinárodních soutěží.

V **Estonsku** se od roku 1981 každý rok koná na německém gymnáziu v Tallinnu dvoudenní gymnastická soutěž. Všichni žáci 2.–4. ročníku vystupují společně, zatímco žáci 5.–12. ročníku vystupují jednotlivě nebo v týmech. Soutěžící si vybírají žáci sami a rozhodčí dělají rodiče nebo bývalí studenti. Soutěž vysílá estonská televize.

V **Maďarsku** musí školy, jež mají alespoň čtyři ročníky, zajistit provoz školního sportovního klubu.

6.2. Hlavní cílové skupiny

Mimoškolní aktivity jsou obvykle určeny všem žákům bez rozdílu. Někdy se však jejich nabídka zaměřuje na určité skupiny žáků se speciálními potřebami a umožňuje jim věnovat se pohybovým činnostem na školách poskytujících běžné všeobecné vzdělávání.

Děti se zdravotním postižením nebo se speciálními vzdělávacími potřebami

Rozvoji tělesné výchovy pro mladé lidi se věnují všechny země, některé z nich se však zaměřují na určité cílové skupiny a navrhuje pro ně pohybové činnosti nebo celé programy. První skupinu tvoří děti se zdravotním postižením a speciálními vzdělávacími potřebami.

Některé země zavádějí sportovní programy speciálně pro tyto děti s cílem lépe pochopit jejich potřeby a plně je přijmout ve společnosti.

V **Belgii (Vlámské společenství)** nabízí Vlámská nadace školních sportů pestrou paletu mimoškolních aktivit (například speciální tréninky ve středu večer, soutěže a sportovní akce) včetně aktivit pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Řecko zavádí programy na podporu aktivní účasti dětí se speciálními potřebami na sportovních akcích. Programy se snaží změnit společenské vnímání zdravotního postižení a podporovat rozmanitost.

Španělsko zahájilo program pro organizované sportovní aktivity, který věnuje zvláštní pozornost rozmanitosti a začleňování dětí bez ohledu na jejich potíže. Program se zaměřuje také na začleňování dívek, přistěhovalců a dětí se zdravotním postižením.

Nadaní mladí sportovci

Druhou cílovou skupinou, na niž se zaměřují speciální programy, jsou velice schopní mladí sportovci, kteří plánují profesionální sportovní kariéru a chtějí svým oblíbeným pohybovým aktivitám věnovat více času. Kromě toho však obvykle také chtějí dobře zvládat i své vzdělávání a musí sladit sportovní tréninky s požadavky, které na ně klade škola. Obecně platí, že mimořádně nadaní mladí sportovci mohou v evropských zemích navštěvovat speciální sportovní školy. Nicméně běžné školy poskytující všeobecné vzdělávání mohou svůj vzdělávací program a rozvrh přizpůsobit tak, aby v průběhu školní docházky podpořily plánovanou sportovní kariéru těchto žáků.

Některé země zdůrazňují, že pro mladé sportovce existuje speciální úprava, která jim umožňuje se na běžných všeobecných školách intenzivně věnovat oblíbenému sportu.

V **Dánsku** mohou školy požádat o sportovní profilaci. Takto „profilované školy“ dvakrát týdně během výuky žákům nabízejí další čtyři hodiny tréninku přiměřeného jejich věku. Toto zaměření lze získat ve spolupráci s organizací *Team Denmark*.

V **Lichtenštejnsku** byl na běžné škole sekundárního vzdělávání v Schaanu (ISCED 2 a 3) zahájen projekt „Lichtenštejnská sportovní škola“. Žákům, kteří se snaží o kariéru v soutěžních sportech, nabízí speciální podmínky spočívající v tom, že mají v určitých dnech výuku přizpůsobenou tak, aby mohli dvakrát denně absolvovat pravidelný trénink pod dohledem trenéra daného klubu.

V některých zemích upraví ve spolupráci s rodiči, školami nebo subjekty veřejného sektoru nadaným mladým sportovcům režim tak, aby mohli sladit požadavky běžné všeobecné školy s tréninkem a sportovními soutěžemi.

Belgie (Francouzské společenství) připraví seznam sportovních aktivit a věkových skupin a zvláštní komise vypracuje seznam mladých lidí, kteří budou uznáni jako sportovci vysoké úrovně. Vláda potvrdí seznamy navržené touto komisí a minimálně dvakrát ročně určuje délku platnosti tohoto uznání (maximálně na období dvou let).

Podle zákona mohou ve **Slovinsku** žáci, kteří jsou potenciálními sportovci, získat zvláštní status. Školy a jejich rodiče podepíší dohodu, která upraví podmínky pro práci ve škole (z hlediska hodnocení, docházky atd.). Základní školy (ISCED 1 a 2) musí mít pravidla, která upřesňují jednotlivé prvky postupu pro získání tohoto zvláštního postavení.

6.3. Hlavní druhy aktivit

Různé druhy mimoškolních aktivit pro žáky lze rozdělit do tří skupin:

- soutěže a jiné akce;
- aktivity zaměřené na zdraví;
- opatření ve prospěch „aktivních“ dní ve škole“.

Soutěže a jiné akce

Školy a jiné sportovně zaměřené subjekty často bývají pořadateli sportovních akcí obsahujících rozmanité disciplíny. Mezi takové akce patří olympiády nebo olympijské dny, sportovní festivaly nebo šampionáty. Řecko upozornilo, že u něj nedávno došlo k posunu od soutěživého stylu školních šampionátů ke stylu, v němž se větší důraz klade na účast.

Účastnit se těchto akcí je zpravidla možné už od prvních ročníků primárního vzdělávání. Obvykle tomu bývá tak, že soutěžící postupují ze školního, místního a regionálního stupně až na závěrečnou celostátní úroveň, přičemž nejlepší mladí sportovci se někdy mohou zúčastnit mezinárodních akcí. Příprava na tyto soutěže zahrnuje mnoho hodin rozmanitého tréninku a vyžaduje dlouhodobou motivaci a radost z aktivního sportovního zapojení. Soutěže mohou být financovány z veřejných zdrojů nebo soukromými sponzory (či z obou těchto zdrojů). Na jejich organizaci se podílejí také dobrovolníci. V některých zemích mohou mít tyto soutěže dlouhou tradici nebo mohou být považovány za důležité národní nebo mezinárodní události s vlastními zahajovacími a závěrečnými ceremoniály v olympijském stylu.

Pro účastníky i organizátory byl skutečně mnohdy inspiračním zdrojem tohoto druhu akcí olympijský duch.

Kypr zavedl olympijský program, jenž má podnítit žáky, aby se aktivně účastnili co největšího počtu sportů, a zdůraznit pozitivní vliv sportu a celoživotního sportování. Olympijský vzdělávací program propaguje olympijské hodnoty a ideály.

V **Německu** Německá nadace školních sportů a spolkové země financují program *Jugend trainiert für Olympia* (Mládež se připravuje na olympiádu), v němž školní týmy na místní a regionální úrovni soutěží v 17 olympijských disciplínách. Závěrečnou soutěž na celostátní úrovni financuje spolková vláda. Jedním z hlavních cílů soutěže je podporovat sport mimo hranice povinného vzdělávání.

Nedávné evropské hostitelské země Olympijských her (Řecko a Spojené království) uskutečnily speciální akce spojené s letními Olympijskými hrami v letech 2004 a 2012.

Řecko zavedlo program školních návštěv míst, na nichž se v roce 2004 konaly Olympijské hry. Žáci mohou v olympijských zařízeních vykonávat také různé pohybové činnosti.

Před Olympijskými hrami v Londýně v roce 2012 zavedlo **Spojené království (Anglie)** *School Games* (Školní hry) s cílem motivovat a podnítit miliony mladých lidí po celé zemi, aby se zapojili do více soutěžních sportů ve školách. Školní hry od léta 2012 nadále pokračují.

Aktivity zaměřené na zdraví

Některé programy a projekty zaměřené na podporu a zlepšování zdraví jsou určeny rovněž školám a obsahují zejména (byť ne výlučně) mimoškolní aktivity. Zatímco některé z nich se soustřeďují na konkrétní problémy, jiné se věnují obecnějším aspektům zdraví a zdravým návykům, které je třeba si v běžném životě vytvořit.

Kypr zahájil program, který zavádí zdraví prospěšné pohybové činnosti pro děti a mladé lidi. Jeho hlavním cílem je zvýšit počet osob zabývajících se pohybovými činnostmi a celkovou dobu, kterou jim věnují, a to jak v prostředí škol, tak mimo ně. Zvláštní pozornost je zaměřena na zlepšování kardiorepirační zdatnosti mládeže ve věku 13–15 let (ISCED 2).

Hlavním cílem škol úrovně ISCED 1 zapojených v **Portugalsku** do programu *Pessoa* je podpořit pomocí speciální metodiky zdravé stravovací návyky a zvýšit v rámci prevence obezity pohybové činnosti dětí. Akce zahrnuje také vzdělávací program o zdraví a hmotnosti pro rodiče, jenž má vést ke zdraví prospěšným volbám celou rodinu.

Island přijal projekt nazvaný „Zdraví přátelské školy“. Všichni ve škole (včetně dětí a učitelů) jsou zapojeni do strategie podpory zdraví, jež zahrnuje prvky, jako je například strava a ústní hygiena, pohyb a bezpečnost, podpora duševního zdraví a obecně zdravého životního stylu.

Opatření ve prospěch „aktivních“ dní ve škole

Některé země mají zájem rozšířit pohybové činnosti mimo hodiny tělesné výchovy, aby se staly součástí běžné školní praxe. Takovéto činnosti sice přísně vzato nejsou součástí vzdělávacího programu, ale tvoří nedílnou součást školního dne a mohou být organizovány při různých příležitostech, například o školních přestávkách nebo dokonce cestou do školy.

Na mnoha **dánských** školách se žáci před začátkem vyučování věnují „rannímu běhu“. Kromě toho byl zaveden nápad nazvaný „běhej a čti“. Učitelé se žáky přibližně dvacet minut běhají, pak se posadí a zhruba stejnou dobu čtou. Cílem tohoto cvičení je posílit soustředění dětí.

Na **Kypru** vede pilotní program „Aktivní přestávka“ děti k tomu, aby se během přestávek věnovaly pohybovým činnostem, a to zejména nesoutěžním. Hlavním cílem je omezit školní násilí a šikanu.

V **Rakousku** prosazuje program „Die 4 besten 5“ cvičení pětikrát týdně po dobu čtyř týdnů. Cvičit žáci mohou před vyučováním, během vyučování nebo po něm; smyslem cvičení je zvýšit jejich soustředění.

Ve **Finsku** program „Finské školy v pohybu“ koordinuje stávající nebo nové modely, které mají do školního dne vnést více pohybu. Cílem projektu je zvýšit pohybovou aktivitu během školního dne.

Ve **Slovinsku** mohou školy organizovat delší přestávky určené pro pohybové činnosti. Děti opustí třídy a věnují se rozmanitým aktivitám na školním hřišti nebo v tělocvičně.

KAPITOLA 7: PLÁNOVANÉ REFORMY

Přibližně třetinu evropských zemí zapojených do této studie v současnosti zaměstnávají národní reformy nebo debaty o tom, jak se ve společnosti obecně provozuje sport, nebo o tělesné výchově ve školách. Tato kapitola se zaměřuje na reformy v těchto čtyřech oblastech:

- vypracování národních strategií a rozsáhlých iniciativ;
- reformy centrálních vzdělávacích programů;
- přípravné i další vzdělávání učitelů;
- zlepšení sportovního vybavení škol a sportovní infrastruktury.

V některých zemích jsou reformy komplexní a zabývají se více aspekty tělesné výchovy současně. V Maďarsku se například nová reforma týká centrálního vzdělávacího programu, dalšího vzdělávání učitelů a sportovního vybavení škol. Finsko plánuje zvýšit časovou dotaci na tělesnou výchovu a podpořit specializaci učitelů pro tento předmět.

7.1. Na cestě k novým národním strategiím a rozsáhlým iniciativám

Některé země v současnosti představují a zavádějí nové národní strategie na podporu sportu a tělesné výchovy. Ve třech z nich, v nichž tyto národní strategie nedávno skončily (v roce 2010 ve Slovinsku a v roce 2012 v Lotyšsku a v Rumunsku) ústřední orgány v současnosti připravují jejich pokračování a rozvoj nové politiky na podporu tělesné výchovy a pohybových činností.

V **Dánsku** začala v roce 2012 vznikat nová strategie. Jejím cílem je zlepšit vzdělávání, posílit sociální a osobní dovednosti, zvýšit motivaci, podpořit sociální začlenění a snížit šikanu a školní neúspěšnost. Obsah strategie se však bude dále vyvíjet až do školního roku 2013/2014, kdy má být zavedena, a totéž platí o monitorování.

V **Lotyšsku** se budou nové zásady sportovní politiky vztahovat na období 2013–2020 a zaměří se na tato témata: sport pro děti a mládež, sport pro všechny, vrcholový sport, sport pro osoby se zdravotním postižením, lékařský dohled a péče o zdraví, sportovní infrastruktura a financování. Tato strategie také stanoví úlohu státu při zlepšování zařízení pro mladé nadané sportovce, při plánování a využívání všech druhů zdrojů ve sportu a při podpoře vědeckého výzkumu sportu. Hlavními cílovými skupinami jsou děti a mladí lidé, osoby provozující sport, sportovní odborníci a sportovci.

Rakousko pracuje na nové strategii pro podporu zdraví a zdatnosti ve všech typech škol, která bude zavedena v roce 2013. Bude obsahovat témata jako tělesné a duševní zdraví školáků, lékařská podpora ve školách a zlepšení sportovní infrastruktury. Jedním z jejích hlavních záměrů je zlepšit tělesnou zdatnost dětí a mládeže tím, že do běžných předmětů budou zařazeny kondiční aktivity, že se zlepší kvalita tělesné výchovy a že se rozšíří spolupráce se sportovními svazy.

Rumunsko vydalo novou strategii organizace a rozvoje systému tělesné výchovy a sportu na léta 2012–2020. Mezi hlavní cíle strategie patří: zlepšit vzdělávání, zdraví a socializaci občanů tím, že budou zapojováni do pohybových a sportovních činností, zlepšit tělesnou výchovu ve školách tím, že se jí bude věnovat odpovídající časová dotace, a zmodernizovat a zkvalitnit vzdělávání učitelů tělesné výchovy.

Nedávno zahájená iniciativa na Kypru si klade za cíl zejména vést žáky v sekundárním vzdělávání k tomu, aby se mimo školu věnovali sportu:

Vzhledem ke zjištění výzkumu, která poukázala na znepokojivou zdravotní situaci studentů na **Kypru**, Ministerstvo školství a kultury ve spolupráci s Kyperskou sportovní organizací plánuje posílit dopolední program pohybových činností

pro žáky v sekundárním vzdělávání. V desíti pilotních školách budou v roce 2014 založeny sportovní kluby s cílem podnítit více žáků k provozování pohybových činností, a tak zlepšit jejich zdravotní stav.

7.2. Reforma centrálních vzdělávacích programů

Několik zemí v současnosti zahájilo reformy vzdělávacích programů, jež mají přímý vztah k různým aspektům tělesné výchovy ve školách, například cíle a obsah tohoto předmětu, jeho časová dotace a hodnocení pokroku žáků. V některých zemích reformy poskytují školám více autonomie při vypracovávání vlastních sportovních vzdělávacích programů.

Například nové vzdělávací programy Kypru a Spojeného království (Anglie) stanovují přesnější cíle, očekávání a žádané výsledky učení v tělesné výchově ve školách.

Na **Kypru** se s platností od roku 2011/12 postupně zavádí nový vzdělávací program. Upravený dokument je napsán jasně a srozumitelně. Obsahuje přesné cíle a jasné ukazatele úspěchu. Pestrá paleta aktivit pro děti všeho věku pomáhá učitelům efektivně si plánovat práci.

Ve **Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko)** byl upravený vzdělávací program v únoru 2013 předložen k veřejné konzultaci a v září 2014 má vstoupit v platnost. Nadále obsahuje tělesnou výchovu jako povinný předmět a očekává se, že se všechny děti budou učit plavat. Klade také důraz na soutěžní sport. Navrhuje nicméně kratší program studia zaměřeného na základní znalosti a dovednosti, jež se mají vyučovat. Dává tak školám větší prostor k vypracování vlastních vzdělávacích programů, které nejlépe vyhoví potřebám žáků.

Reformy plánované v Portugalsku a ve Finsku přiznají v rámci vzdělávacího programu větší význam tělesné výchově. Portugalsko plánuje rozšířit povinnou tělesnou výchovu na všechny ročníky primárního vzdělávání, zatímco Finsko hodlá v rámci celého povinného vzdělávání zvýšit časovou dotaci na tělesnou výchovu.

V **Portugalsku** na primární úrovni (1.–4. ročník) neexistuje samostatný povinný předmět vyhrazený tělesné výchově. Pohybové činnosti jsou však zahrnuty do předmětové oblasti „vyjádření“. V současnosti vzniká pilotní projekt, který rozšíří program tělesné výchovy do všech ročníků primárního vzdělávání. Jeho účelem je snížit sedavé chování a posílit zdravé životní návyky.

Nový vládní program ve **Finsku** si klade za cíl posílit výuku tělesné výchovy. Ministerstvo školství proto navrhlo od školního roku 2016/17 zvýšit roční časovou dotaci pro tento předmět v rámci celého povinného vzdělávání (ročníky 1–9). Časová dotace vzroste z průměrných 57 na 63 hodin ročně (viz kapitola 3).

Reformy vzdělávacího programu v Řecku a v Maďarsku si nekladou za cíl pouze zvýšit časovou dotaci na tělesnou výchovu, ale také rozšířit a obohatit její obsah doplněním tradičních sportů provozovaných ve škole novými činnostmi. Tyto reformy navíc rozšíří autonomii školy, pokud jde o organizaci tělesné výchovy v rámci vzdělávacího programu i v rámci mimoškolních aktivit.

Řecko v celodenních pilotních primárních školách vyučujících podle jednotného reformovaného vzdělávacího programu zdvojnásobí týdenní časovou dotaci pro tělesnou výchovu v prvních čtyřech ročnících primárního vzdělávání. Těmto školám se doporučuje, aby do výuky zařadily moduly pro nové formy tanečního vyjádření (např. hip hop a jazz) a uplatnily mezipředmětový přístup, který tyto činnosti propojí s jinými předměty. Učitelé tělesné výchovy navíc mohou použít moduly pro tyto nové činnosti k přípravě mimoškolních aktivit, například školních akcí a vystoupení.

Nová reforma, která se v **Maďarsku** postupně zavádí od školního roku 2012/13, zvýší časovou dotaci pro povinnou tělesnou výchovu, aby se žáci mohli věnovat sportu a pohybovým činnostem pětkrát týdně. V nižším sekundárním vzdělávání bude časová dotace tohoto předmětu zdvojnásobena. Nové flexibilní časové dotace navíc školám umožní zařadit do svého vzdělávacího programu alternativní formy pohybových činností, například tanec, plavání a jízdu na koni. Pro tyto činnosti mohou být využity dvě hodiny z pěti hodin týdně, v některých případech ve sportovních klubech.

Čtyři země v současnosti upravují své hodnoticí standardy a přístupy k žádaným výsledkům učení v tělesné výchově s cílem standardizovat a zjednodušit hodnocení a usnadnit srovnání výsledků. Například ve Francii, kde v současnosti odpovídají za vytvoření hodnoticích stupnic tělesné výchovy (viz kapitola 4) školy, nový nástroj hodnocení umožní srovnat výsledky žáků na celostátní úrovni.

Česká republika připravuje standardy pro tělesnou výchovu (a také pro další předměty), které mají zlepšit hodnocení výsledků učení žáků v této oblasti. Standardy budou obsahovat podrobné ukazatele očekávaných výsledků spolu s příklady hodnocení.

Francie určila na celostátní úrovni seznam sportovních aktivit a odpovídajících dovedností, z něhož vychází programy tělesné výchovy v jednotlivých institucích. Nedávno byl vytvořen nový rámec hodnocení, jenž obsahuje například kritéria a známky nebo body udělované za každou sportovní aktivitu na konci nižšího sekundárního vzdělávání. Tento rámec umožňuje nejen správně hodnotit jednotlivé žáky, ale také provést srovnání na celostátní úrovni. Jedním z jeho cílů je stanovit národní úroveň dovedností v tělesné výchově. Projekt celostátního hodnocení se poprvé testoval ve školním roce 2012/13.

Rakousko v současné době zavádí směrnice, které definují standardy, jichž mají žáci dosáhnout v tělesné výchově v 8. ročníku. Tyto standardy se vztahují na osobnostní, sociální a sportovní dovednosti a jejich zavedení by mělo umožnit určení oblastí, ve kterých by se měl žák zlepšit, pokud by se jeho výkon zdál neuspokojivý.

Od roku 2013 se v **Portugalsku** zavádí platforma *Platform FitEscola*, která všem školám poskytne potřebné nástroje pro aplikaci baterie testů k hodnocení tělesných dovedností.

7.3. Reformy týkající se učitelů

V některých zemích se reformy tělesné výchovy přímo týkají učitelů tohoto předmětu, a to pokud jde o přípravné vzdělávání, o vstup do povolání nebo o další vzdělávání. Například ve Finsku se očekává, že reforma, uvedená již v předchozím oddíle, přiláká žáky k profesi učitele tělesné výchovy, zatímco Francie nedávno reformovala celostátní výběrové řízení pro potenciální učitele tak, aby zohlednilo měnící se podmínky na školách.

Ve **Francii** potenciální učitelé tělesné výchovy absolvují nové praktické zkoušky zaměřené na profesionální dovednosti. Základem zkoušky jsou autentické snímky z hodiny tělesné výchovy, jež uchazeči musí analyzovat dříve, než navrhnou další hodinu v souladu se školním plánem daného předmětu.

Další posílení výuky tělesné výchovy a zvýšení počtu vyučovacích hodin, jež navrhuje nový vládní program ve **Finsku**, spolu se stárnutím učitelů zvýšilo poptávku po kvalifikovaných učitelích tohoto předmětu. Učitelům se proto doporučuje specializovat se na tento obor, v něm vznikají nové pracovní příležitosti a vyvíjí se úsilí přilákat k této profesi žáky.

Tři země v současnosti zavádějí nebo plánují reformy centrálního vzdělávacího programu tělesné výchovy, jež budou mít vliv na další vzdělávání učitelů tohoto předmětu. Pro snazší realizaci reformy mají učitelé při některých úkolech k dispozici podporu nebo se mohou účastnit kurzů dalšího vzdělávání souvisejících s těmito změnami vzdělávacího programu. Týká se to Estonska, Kypru a Malty, v nichž se postupně od školního roku 2011/12 (viz oddíl 5.3) zavádějí reformy vzdělávacího programu, a Maďarska, jež s platností od školního roku 2012/13 plánuje reformu tělesné výchovy (viz oddíl 7.2).

7.4. Zlepšení sportovního vybavení a infrastruktury

V některých zemích je jednou ze současných priorit rozvoje pohybových činností zlepšit podmínky, v nichž žáci ve škole provozují sport, spočívající v modernizaci sportovních zařízení a vybavení. Například v Belgii (Německy mluvící společenství) se v současnosti modernizuje několik školních sportovních hal, aby se zlepšila kvalita těchto zařízení. Počínaje rokem 2013 plánují ústřední orgány v Bulharsku a v Maďarsku přijmout větší odpovědnost za sportovní zařízení ve školách.

V **Bulharsku** má od roku 2013 vstoupit v platnost nový zákon o školním vzdělávání. Tento zákon stanovuje, že má být přijat nový státní standard vzdělávání v tělesné výchově, jenž ovlivní sportovní zařízení ve školách.

V **Maďarsku** dostupnost a kvalita sportovní infrastruktury ve školách do značné míry závisí na finanční situaci jednotlivých obcí, v důsledku čehož existují mezi školami značné rozdíly v přístupu k organizovanému cvičení a sportovním zařízením. Aby bylo možno ve všech institucích zaručit rovné možnosti provozování sportů a podobnou kvalitu výuky, byla od 1. ledna 2013 přenesena provozní odpovědnost za školní infrastrukturu v malých obcích (do 3 000 obyvatel) ze škol na vládu.

GLOSÁŘ, STATISTICKÉ DATABÁZE A BIBLIOGRAFIE

Kódy zemí

EU/EU-27	Evropská unie	PL	Polsko
BE	Belgie	PT	Portugalsko
BE fr	Belgie – Francouzské společenství	RO	Rumunsko
BE de	Belgie – Německy mluvící společenství	SI	Slovinsko
BE nl	Belgie – Vlámské společenství	SK	Slovensko
BG	Bulharsko	FI	Finsko
CZ	Česká republika	SE	Švédsko
DK	Dánsko	UK	Spojené Království
DE	Německo	UK-ENG	Anglie
EE	Estonsko	UK-WLS	Wales
IE	Irsko	UK-NIR	Severní Irsko
EL	Řecko	UK-SCT	Skotsko
ES	Španělsko		Přidružená země
FR	Francie	HR	Chorvatsko
IT	Itálie		Kandidátské země
CY	Kypr	IS	Island
LV	Lotyšsko	TR	Turecko
LT	Litva		Země ESVO/EHP
LU	Lucembursko		Dvě země Evropského sdružení volného obchodu
HU	Maďarsko		
MT	Malta	LI	Lichtenštejnsko
NL	Nizozemsko	NO	Norsko
AT	Rakousko	CH	Švýcarsko

Statistika: Údaje nejsou k dispozici

Mezinárodní konvence

IKT	Informační a komunikační technologie
ISCED	Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání

Národní zkratky v originálním jazyce

AHS	<i>Allgemeinbildende Höhere Schule</i>	AT
HAVO	<i>Hoger algemeen voortgezet onderwijs</i>	NL
PTS	<i>Polytechnische Schule</i>	AT
VWO	<i>Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs</i>	NL

Klasifikace

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (ISCED 1997)

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (*International Standard Classification of Education – ISCED*) je vhodným nástrojem pro sestavování mezinárodních statistik o vzdělávání. Zahrnuje dvě proměnné pro dvojný třídění: úroveň vzdělávání a obor vzdělávání; doplňkovými hledisky jsou zaměření (všeobecné/profesionální/předprofesionální) a určení (orientace na další vzdělávání nebo na pracovní trh). Současná verze, ISCED 97 ⁽¹⁾ rozlišuje sedm úrovní vzdělávání. ISCED vychází z empiricky podloženého předpokladu, že existuje několik kritérií, pomocí nichž lze vzdělávací programy zařadit na úroveň vzdělávání. V závislosti na úrovni a na typu uvažovaného vzdělávání je nutné vytvořit hierarchicky uspořádaný systém hlavních a vedlejších kritérií (typická vstupní kvalifikace, minimální vstupní požadavky, minimální věk, kvalifikace vyučujících atp.).

➤ ISCED 1: Primární vzdělávání

Vzdělávání této úrovně se zahajuje mezi 5. a 7. rokem věku, ve všech zemích je povinné a zpravidla trvá pět až šest let.

➤ ISCED 2: Nižší sekundární vzdělávání

Tato úroveň je pokračováním základního vzdělávání zahájeného na primární úrovni, i když výuka je již výrazněji předmětově uspořádána. Ukončení této úrovně se obvykle shoduje s koncem povinného vzdělávání.

➤ ISCED 3: Vyšší sekundární vzdělávání

Tato úroveň většinou navazuje na povinné vzdělávání. Typický vstupní věk je 15 nebo 16 let. Vstup je obvykle podmíněn určitým vzděláním (ukončení povinného vzdělávání) a splněním dalších minimálních vstupních požadavků. Výuka je často ještě více zaměřena na jednotlivé předměty než na úrovni ISCED 2. Typická délka vzdělávání na úrovni ISCED 3 se pohybuje v rozmezí od dvou do pěti let.

Definice

Vzdělávacím programem se rozumí „řídící dokumenty“, jež jsou definovány takto: Různé druhy oficiálních dokumentů obsahující směrnice, povinnosti nebo doporučení určené pro tělesnou výchovu a pro instituce. Pro tělesnou výchovu může současně existovat více řídících dokumentů.

Denní povinné všeobecné vzdělávání

Období, které se obvykle završuje ukončením nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) nebo ukončením vzdělávání v rámci jednotné struktury (ISCED 1 a 2). Výjimku tvoří Belgie, Bulharsko, Francie, Itálie, Maďarsko, Nizozemsko (VWO a HAVO), Slovensko a Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko), kde denní povinné všeobecné vzdělávání může zasahovat na úroveň ISCED 3 nebo ji zahrnovat celou (další informace viz *The Structure of the European education systems 2011/12* – Struktura vzdělávacích systémů v Evropě 2011/12 (EACEA/Eurydice, 2011)).

Flexibilní časová dotace

Znamená, že časová dotace pro různé povinné předměty nebyla pevně stanovena nebo že vzdělávací program jako doplněk ke stanovené časové dotaci poskytuje určitý počet hodin, které žáci nebo škola mohou věnovat předmětu podle své volby.

Nespecializovaný učitel (učitel univerzalista)

Učitel s aprobací pro výuku všech (nebo téměř všech) vyučovacích předmětů ve vzdělávacím programu včetně tělesné výchovy. Těmto učitelům je svěřena výuka tělesné výchovy bez ohledu na to, zda v této oblasti absolvovali nějakou přípravu.

Specializovaný učitel

Učitel s aprobací pro výuku jednoho nebo dvou různých vyučovacích předmětů. V případě učitele specializovaného na výuku tělesné výchovy to znamená buď jen na tělesnou výchovu, nebo na tělesnou výchovu a jeden další předmět.

Strategie

Plán nebo metodický přístup, který obvykle vypracuje národní/regionální vláda v rámci úsilí o úspěšné splnění celkového cíle nebo záměru. Strategie nemusí stanovovat jednotlivá konkrétní opatření.

Vyučovací doba

Doba, po kterou se žáci učí jeden nebo více předmětů vzdělávacího programu, obvykle vyjádřená v hodinách. Nezahrnuje dobu, kterou žáci stráví domácími úkoly, prací na projektech nebo jiným soukromým studiem. Stanovení její výše může podléhat doporučením nebo předpisům ústředních nebo místních orgánů nebo může být ponecháno na rozhodnutí škol. Tento pojem se liší od „počtu vyučovaných hodin“, který se vztahuje na počet kontaktních hodin, které učitelé stráví výukou.

Bibliografie

EACEA/Eurydice, 2011. *The structure of the European education systems 2011/12: schematic diagrams*. Brussels: Eurydice.

EACEA/Eurydice, 2012a. *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2011/12*. Brussels: Eurydice.

EACEA/Eurydice, 2012b. *Key Data on Education in Europe 2012*. Brussels: Eurydice.

EU Working Group 'Sport & Health', 2008. *EU Physical Activity Guidelines*. [pdf] Dostupné na: http://ec.europa.eu/sport/library/documents/c1/eu-physical-activity-guidelines-2008_en.pdf [cit. 12. března 2013].

European Commission, 2007a. *White Paper on Sport*. COM(2007) 391 final. [pdf] Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0391:FIN:EN:PDF> [cit. 12. března 2013].

European Commission, 2007b. *Key Competences for Lifelong Learning – European Reference Framework*. [pdf] Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf [cit. 12. března 2013].

European Commission, 2011. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Developing the European Dimension in Sport*. COM(2011) 12 final. [pdf] Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0012:FIN:EN:PDF> [cit. 12. března 2013].

PŘÍLOHY

Příloha 1: Národní strategie a nejdůležitější rozsáhlé iniciativy, 2011/12

Belgie (Německy mluvící společenství)

Rozsáhlá iniciativa

Program školních sportů 2011–12 (*Schulsportprogramm 2011–12*)

http://www.dglive.be/PortalData/29/Resources/dokumente/schulsport/SCHULSPORTPROGRAMM_2011-2012_1_.pdf

Zde jsou uvedeny všechny iniciativy na podporu tělesné výchovy ve školách, a to jak školních, tak mimoškolních aktivit (školní mistrovství a školní sportovní aktivity na národních a mezinárodních setkáních, spolupráce s kluby a sdruženími, solidární akce, školení učitelů atd.).

Belgie (Vlámské společenství)

Národní strategie

Strategie organizace sportu ve školách, 2009–14

http://www.schoolsport.be/upload/Centraal/Structuur/Decreet_130209_mbt%20org%20v%20schoolsport.pdf

Hlavními politickými oblastmi zde jsou: a) inovace, plánování a rozvoj sportů ve školách; b) podnícení interakce mezi školním předmětem „tělesná výchova“ a sportovními aktivitami ve škole na jedné straně a místními sportovními iniciativami na druhé straně s cílem dosáhnout celoživotního zapojení do sportovních aktivit a aktivního pohybu; c) organizace mimoškolních sportovních aktivit v preprimárním, primárním a sekundárním vzdělávání.

Bulharsko

Národní strategie

Národní strategie rozvoje tělesné výchovy a sportu v Bulharské republice, 2012–22

http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Strategii/Strategia_2012-2022.pdf

Strategie si klade za cíl zvýšit počet lidí aktivně zapojených do sportovních aktivit ve všech fázích života bez ohledu na jejich sociální a ekonomické postavení, zdravotní stav a pohlaví. Co se týče organizované tělesné výchovy ve školách, strategie se snaží zvýšit povědomí mladých lidí o významu provozování sportovních aktivit, zmodernizovat vzdělávací program a zvýšit financování školních aktivit.

Česká republika

Národní strategie

Koncepce státní podpory sportu v České republice, 2011

<http://www.msmt.cz/sport/koncepce-statni-podpory-sportu-v-ceske-republice>

Jeden oddíl této koncepce se věnuje tělesné výchově ve škole. Další oddíly se mimo jiné týkají sportu pro všechny, sportu pro nadané žáky, vzdělávání a výzkumu, financování sportu, údržbě a provozu sportovních zařízení.

Dánsko

Národní strategie

Pozn.: Národní strategie zatím vzniká a bude se zavádět v roce 2013/14.

Německo

Rozsáhlá iniciativa

Mládež se připravuje na Olympiádu (*Jugend trainiert für Olympia*), existuje od roku 1969

<http://www.jtfo.net/home/>

Celostátní soutěž školních týmů, již se účastní 800 000 dětí a mladých lidí, je považována za celosvětově největší soutěž ve školních sportech. Koná se pod záštitou prezidenta Spolkové republiky Německo.

Iniciativa Mladí se připravují na Olympiádu v současnosti obsahuje 17 olympijských disciplín a jejím základem je rozsáhlý základní trénink, různorodé tréninky, dlouhodobá motivace a záliba ve sportování a podpora dobrovolnictví. Do této akce se od roku 1969 zapojilo už 25 milionů dětí a mladých lidí a dále 2,3 milionu učitelů a odborných asistentů. Účast je možná od 1. ročníku primární školy až po *Abitur* (tato zkouška je obecným předpokladem pro studium na univerzitě).

Mládež se připravuje na paralympiádu (*Jugend trainiert für Paralympics*), existuje od roku 2010

<http://www.jtfo.de>

Iniciativa byla zahájena jako pilotní projekt v roce 2010 a od roku 2011 probíhá každý rok. V roce 2012 mělo celostátního finále na 300 účastníků. V budoucnu budou celostátní finále soutěží „Mládež se připravuje na Olympiádu“ a „Mládež se připravuje na paralympiádu“ probíhat společně ve třech celostátních akcích v těchto šesti kategoriích: fotbal, atletika, plavání, vozíčkářská košíková, stolní tenis a běžecké lyžování.

Spolkové hry mládeže (*Bundesjugendspiele*), existují od roku 1979

<http://www.bundesjugendspiele.de>

Povinné každoroční hry pro všechny žáky 1.–10. ročníku se snaží uvést je do základních sportů, jako je „atletika, gymnastika a plavání“.

Estonsko

Rozsáhlá iniciativa

Národní dny pro zdraví:

- v září: <http://www.koolisport.ee/reipalt-koolipinki-tervisepaev>
- v únoru: <http://www.koolisport.ee/tervisepaev-talvevolud>
- v dubnu: <http://www.koolisport.ee/tervisepaev-looduse-kilomeetrid>

<http://www.koolisport.ee/index.php>

V září – den pro zdraví nazvaný „Svižně do školy“

Pro všechny děti 1.–12. ročníku včetně jejich rodičů se pořádají:

- sportovní dny a aktivity (lehká atletika, cyklistické závody, skateboarding atd.) probíhající venku;
- pěší výlety (aby žáci poznali přírodu v okolí školy, naučili se přežít v přírodě a dozvěděli se o domácím životním prostředí a udržitelném rozvoji).

V únoru – den pro zdraví nazvaný „Kouzlo zimy“

Je určen pro všechny děti 1.–12. ročníku, má podporovat zimní sporty (lyžování, bruslení, jízdu na saních, pěší výlety atd.) a přinést nové nápady týkající se zimních kooperativních aktivit.

V dubnu – den pro zdraví nazvaný „Dobrodružství v přírodě“

Je určen pro všechny děti 1.–12. ročníku, má podporovat venkovní sportovní aktivity (pěší výlety, pěší turistiku, běh, jízdu na kole, na kolečkových bruslích atd.).

Řecko

Rozsáhlá iniciativa

Vzdělávací a sportovní program na Panathénajském stadionu a ve starověké Olympii

„Dětská atletika“ (ISCED 1)

<http://et.diavgeia.gov.gr/ff/minedu/ada/45%CE%A0%CE%919-%CE%9D%CE%9A9>

<http://et.diavgeia.gov.gr/ff/minedu/ada/%CE%92%CE%9F%CE%96%CE%969-%CE%9D%CE%9D%CE%97>

Tento program obsahuje návštěvu Panathénajského stadionu, kde se žáci primárních škol mohou zúčastnit různých atletických aktivit.

Rozdává se vzdělávací a informační materiál o Olympijských hrách.

Vzdělávací a sportovní program v Olympijském atletickém komplexu „Spiros Louis“ v Athénách

http://www.oaka.com.gr/article_detail.asp?e_article_id=1158&e_cat_id=265

Tento program obsahuje vzdělávací návštěvy a atletické aktivity pro žáky primárních a sekundárních škol. Hlavním cílem je informovat je o atletických a kulturních událostech, které se konaly v atletickém komplexu v uplynulých 30 letech. Děti se samy věnují sportovním aktivitám.

Vzdělávací a sportovní program o paralympiádě a speciálních olympijských hrách

http://www.eaom-amea.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=32&Itemid=18

<http://www.specialolympicshellas.gr/>

Tento program se snaží vést k podporování různorodosti, k lepšímu pochopení praktické stránky začlenění v tělesné výchově a pohybových činnostech a změnit ve společnosti vnímání zdravotního postižení. Zahnuje aktivní účast žáků se speciálními potřebami na organizovaných sportovních akcích, a tak jim pomáhá zažít uspokojení a naplnění, které může poskytnout tělesné cvičení. Program rovněž chce nabídnout rovné příležitosti lidem s mentálním postižením a překonat jejich zažité vnímání, s cílem aby všem žákům s mentálním postižením pomohl posílit jejich sebeúctu a začlenit se do školního společenství.

Španělsko

Národní strategie

Integrální plán pro pohybové činnosti a sport (*Plan integral para la actividad física y el deporte*), 2010–20

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/plan-integral/LIBRO-PLAN-AD.pdf>

Cílem plánu je podpořit všeobecnou dostupnost kvalitního sportu pro veškeré obyvatelstvo. Španělská vláda se zavázala šířit a distribuovat informace o pohybových činnostech, o zdraví, sportu a rekreaci.

Plán má čtyři hlavní cíle, z nichž jeden je „rozšířit sport u dětí ve školním věku“. Podporuje tělesnou výchovu ve vzdělávacím programu a pohybové činnosti a sporty ve vzdělávacím systému. Rozšiřuje rovněž jejich zavádění do školních výchovných projektů ve spolupráci s jinými subjekty.

Integrální plán pro pohybové činnosti a sport dětí ve školním věku (*Plan integral para la actividad física y el deporte en edad escolar*), 2010–20

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/plan-integral/escolar.pdf>

Tento plán vychází z obecného integrálního plánu. Jeho cílem je podpořit kvalitní sporty a pohybové činnosti mezi dětmi školního věku (od 3 do 18 let) včetně jejich zajištění ve školách a také ve sportovních klubech a dalších společenských subjektech a organizacích. Zahnuje obecné cíle, hlavní strategické akční směry a seznam konkrétních projektů, opatření a iniciativ, které se mají realizovat (včetně jejich fází a časového plánu), seřazených podle významu a také seznam ukazatelů pro jejich hodnocení.

Rozsáhlá iniciativa

Národní program propagace a podpory školního sportu (PROADES), 2010–20

<http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/>

<http://www.csd.gob.es/csd>

Tento program se rozvíjí prostřednictvím školních projektů a programů a má podpořit snahy autonomních společenství a technická opatření různých sportovních svazů na pomoc při provozování a propagaci pohybových činností v prostředí škol. Tvoří jej dva dílčí programy, a sice program „hrajte ve škole“ a Národní program pomoci školním sportovcům (ADE).

Španělská mistrovství pro děti a mladé lidi ve školním věku, 2010–20

<http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/2campeonatosEspEscolar/>

Tato mistrovství pořádají každý rok regionální týmy. Vyšší školní rada zveřejní oficiální oznámení, obecné a technické předpisy, data a místa soutěží a také oznámí příspěvky na cestu, na ubytování, na stravu a na organizaci mistrovství jednotlivými autonomními společenstvími.

Školy podporují cvičení a sporty, od roku 2011

http://www.csd.gob.es/csd/promocion/deporte-escolar/2022-centros-escolares-promotores-de-la-actividad-fisica-y-el-deporte-subsunciones-a-comunidades-autonomas-para-su-desarrollo/view?set_language=en&cl=en

Cílem této iniciativy je vytvořit školní centra, která podporují tělesnou výchovu a sport. Kromě toho vznikl průvodce, jenž má školám pomoci vytvořit jejich vlastní školní sportovní plány a zachovat stávající opatření za účelem zlepšení vzdělávacího plánu tělesné výchovy.

Irsko

Rozsáhlá iniciativa

Vlajka aktivní školy (*Active school flag*), od roku 2009

<http://www.activeschoolflag.ie/>

Nesoutěžní iniciativa, jež oceňuje školy, které se snaží, aby jejich žáci byli pohybově aktivní a osvojili si tělesnou kulturu. Podporuje rovněž partnerský přístup a umožňuje školám proaktivnější přístup k zainteresovaným subjektům v oblasti tělesné výchovy.

Italy

Rozsáhlá iniciativa

Projekt pohybové gramotnosti (*Alfabetizzazione motoria*), od školního roku 2009/10 do školního roku 2012/13

<http://www.alfabetizzazioneatoria.it/>

Cílem projektu je zlepšit pohybové a kognitivní dovednosti a zdraví školáků v předpubertálním věku. Z toho důvodu učitelé pomáhá asistent s diplomem v oboru *scienze motorie*, kterého potřebuje při výuce 30 hodin tělesné výchovy ve škole primární úrovně.

Na internetové stránce projektu jsou k dispozici informace, materiály a studijní dokumenty. Část této platformy se věnuje shromažďování údajů pro budoucí statistickou analýzu. Od školního roku 2009/10 projekt podporuje také speciální celostátní a regionální informační semináře pro učitele.

Studentské sportovní hry (*Giochi Sportivi Studenteschi*), od školního roku 2010/11

<http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/web/istruzione/giochi-sportivi-studenteschi>

Studentské sportovní hry (GSS) jsou určeny žákům navštěvujícím státní školy a státem uznané školy pro primární a nižší a vyšší sekundární vzdělávání. GSS mimo jiné prohlubují práci učitelů tělesné výchovy. Přístup k mimoškolním sportům přispívá rovněž k rozvoji lidské stránky žáků. K organizaci a financování celostátního finále GSS přispívají sportovní svazy.

Národní fond pro sportovní projekty, od roku 2006

http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/d897a8ab-9caa-41a6-9993-ee496b84b0c3/CCNL%20scuola%202006_2009.pdf

Tento národní fond existuje pro učitele tělesné výchovy ve školách sekundární úrovně (ISCED 2 a 3), kteří začínají sportovní projekty (článek 87). Fond jim vyplácí dodatečný plat za práci v rozsahu až 6 hodin týdně nad smluvní úvazek 18 hodin týdně. Umožňuje jim také připravovat žáky na celostátní a mezinárodní soutěže a poskytuje podporu školám, které zahajují různé sportovní projekty, často ve spolupráci s dalšími partnery.

Kypr

Rozsáhlá iniciativa

Olympijský výchovný program, od roku 2006

http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Diathematika/Olym_paideia/index.htm

Program probíhá pod záštitou Ministerstva školství a kultury a Kyperského olympijského výboru. Je určen 6–18letým žákům. Prosazuje olympijské hodnoty a ideály.

Kyperský projekt „národní značka školních sportů“, září 2010 až květen 2013

<http://www.moec.gov.cy/en/>

Existují dvě úrovně ocenění: 1. Podmínkou pro získání žákovského sportovního odznaku jsou úspěšná 15minutová zkouška aerobního cvičení (běh nebo chůze) a alespoň 20 hodin pohybových činností měsíčně. 2. Podmínkou pro získání školního sportovního praporu: praporem je oceněna škola, v níž 45 % ze všech žáků dostane sportovní odznak. Škola má právo tento prapor vyvěšovat po dobu tří let.

Hlavním cílem této iniciativy je zkvalitnit zdraví prospěšné pohybové činnosti a prodloužit dobu, kterou žáci ve škole i mimo školu těmito činnostmi stráví. Projekt je určen pro úroveň ISCED 2.

Lotyšsko

Národní strategie

Směrnice sportovní politiky na léta 2004 až 2012 a Národní program rozvoje sportu na léta 2006–2012

http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Sports/IZM_190710_SPP.pdf

Pět nejdůležitějších cílů tvoří 1) sport pro děti a mládež, 2) vrcholový sport, 3) sport pro všechny, 4) sport pro zdravotně postižené osoby a 5) sportovní zařízení. Sportovní politika pro děti a mládež si klade za cíl umožnit každému mladému člověku sportovat, stanovit odpovědnost státu za povinnou tělesnou výchovu, pomoci zlepšit výkon mladých nadaných sportovců a zajistit plánování a využití všech typů zdrojů v oblasti sportu dětí a mládeže.

Rozsáhlá iniciativa

Olympijské hry mládeže, od roku 1992

<http://www.latvijasolimpiade.lv/lv/>

Letní olympijské hry mládeže se pořádají jednou za dva roky ve spolupráci mezi Ministerstvem školství a místní samosprávou hostitelského města. Zahrnují více než 30 disciplín. V roce 2011 byly zavedeny tři nové sporty – golf, kontaktní ragby a jezdecké disciplíny. Zimní hry mládeže se konají každoročně od roku 1994 a každý rok přilákají větší počet žáků. Zahrnují šest sportů: lední hokej, biatlon, běh na lyžích, sjezd na lyžích, bruslení, jízdu na snowboardu a jízdu na saních.

Učitel sportu roku, od roku 2004

<http://www.izm.gov.lv/nozares-politika/sports/pasakumi/konkurss2012.html>

Od roku 2004 může každá škola přihlásit svého učitele sportu do soutěže o titul nejlepšího učitele sportu. Státní porotci sledují a hodnotí hodiny tělesné výchovy šesti finalistů. Tato soutěž se jakožto součást každoročního udělování sportovních cen těší velké pozornosti veřejnosti, přičemž ceremoniál udělování této ceny vysílá celostátní televize.

Litva

Národní strategie

Strategie rozvoje sportu, 2011–20

<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=22FA25A7-8395-4B1F-B6EB-5149504F601C>

Nejdůležitější cíle týkající se tělesné výchovy jsou zvýšit týdenní objem hodin tělesné výchovy prostřednictvím formálního i neformálního vzdělávání a podpořit využití sportovních zařízení vzdělávacích institucí.

Rozsáhlá iniciativa

Litevský žákovský olympijský festival, od roku 2005

http://www.lmssc.smm.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=55

Každý rok se přibližně 40 % žáků účastní 23 festivalových akcí. Festival tvoří jak sportovní, tak umělecké akce. Každé dítě může soutěžit v některém sportu, malovat, fotografovat nebo napsat báseň na sportovní námět. Festival probíhá celý školní rok, začíná v říjnu a jeho závěr se kryje s mezinárodním olympijským dnem.

Program „plavání dětí na všeobecných školách“, 2008–2015

<http://www.kksd.lt/index.php?4085629838>

Cílem tohoto programu je naučit co nejvíce dětí plavat a chovat se ve vodě bezpečně.

Malta

Národní strategie

Sportovní reforma: Na cestě k osobnímu rozvoji, zdraví a úspěchu, od roku 2007

<http://www.sportmalta.org.mt/userFiles/Sport%20Strategy%202007.pdf>

Nejdůležitějšími cíli jsou podpora programů pro děti a jejich rodiče, aby se více zapojovali do sportovních aktivit, a rozvoj pohybové gramotnosti a zdravého způsobu života u dětí.

Rozsáhlá iniciativa

Dívky v pohybu, od roku 2009

<http://www.sportmalta.org.mt/programmes>

Nejdůležitějšími cíli je rozšířit možnosti pro zapojování dívek do sportu a dalších pohybových činností v bezpečném a podpůrném prostředí a napravit nedostatečné zastoupení dívek v některých sportovních odvětvích.

Program sporty v přírodě, od roku 2008

<http://www.sportmalta.org.mt/programmes>

Jedná se o alternativní sportovní program, v němž si mládež z nižšího sekundárního vzdělávání zkouší dobrodružné sporty a náročné situace. Program má pomoci rozvíjet v mladých lidech vůdcovské schopnosti a zdravého týmového ducha, posílit jejich sebedůvěru a samostatnost, učit je více si vážit přírodního prostředí a také si osvojit praktické dovednosti, které v přírodě využijí.

Rakousko

Národní strategie

Zdravotní strategie pro děti, od roku 2011

http://bmg.gv.at/home/Schwerpunkte/Praevention/Eltern_und_Kind/Kindergesundheitsstrategie

Nejdůležitější cíle vztahující se k tělesné výchově a sportu jsou zlepšit životní dovednosti dětí a dospívajících, pozitivně využít vzdělání jako klíčový činitel ovlivňující zdraví, umožňovat mladým lidem cvičit a povzbuzovat je, aby cvičili, a rozvíjet u nich zdravé stravovací návyky.

Rozsáhlá iniciativa

Školní sportovní hry

<http://schulsportinfo.at/>

Školní sportovní hry s 25 disciplínami se zaměřují na nejlepší týmy a sportovce, ale mají také významné kulturní prvky, například zahajovací a závěrečné ceremoniály, nabízejí žákům možnost podílet se na organizaci, dělat rozhodčí nebo se zúčastnit dobrovolnické činnosti.

Zdravá škola (*Gesunde Schule*), od roku 2007

<http://www.gesundeschule.at/>

Nejdůležitějšími cíli jsou kvalitnější pohyb ve vyučovacích hodinách, zlepšení výuky prostřednictvím autonomie vzdělávacího programu, více pohybových činností pro žáky ve volném čase a lepší spolupráce mezi školami, sportovními svazy a sportovními kluby.

Polsko

Národní strategie

Strategie rozvoje sportu v Polsku, 2007–15

[http://www.cie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/D0E768D1C8CB4F1EC1257346002D1779/\\$file/Strategia_rozwoju_sportu_2015.pdf?Open](http://www.cie.gov.pl/HLP%5Cfiles.nsf/0/D0E768D1C8CB4F1EC1257346002D1779/$file/Strategia_rozwoju_sportu_2015.pdf?Open)

Hlavním cílem strategie je zdravá a aktivní společnost. Strategie obsahuje oddíl o fyzické zdatnosti dětí a mladých lidí. Rozvoj sportu se zaměřuje na povinnou tělesnou výchovu a na mimoškolní pohybové aktivity a sport.

Rozsáhlá iniciativa

Moje hřiště – ORLIK 2012 (*Moje Boisko – Orlik 2012*)

<http://orlik2012.pl/index.php>

Jedná se o program výstavby volně přístupných víceúčelových sportovních hřišť pro děti a mladé lidi. Zaměřuje se na orgány místní samosprávy (jako prvek rozvoje místní sportovní infrastruktury). Mezi doprovodné projekty patří například *Animator – Moje Boisko – Orlik 2012* určený pracovníkům, kteří organizují a vedou sportovní kurzy v nově vytvořených zařízeních.

Portugalsko

Národní strategie

Školní sporty (*Desporto escolar*), 2009–13

<http://www.desportoescolar.min-edu.pt/institucional.aspx>

Jedná se o důležitý nástroj pro podporu zdraví, sportu a pohybových činností obecně, ale také sociálního začlenění a prevenci školního neúspěchu. Strategické cíle se mimo jiné týkají rozšíření škály možností, jak na každé škole provozovat vysoce kvalitní pohybové činnosti.

Rozsáhlá iniciativa

„Doplňující aktivity“ v primárním vzdělávání (ročníky 1–4), od roku 2008

<http://www.dgicd.min-edu.pt/aec/index.php?s=directorio&pid=1>

Tato iniciativa se snaží obohatit výuku v některých oblastech včetně pohybových činností. Podporuje také společenskou reakci na potřeby rodiny a spolupráci mezi školami, obcemi a rodinami.

Program Pessoa, od školního roku 2007/08

<http://programapessoa.dgicd.min-edu.pt>

Nejdůležitějšími cíli programu je pomocí speciální metodiky podpořit zdravé stravování a zvýšit míru pohybových činností, a tak bojovat proti obezitě.

Rumunsko

Národní strategie

Protokol mezi Ministerstvem školství, Olympijským výborem a Agenturou pro mládež a sport, 2008–12

<http://www.edu.ro/index.php/pressrel/8297>

Všeobecným cílem Protokolu je zlepšit zdraví populace zapojováním žáků a studentů do sportovních aktivit. Protokol doporučuje, aby ve školách žáci měli minimálně tři hodiny tělesné výchovy a sportu týdně. Klade si také za cíl zvýšit počet celostátních soutěží v soutěžních sportech. Usiluje rovněž o vytvoření celostátního registru pro biometrické monitorování školní populace, jenž ukáže mezigenerační vývoj.

Rozsáhlá iniciativa

„Mladá naděje“ v badmintonu, školní rok 2011/12

<http://www.badminton.ro/>

Cílovou skupinou jsou žáci primárních škol (ISCED 1). Cíli projektu je podpořit ve školách badminton, rozšířit pro žáky možnosti pro jeho hraní a trénovat ty žáky, kteří by mohli reprezentovat Rumunsko v „juniorských“ a „seniorských“ mezinárodních soutěžích.

„Znovuobjevit *Oina* – součást naší rumunské identity“, školní rok 2011/12

<http://www.froina.ro/print.php?news.184>

Hlavním cílem této akce je prosadit sport *oina* ve všech vzdělávacích institucích, zvýšit osvětu mezi dětmi a mladými lidmi o hodnotách a postojích, jež tento sport pěstuje, a začlenit soutěže v *oina* do školních aktivit.

Slovinsko

Národní strategie

Národní strategie zdraví prospěšných pohybových činností, 2007–12

http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenty/delovna_podrocja/javno_zdravje/strategija_vlade_RS_podrocje_telesne_dejavnosti.pdf

Strategie si klade za cíl podpořit všechny formy pravidelného pohybu a cvičení, jež přispívají k celoživotnímu zdraví, a zavést kulturu pohybových činností, aby se zlepšilo zdraví dětí, zejména těch, které mají speciální potřeby. Strategie se dále snaží motivovat děti a dospívající ke spolupráci v běžných vyučovacích hodinách a v tělesné výchově a k tomu, aby se zapojovali do různých forem odpolední sportovní aktivity. Má rovněž podpořit zdraví a zdravý způsob života v základních a vyšších sekundárních školách a systematické zavádění programů dalšího vzdělávání týkajících se zdraví a tělesné výchovy.

Rozsáhlá iniciativa

Zlaté slunce (*Zlati sonček*), od roku 1997, a Krpan, od roku 1999

http://www.sportmladih.net/programi_som/zlati_soncek

http://www.sportmladih.net/programi_som/krpan

Program „Zlaté slunce“ je určen pro žáky od 5 do 8 let a Krpan pro žáky od 9 do 11 let. Oba programy se snaží po celý rok obohacovat volný čas dětí sportovní aktivitou. Zavádějí je předškolní instituce, základní školy a odpoledne nevládní organizace a soukromé zájmové subjekty. Programy nejsou soutěžní, jejich cílem je, aby si děti hrály a rozvíjely své motorické dovednosti.

Zdravý životní styl (*Zdrav življenjski slog*), 2010–13

http://www.sportmladih.net/programi_som/zdrav_zivljenjski_slog

Projekt zdravého životního stylu je zaměřen na rozvoj základních motorických dovedností, na osvojování pohybových dovedností a na podporu zdravého životního stylu. Je určen pro 1.– 9. školní ročník (ISCED 1 a 2). Žáci, kteří chtějí, mají pět hodin tělesné výchovy týdně. Účastí v projektu poznávají sport jako příjemný, zajímavý a prospěšný způsob trávení volného času, učí se o zdravém stravování a o významu pravidelné sportovní aktivity.

Učme se plavat (*Naučimo se plavati*), od roku 1994

http://www.sportmladih.net/programi_som/naucimo_se_plavati

Hlavním účelem tohoto programu je prostřednictvím plaveckých kurzů a plaveckých testů zvýšit počet plavců a zlepšit plavání dětí a mladých lidí. Údaje získané z tohoto programu se každoročně využívají pro celostátní analýzu poznatků o plavání.

Slovensko

Národní strategie

Koncepce rozvoje pohybových činností dětí a mládeže, 2011

<http://www.minedu.sk/sportovanie-deti-ziakov-a-studentov/>

Cílem této koncepce je rozvíjet kladný postoj dětí a mladých lidí k celoživotní pohybové aktivitě. Kromě toho se v ní také navrhuje zlepšení vzdělávacích programů tělesné výchovy a zvýšení časové dotace. Cílovou skupinou jsou žáci a studenti ve věku 6–18 let.

Finsko

Rozsáhlá iniciativa

Finské školy v pohybu, 2010–15

<http://www.liikkuvakoulu.fi/>

Tento projekt koordinuje stávající nebo nová opatření, která mají do školního dne vnést více pohybových činností. Cílem projektu je zvýšit pohybové činnosti během školního dne, ať už cestou do školy nebo začleněním pohybových činností do různých vyučovacích předmětů.

Spojené království (Anglie)

Národní strategie

Sportovní strategie pro mládež: pěstování životního sportovního návyku (*Youth Sport Strategy: Creating a Sporting Habit for Life*), 2012–17

http://www.culture.gov.uk/images/publications/creating_a_sporting_habit_for_life.pdf

Tato strategie je klíčovou součástí pětileté strategie sportu pro mládež a místní obec, jejímž cílem je splnit slib, že Olympijské a paralympijské hry, které se uskutečnily v roce 2012 v Londýně, přinesou trvalé dědictví. Nejdůležitějšími cíli je vytvořit trvalou tradici soutěžních sportů ve školách, zlepšit vazby mezi školami a obecními sportovními kluby a spolupracovat s řídicími sportovními orgány, a tak zajistit, aby své aktivity zaměřily na mladé lidi, a spolu s obcemi a dobrovolnickým sektorem co nejvíce rozšířit nabídku sportu pro mladé lidi.

Rozsáhlá iniciativa

Školní hry (*The School Games*), 2010–15

<http://www.yourschoolgames.com/>

Všechny školy si mohou vytvořit celoroční sportovní kalendář zhruba se 30 sporty, jehož účelem je zapojit mladé lidi do školních a meziškolních soutěží, jež vyvrcholí místními, regionálními a národními akcemi. Všechny sporty, které jsou součástí Školních her, mají soutěžní formáty pro začlenění zdravotně postižených mladých lidí, což znamená, že téměř polovina škol v Anglii může poprvé nabídnout soutěžní sport pro zdravotně postižené. Školní hry mají také významný kulturní prvek včetně zahajovacích a závěrečných ceremoniálů a příležitosti pro zapojování žáků do organizace nebo činnosti rozhodčích či do dobrovolnických aktivit. Školní hry se realizují na národní a místní úrovni prostřednictvím partnerství. Národní partnerství je partnerstvím mezi Ministerstvem kultury, sdělovacích prostředků a sportu, organizací *Sport England*, Britskou paralympijskou asociací a *Youth Sport Trust*.

Spojené království (Wales)

Národní strategie

Dvacetiletá strategie sportu a pohybových činností ve Walesu, 2005–25

<http://wales.gov.uk/depc/publications/cultureandsport/sport/climbinghigher/strategy/climbinghighere.pdf?lang=en>

Strategie se zaměřuje na zdraví národa a pohybovou gramotnost žáků. Zdůrazňuje zdravotní a psychologickou roli tělesné výchovy a význam tělocvičen a hřišť. Dalšími cíli je zlepšit kvalifikaci profesionálů a dobrovolníků a najít inovativní způsoby, jak zajistit účast.

Vytváření aktivního Walesu (*Creating an Active Wales*), 2009–2020

<http://www.sportwales.org.uk/media/144469/creating%20an%20active%20wales.pdf>

Oddíl o „aktivních dětech a mladých lidech“ se zaměřuje na to, jak je podnítit, aby se dostatečně věnovali pohybovým činnostem, jež celoživotně prospějí jejich zdraví a dobré kondici.

Rozsáhlá iniciativa

„Dračí sporty“

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/dragon-multi-skills--sport.aspx>

Tento program má sedmiletým až jedenáctiletým dětem nabídnout příjemné a zábavné sportovní příležitosti. Přináší jim zkušenost s trenérem, rozvoj dovedností a vhodné soutěžení prostřednictvím verzí her pro dospělé, jež jsou upraveny tak, aby splňovaly jejich potřeby a byly v souladu s úrovní jejich dovedností. Program využívá celkem osm adaptovaných sportů (ragby, atletika, kriket, fotbal, hokej, netbal, tenis a golf). Na podporu programu existuje řada metodických materiálů a vybavení spolu s dalšími materiály pro nábor a školení spolupracujících rodičů, učitelů a trenérů. Program se zaměřuje na využití těchto zdrojů k rozvoji sportovních příležitostí v obci a mimo školní vzdělávací program. Všechny zdroje jsou kompatibilní se vzdělávacím programem, takže mnohé školy nebo učitelé je mohou použít ve výuce tělesné výchovy.

„5x60“, 2009–20

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/5x60.aspx>

Cílem programu je zvýšit počet žáků sekundárních škol, kteří se alespoň pětkrát týdně věnují hodinu sportu nebo pohybovým činnostem. Rozšiřuje možnosti mimoškolních hodin sportovních a pohybových činností pro žáky primárních škol a doplňuje stávající výuku sportu a tělesné výchovy ve školách. Nabízí celou škálu aktivit pro všechny děti bez ohledu na jejich dovednosti. Klíčovou zásadou je, že děti by si měly samy vybrat aktivity, mezi něž patří soutěžní sport, neformální aktivity jako například tanec a aerobic, aktivity vedené trenérem a aktivity v přírodě.

„Tělesná výchova a školní sport“ (*PE&School Sport — PESS*), od roku 2000

<http://www.sportwales.org.uk/community-sport/education/pe--school-sport/about-poss.aspx>

Tento program byl zahájen v roce 2000 a přepracován v roce 2011. Jeho cílem je zajistit, aby každý mladý člověk byl v tělesné výchově a školním sportu stimulován a podporován. Mezipředmětová, doplňková a místní nabídka je připravena pro všechny mladé lidi a má je vybavit dovednostmi, sebedůvěrou a nadšením, které budou celý život živit jejich zájem o sport.

Spojené království (Severní Irsko)

Národní strategie

Na sportu záleží (*Sport Matters*): Severoirská strategie sportu a pohybové rekreace, 2009–19

http://www.dcalni.gov.uk/sport_matters.pdf

Strategie předkládá cíl: každému dítěti v Severním Irsku by mělo být od 8 let umožněno věnovat se alespoň dvě hodiny týdně mimoškolnímu sportu a pohybové rekreaci. Doporučuje též shromáždit údaje o počtu dětí ve věku povinné školní docházky, které mají tyto dvě hodiny tělesné výchovy týdně, jak doporučuje Ministerstvo školství.

Rozsáhlá iniciativa

'Activ8', od roku 2009

<http://www.activ8ni.net/>

Tato ještě stále probíhající sociálně marketingová kampaň podporuje osm aktivačních („Activ8“) kroků ke zvýšení povědomí žáků primárních škol o tom, že je důležité se každý den alespoň 60 minut věnovat pohybovým činnostem a jíst zdravou a vyváženou stravu. Jedná se o těchto osm kroků: „hýbej se“, „buď součástí týmu“, „vytvoř si svou hru“, „zapoj svou rodinu“, „jez zdravě“, „choď ven“, „buď vůdce“ a „hodnoť svůj úspěch“. Byla vytvořena rovněž řada programů *Activ8*. *Active8* je sportovní program Severního Irsku.

Spojené království (Skotsko)

Rozsáhlá iniciativa

Aktivní školy (*Active schools*), 2005–15

http://www.sportscotland.org.uk/schools/Active_Schools/Active_Schools1

Cílem tohoto programu je doplnit školní tělesnou výchovu posílením mimoškolní aktivity, rozšířením možností pro pohybové činnosti a sportování dětí a vytvořením vazeb mezi školami, sportovními kluby a sportem na místní úrovni.

Island

Národní strategie

Sportovní politika Ministerstva školství, vědy a kultury (*Stefnumótun mennta- og menningarmálaráðuneytisins í íþróttamálum*), 2011

<http://www.menntamalaraduneyti.is/utgefing-efni/vefrit/20111710/nr/6256>

Aby bylo možné neutralizovat dopady sedavého způsobu života, je nezbytné prostřednictvím výchovy zdůraznit význam cvičení pro děti. Na primárních a sekundárních školách by měly být posíleny aktivity se vztahem ke zdraví a sportu. Školní prostory je třeba navrhovat s ohledem na pohybovou aktivitu. Měla by se posílit spolupráce mezi školami a sportovními kluby, a podpořit tak vztah mezi dnem stráveným ve škole a volným časem. Je třeba položit větší důraz na výuku, která dětem a mladým lidem vštíjí smysl pro význam zdravého životního stylu.

Rozsáhlá iniciativa

Školy prospívající zdraví

http://www.landlaeknir.is/heilsa-og-lidan/verkefni/item12345/Heilsueflandi_framhaldsskoli

Školy, kterých se to týká, mají jasné integrační zásady, pokud jde o hlavní kritéria pro podporu zdraví.

Lichtenštejnsko

Národní strategie

Národní sportovní koncepce, 2005

Koncepce zdůrazňuje význam pohybových činností v současné společnosti, úlohu státu, sdružení a jiných zainteresovaných subjektů a poukazuje na opatření a cíle sportovní politiky. Pokud jde o tělesnou výchovu, koncepce se zaměřuje na podporu a zlepšení nabídky volitelných a dobrovolných aktivit a na účast škol v mezinárodních školních soutěžích.

Rozsáhlá iniciativa

Školní sporty a soutěže, od roku 1982 na úrovni ISCED 2 a od roku 2006 na úrovni ISCED 1

<http://www.schulsport.li/>

Hlavním cílem je vnést do všedního života škol další aktivitu a zpřístupnit mimoškolní aktivity. Lichtenštejnské sportovní kluby ve spolupráci s učiteli každý rok organizují školní sportovní šampionáty.

Chorvatsko

Národní strategie

Strategie rozvoje sportu ve školách v Chorvatsku, 2009–14

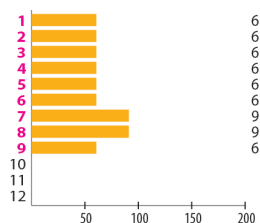
<http://public.mzos.hr/lgs.axd?t=16&id=15673>

Strategie se snaží zavést optimální podmínky pro systematický rozvoj školních sportů v Chorvatsku a zabývá se tématy, jako je například infrastrukturní podmínky tohoto rozvoje, vzdělávání profesionálních trenérů a organizace školních soutěží na všech úrovních od školní přes místní a regionální úroveň až po celostátní úroveň. Věnuje se také modelům administrativní organizace a financování. Dalšími cíli jsou soutěžní Sportovní aktivity ve školách, zlepšení sociální soudržnosti mezi žáky, zlepšení sociálního začlenění znevýhodněných dětí a dětí se speciálními potřebami a posílení jejich sebeúcty prostřednictvím sportovních výsledků.

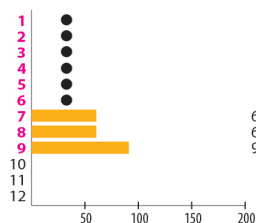
Příloha 2: Doporučená časová dotace

Doporučená minimální roční hodinová dotace tělesné výchovy jako povinného předmětu v denním povinném všeobecném vzdělávání, 2011/12

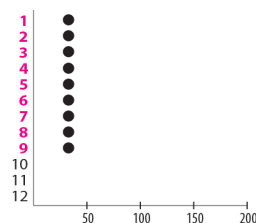
Belgie – Francouzské společenství

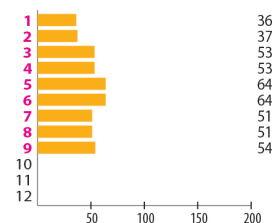
Belgie – Německy mluvící společenství

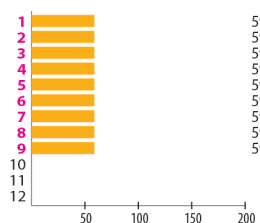
Belgie – Vlámské společenství

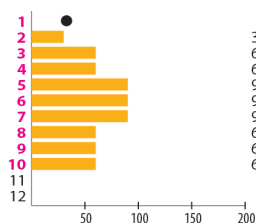
Bulharsko

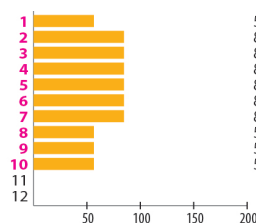
Česká republika ZŠ/G – RVP ZŠ

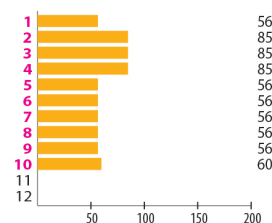
Dánsko

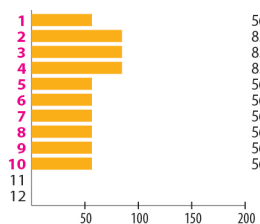
Německo Grundschule + Gymnasium

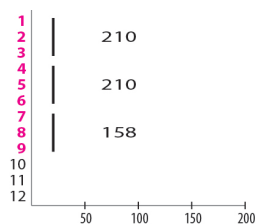
Německo Grundschule + Hauptschule

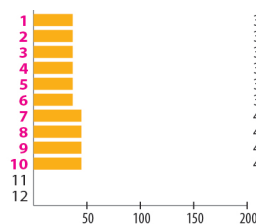
Německo Grundschule + Realschule

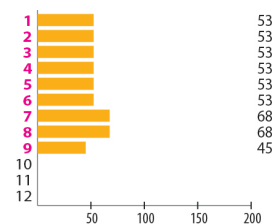
Estonsko

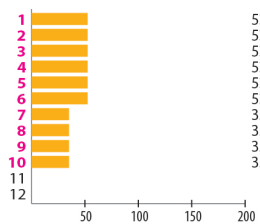
Irsko

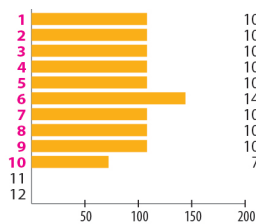
Řecko

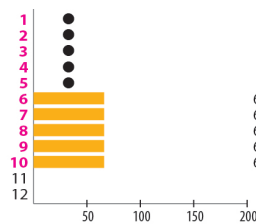
Španělsko

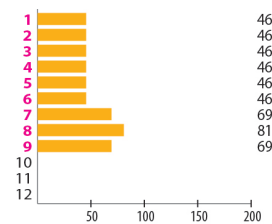
Francie

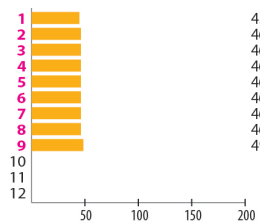
Itálie

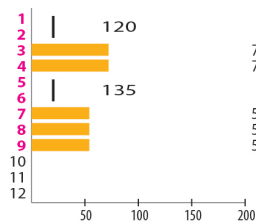
Kypr

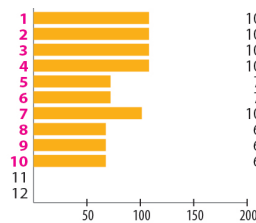
Lotyšsko

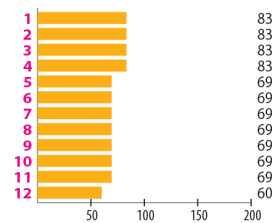
Litva

Lucembursko

Maďarsko

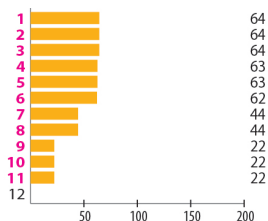
● Flexibilní časová dotace | x Počet hodin doporučený pro rozdělení do konkrétních ročníků n: Denní povinné všeobecné vzdělávání

Horizontální osa: Počet hodin na školní rok Vertikální osa: Ročníky

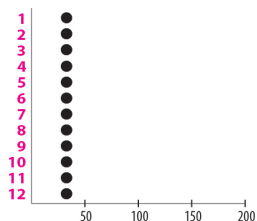
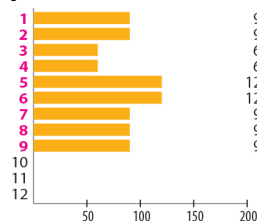
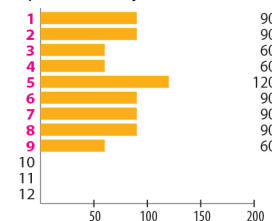
Zdroj: Eurydice.

(pokračování) Doporučená minimální roční hodinová dotace tělesné výchovy jako povinného předmětu v denním povinném všeobecném vzdělávání, 2011/12

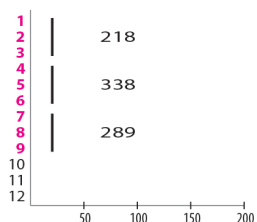
Malta

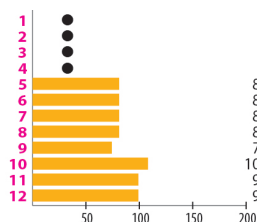
Nizozemsko

Rakousko Volksschule +
Allgemeinbildende Höhere SchuleRakousko Volksschule +
Hauptschule + Polytechnische Schule

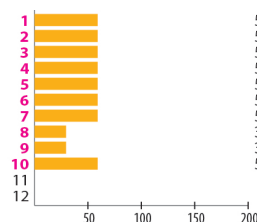
Polsko

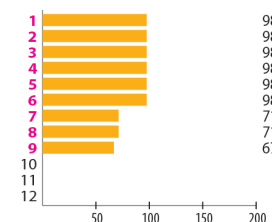
Portugalsko

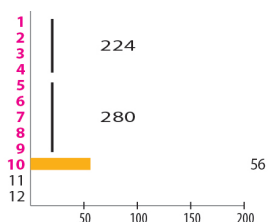
Rumunsko

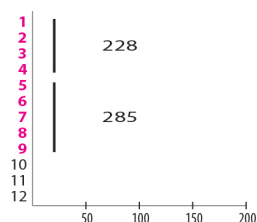
Slovensko

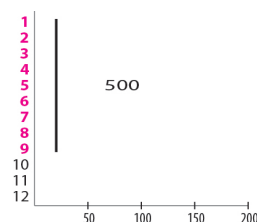
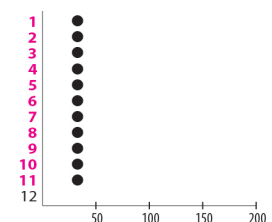
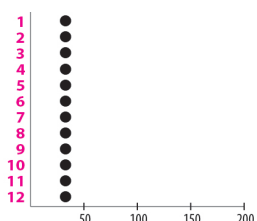
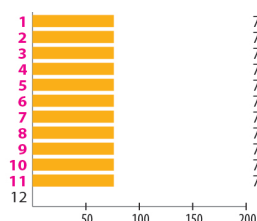
Slovensko

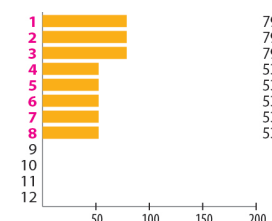
Finsko

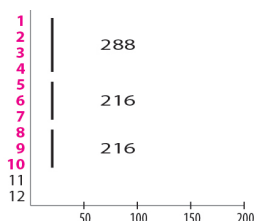
Švédsko

Spojené království –
Anglie a WalesSpojené království –
Severní IrskoSpojené království –
Skotsko

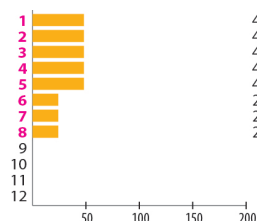
Chorvatsko

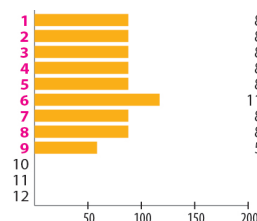
Island

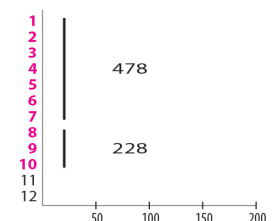
Turecko

Lichtenštejsko

Norsko

● Flexibilní časová dotace x Počet hodin doporučených pro rozdělení do konkrétních ročníků n: Denní povinné všeobecné vzdělávání

Horizontální osa: Počet hodin na školní rok Vertikální osa: Ročníky

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivka

Obrázek zachycuje minimální počet celých hodin (60 minut) vyčleněných pro povinnou výuku tělesné výchovy během denního povinného všeobecného vzdělávání na základě doporučeného minima, které vzdělávací programy jednotlivých zemí stanoví pro uvedený referenční rok. Podrobnosti o způsobu výpočtu jsou uvedeny v dokumentu *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2011/12* (Doporučená roční časová dotace pro denní povinné vzdělávání v Evropě, 2011/12) (EACEA/Eurydice, 2011).

Denní povinné všeobecné vzdělávání se obvykle završuje ukončením nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) nebo vzdělávání v rámci jednotné struktury (ISCED 1 a 2). Výjimku tvoří Belgie, Bulharsko, Francie, Itálie, Maďarsko, Nizozemsko (VWO a HAVO), Slovensko a Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko), kde může být součástí denního povinného všeobecného vzdělávání úroveň ISCED 3 nebo její část. Další informace jsou uvedeny v dokumentu *Structure of European education systems 2011/12: schematic diagrams* (Struktura vzdělávacích systémů v Evropě 2011/12: schematické diagramy) (EACEA/Eurydice, 2011).

Ročníky v denním povinném všeobecném vzdělávání odpovídají různému věku žáků v závislosti na podmínkách v jednotlivých zemích. Informace o souladu mezi teoretickým věkem žáků a jednotlivými ročníky jsou uvedeny v dokumentu *Structure of European education systems 2011/12: schematic diagrams* (Struktura vzdělávacích systémů v Evropě 2011/12: schematické diagramy) (EACEA/Eurydice, 2011).

Definice pojmu „flexibilní časová dotace“ je uvedena v oddíle Glosář, statistické databáze a bibliografie.

VÝKONNÁ AGENTURA PRO VZDĚLÁVÁNÍ, KULTURU A AUDIOVIZUÁLNÍ OBLAST EURYDICE A PODPORA POLITIKY

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Brussels
(<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>)

Odpovědná redaktorka

Arlette Delhaxhe

Autoři

Viera Kerpanova (koordinace)

Olga Borodankova

Externí přispěvatel

Renata Morneau Kosinska

Grafická úprava

Patrice Brel

Technická koordinace

Gisèle De Lel

Překlad do češtiny

PRESTO – překladatelské centrum s.r.o.

Redakce českého překladu

Stanislava Brožová

Jana Halamová

NÁRODNÍ ODDĚLENÍ EURYDICE

BELGIQUE / BELGIË

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/012
1080 Bruxelles
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Příspěvek oddělení: Stéphanie Nix

BULGARIA

Eurydice Unit
Human Resource Development Centre
Education Research and Planning Unit
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Příspěvek oddělení: Lachezar Afrikanov (expert)

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Příspěvek oddělení: Jana Halamová, Helena Pavlíková;
experti: Petr Drábek, Jan Tupý, Pavel Šimáček

DANMARK

Eurydice Unit
Danish Agency for Universities and Internationalisation
Bredgade 43
1260 København K
Příspěvek oddělení: Sdílená odpovědnost

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Project Management Agency
Part of the German Aerospace Center (DLR)
EU-Bureau of the BMBF/German Ministry for Education and
Research
Heinrich-Konen-Str. 1
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Project Management Agency
Part of the German Aerospace Center
EU-Bureau of the German Ministry for Education and
Research
Rosa-Luxemburg-Straße 2
10178 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Graurheindorfer Straße 157
53117 Bonn
Příspěvek oddělení: Brigitte Lohmar

EESTI

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Příspěvek oddělení: Inge Raudsepp (hlavní expert – tělesná
výchova, umění, hudba – Innove Foundation)

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Skills
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Příspěvek oddělení: Tony Weir (Senior Inspector, tělesná
výchova), Seán Mc Grath (Post-primární, Inspector, tělesná
výchova)

ELLÁDA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Religious Affairs, Culture and
Sports
Directorate for European Union Affairs
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Příspěvek oddělení: Sdílená odpovědnost

ESPAÑA

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Příspěvek oddělení: Flora Gil Traver; Montserrat Grañeras
Pastrana; Mario Andrés Candelas; Amparo de la Loma
Moragón Sahuquillo

FRANCE

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Příspěvek oddělení: Thierry Damour;
expert: Jean-Pierre Barrué (hlavní inspektor národního
školství)

HRVATSKA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Příspěvek oddělení: experti: Duje Bonacci, Fadila Gracin

ÍSLAND

Eurydice Unit
Education Testing Institute
Borgartúni 7a
105 Reykjavík
Příspěvek oddělení: Margrét Harðardóttir a Védís Grönvold

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e Ricerca
Educativa (INDIRE)
Agenzia LLP
Via Buonarroti 10
50122 Firenze
Příspěvek oddělení: Alessandra Mochi; experti: Giuseppe
Pierro (Dirigente Ufficio I "Affari generali" – Ufficio V "Sport" –
Direzione Generale per lo studente, l'integrazione, la
partecipazione e la comunicazione – MIUR); Mario Bellucci
(Docente – Esperto in Politiche giovanili e Educazione fisica e
sportiva del MIUR)

KYPROS

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Příspěvek oddělení: Christiana Haperi;
expert: Anna Poiriazis, Giorgios Giallourides (Ministerstvo
školství a kultury)

LATVIJA

Eurydice Unit
Valsts izglītības attīstības aģentūra
State Education Development Agency
Valņu street 3
1050 Riga
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost oddělení a expertů:
Imants Vasmanis, Inese Bautre (Národní centrum pro
vzdělávání) a Maija Priedīte (Valmierské státní gymnázium)

LIECHTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
Schulamt des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
9490 Vaduz
Příspěvek oddělení: Sdílená odpovědnost

LIETUVA

Eurydice Unit
National Agency for School Evaluation
Didlaukio 82
08303 Vilnius
Příspěvek oddělení: Egidija Nausėdienė a Jurgita Nemanienė

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
professionnelle (MENFP)
29, rue Aldringen
2926 Luxembourg

MAGYARORSZÁG

Eurydice National Unit
Hungarian Institute for Educational Research and
Development
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

MALTA

Eurydice Unit
Research and Development Department
Directorate for Quality and Standards in Education
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

NEDERLAND

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag

NORGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
0032 Oslo
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur
Abt. IA/1b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Příspěvek oddělení: expert: Günther Apflauer

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Příspěvek oddělení: Beata Platos ve spolupráci s experty z Ministerstva národního školství a Ministerstva sportu

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direcção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência (DGEEC)
Av. 24 de Julho, 134
1399-54 Lisboa
Příspěvek oddělení: Isabel Almeida; experti: Anália Gomes, Jorge Moreira

ROMÂNIA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Příspěvek oddělení: Veronica-Gabriela Chirea ve spolupráci s experty (Národní centrum pro hodnocení a zkoušení) a Alin Cătălin Păunescu (Ministerstvo národního školství)

SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA

Foundation for Confederal Collaboration
Dornacherstrasse 28A
Postfach 246
4501 Solothurn

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science, Culture and Sport
Education Development Office
Maistrova 10
1000 Ljubljana
Příspěvek oddělení: Barbara Kresal Sterniša; experti: Marjeta Kovač (Ljubljanská univerzita, Fakulta sportu) a Nives Markun Puhan (Národní pedagogický ústav Slovenské republiky)

SLOVENSKO

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Svoradova 1
811 03 Bratislava
Příspěvek oddělení: Marta Ivanova, Martina Račková

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Příspěvek oddělení: Hanna Laakso a Matti Pietilä

SVERIGE

Eurydice Unit
Department for the Promotion of Internationalisation
International Programme Office for Education and Training
Kungsbrogatan 3A
Box 22007
104 22 Stockholm
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

TÜRKIYE

Eurydice Unit Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Příspěvek oddělení: Osman Yıldırım Uğur; Dilek Güleçyüz

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
Centre for Information and Reviews
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

Eurydice Unit Scotland
c/o Intelligence Unit
Education Analytical Services
Scottish Government
Area 2D South, Mail point 28
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

Evropská komise; EACEA; Eurydice

Tělesná výchova a sport ve školách v Evropě

Luxembourg: Publications Office of the European Union

2014 – 76 s.

Publikace Eurydice

ISBN 978-92-9201-550-3

doi:10.2797/67333

Deskriptory: hodnocení studentů, kurikulum, mimotřídní činnost, nižší sekundární vzdělávání, primární vzdělávání, sekundární vzdělávání, specializovaný učitel, srovnávací analýza, školská reforma, tělesná výchova, učitel, učitel univerzalista, všeobecné vzdělávání, výchova ke zdraví, výsledky vzdělávání, vyučovací doba, Chorvatsko, Turecko, ESVO, Evropská unie

Publikace *Tělesná výchova a sport ve školách v Evropě* mapuje situaci tělesné výchovy a sportovních aktivit ve školách v 30 evropských zemích. Zpráva zahrnuje primární a nižší sekundární vzdělávání a poskytuje přehled o následujících tématech: národní strategie a rozsáhlé iniciativy, postavení tělesné výchovy v národních vzdělávacích plánech a v řídicích dokumentech, doporučená roční časová dotace, hodnocení žáků, vzdělávání učitelů, mimoškolní aktivity a plánované reformy. Tato studie je výsledkem důkladné analýzy primárních údajů, jež poskytla národní oddělení Eurydice, a lze ji chápat jako první pokus Evropské komise zjistit hlavní znepokojivé i silné stránky tělesné výchovy ve školách v evropských zemích.

Síť Eurydice tvoří 40 národních oddělení se sídlem v 36 zemích (členské země EU, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko, Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Turecko). Činnost Eurydice koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast.

Síť Eurydice slouží zejména těm, kdo se účastní politického rozhodování v oblasti vzdělávání jak na národní, regionální či místní úrovni, tak i v institucích Evropské unie. Zaměřuje se především na to, jakou má vzdělávání v Evropě na všech úrovních strukturu a jak je organizováno. Publikace sítě Eurydice je možno rozdělit na popisy národních systémů vzdělávání, tematické srovnávací analýzy a na statistické údaje a ukazatele. Výstupy jsou zdarma dostupné na webových stránkách Eurydice nebo na požádání v tištěné podobě.

EURYDICE na internetu:

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

